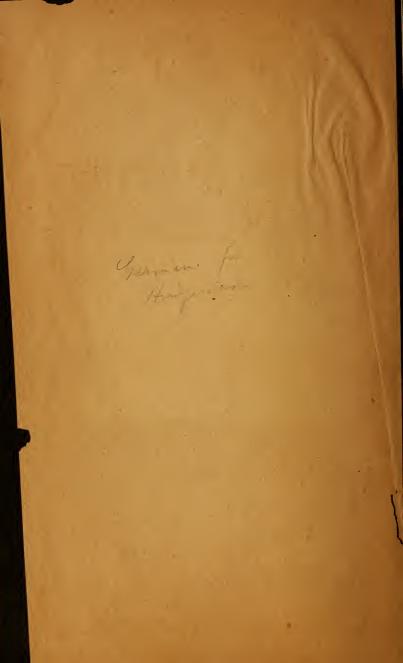

Zibrary of Congress.

Chap. PF3129 Shelf . H8G9 1869

UNITED STATES OF AMERICA.

Gyakorlati

Német Nyelvtan.

Ára, vászonháttal kötve, 32 újkrajczár.

Bécsben.

A cs. kir. iskolakönyv-kiadó-hivatalban. 1869.

PF3129 . H8G9

Nyilvános népiskolákban, a legfőbb iskolai hatóság különös fölhatalmazása nélkül, csak az előirt és az iskolakönyv-kiadást igazgató hivatalban megjelent könyveket szabad használni; ezeket a czimlapon kitettnél magasabb áron eladni nem szabad.

Első szakasz.

Legegyszerübb mondatok.

I.

Alanyt képeznek ezen személyes névmások: én, ich — te, du — ő (férfi) er; (nőnemben) fie, (semleges nemben) es; mi, wir; ti, ihr; ők, fie.

Állítmányt képeznek jelen idejű igék.

A.

Német-magyar gyakorlat.

Schreiben, írni; loben, dicsérni; stehen, állni; gehen, menni; denken, gondolni; sigen, ulni; reden, beszélni; actern, szántani; tadeln, ócsárolni, seddni.

Ich schreibe, en irok. Du schreibst, te irsz. Er schreibt, ő (férfi) ír. Sie schreibt, ő (nő n.) ír. Eş schreibt, ő (seml. nemb.) ír.

Wir schreiben, mi irunk. Ihr schreibet, ti irtok. Sie schreiben, ök irnak.

Egyesszám ((Cinzahl)).
-------------	-----------	----

Ich	lobe		du	lobst	er	(sie,	es)	lobt	
3ch	stehe		du	stehst	er	(fie,	e\$)	steht	
Ich	gehe		du	gehst	er	(fie,	es)	geht	
Ich	denke		du	denkst	er	(fie,	e\$)	denkt	
Ich	fige		du	sizest	er	(fie,	eŝ)	fiţt	
Ich	rede		du	redest	er	(fie,	eŝ)	redet	
Ich	ackere		du	ackerst	er	(fie,	es)	ackert	
Ich	tadle		du	tadelst	· III er	(sie,	es)	tadelt	
Többesszám (Mehrzahl).									

Wir	loben	ihr	lobet	sie	loben	
Wir	ftehen	ihr	stehet	sie	stehen	
Wir	gehen	ihr	gehet	fie	gehen	
Wir	denken	ihr	denfet	fie	denken	
Wir	figen	ihr	fițet	fie	fițen	
Wir	reden	ihr	redet	fie	reden	
Wir	acern	ihr	ackert	sie	ackern	
Wir	tadeln	ihr	tadelt	sie	tadeln	

В.

Jegyzetek.

a) Az első személy, mely beszél, így hangzik:

e. sz. én, ich nemkülönbség nélkül. t. sz. mi, wir

A második személy, melyhez beszélünk, így hangzik:

e. sz. te, du nemkülönbség nélkül. t. sz. ti, ihr

A harmadik személy, melyről beszélünk, így hangzik: e.sz.ő (az) (himn.) er; (nön.) fie; (seml.n.) es | különböző t. sz. ök (azok) fie nemmel.

A többes szám azonban a harmadik személynél is nemkülönbség nélküli, mivel a fie, mint láttuk, mind a három nemre szolgál.

b) a magyarban az én, te, ő... névmásokat ki szoktuk hagyni, mivel a személyt és számot maguk az igének személyragjai azaz végbetűi eléggé jelölik, pl.: irok, szeretek; irunk, szeretünk.

Hanem a németben az ich, bu, er . . . névmásokat nem lehet kihagyni, mivel maguk az ige végbetűi a személyt és számot nem eléggé jelölik. Pl.: schreiben, írni, (wir) schreiben, irunk, (sie) schreiben, írnak.

c) A jelenidőben a német igék személyragai ezek:

Az eln, ern, végzetű igék, pl. tadeln, adern, az egyes számban csak e, st, t betükkel, a többesben csak n, t, n-nel végződnek.

C.

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Szelni,schneiden; fürészelni, sagen; gyalulni, hobelni; ugorni, springen; repülni, sliegen; úszni, schwimmen; áldozni, opfern; gyűjteni, sammeln; játszani, spielen.

Szelek, szelsz, szel (himn.); szelünk, szeltek, szelnek. Fürészelek, fürészelsz, fürészel (nőnemb.); fürészelünk, fürészeltek, fürészelnek. Gyalulok, gyalulsz, gyalul (seml. n.); gyalulunk, gyalultok, gyalulnak. Ugrom, ugrol, ugrik, (seml. n.); ugrunk, ugortok, ugornak. Repülök, repülsz, repül (hím és seml. n.); repülünk, repültök, repülnek. Uszom, uszol, uszik (hím. n.); uszunk, usztok, usznak. Áldozok, áldozasz, áldoz (nő n.); áldozunk, áldoztok, áldoznak. Gyűjtök, gyűjtesz, gyűjt (nő és seml. n.); gyűjtünk, gyűjtötök, gyűjtenek. Játszom, játszol, játszik (hím, nő és seml. n.); játszunk, játsztok, játsznak.

2.

Varrni, nähen; énekelni, singen; kiáltani, schreien; szeretni, sieben; büntetni, strasen; remegni, zittern.

Varrok, varrunk; varrsz, varrtok; varr, varrnak. Énekelek, énekelünk; énekelsz, énekeltek; énekel, énekelnek. Kiáltok, kiáltunk; kiáltasz, kiáltotok; kiált, kiáltanak. Szeretek, szeretünk; szeretsz, szerettek; szeret, szeretnek. Büntetek, büntetünk; büntetsz, büntettek; büntet, büntetnek. Remegek, remegünk; remegsz, remegtek; remeg, remegnek.

3.

Ajándékozni, schenken; vásárolni, kaufen; számolni, rechnen; keresni, suchen; kivánni, műnschen; tánczolni, tanzen; rajzolni, zeichnen; sírni, weinen; inni, trinken; kérni, bitten; hallani, hőren; megérdemelni, verdienen; csinálni, machen; dolgozni, arbeiten.

Ajándékozok. Vásároltok. Számol (hím. n.) Keresünk. Beszélsz. Kivánnak. Tánczol (nő n.). Rajzolok. Sírtok. Szántasz. Játszunk. Isznak. Kérünk. Hallasz. Kiált (seml. n.). Megérdemeltek. Dolgoznak. Csinálnak. Dicsérünk. Szerettek (ti). Kiáltanak. Keresek. Irunk. Uszik (hím. n.) Megyünk. Beszéltek. Énekelnek. Ülsz. Álltok. Repülnek. Varr (nő n.). Írsz. Ócsárol (hím. n.). Kiált (seml. n. 1).

II.

Alanyok: egyes és többes számu főnevek.

Állitmányok: jelen idejü igék, mint az előbbiekben.

Α.

Német-magyar gyakorlatok.

1.

Der Baum, (élő) fa; blühen, virágozni; der Fisch, hal; Feind, ellenség; sliehen, futni; Freund, barát; reisen, utazni; Gast, vendég.

¹⁾ A tanulóknak az összes, mind német-magyar, mind magyar-német gyakorlatokat, mind a két nyelveni helyesírás tekintetéből, nem csak írásban kell legszorgalmasabban kidolgozniok, hanem lehető legtökélyesben könyvnélkül is megtanulniok; mivel csak ily módon sajátíthatják el a német nyelvnek nélkülözhetlen szóbőségét és fordulatait. Azért a megjelölt szavak, melyek az előrebocsátott gyakorlatokban már előfordultak, a következőkben sehol, vagy csak igen ritkán fognak ismételtetni.

Die Bank, pad; die Frucht, gyümöles; schmecken, izleni; Gans, lud; Hand, kéz; ziehen, huzni; Araft, erő; wirken, működni.

Das Bild, kép; hängen, függni; das Blatt, levél; welken, fonnyadni; das Buch, könyv; liegen, feküdni; das Fass, hordó; rinnen, folyni; das Haus, ház; brennen, égni.

- a) Der Baum blüht. Die Bäume blühen. Der Fisch schwimmet. Die Fische schwimmen. Der Feind flieht. Die Feinde fliehen. Der Freund reiset. Die Freunde reisen. Der Gast sitzt. Die Gäste sitzen.
- b) Die Bank steht. Die Banke stehen. Die Frucht schmeckt. Die Früchte schmecken. Die Gans schwimmt. Die Ganse schwimmen. Die Hand zieht. Die Hände ziehen. Die Kraft wirkt. Die Kräfte wirken.
- c) Das Bild hängt. Die Bilder hängen. Das Blatt welkt. Die Blätter welken. Das Buch liegt. Die Bücher liegen. Das Fass rinnt. Die Fässer rinnen. Das Haus brennt. Die Häuser brennen.

2.

Adler, sas; der Apfel, alma; reifen, érni; Bäcker, sütő; backen, sütni; Bruder, fivér; lernen, tanulni. Gartner, kertész; pflanzen, ültetni.

Die Blume, virág; die Feder, toll; die Gefahr, veszély; drohen, fenyegetni; die Glocke, harang; läuten, szólani, hangzani; Hoffnung, remény; tröften, vigasztalni.

Das Bächlein, patakocska; fließen, folyni; Fenster, ablak; frieren, fagyni; das Cichörnchen, mókuska;

das Kloster, zarda; das Laster, büntett; entehren, megbecstelenitni.

- aa) Der Udler fliegt. Die Abler fliegen. Der Upfel reift. Die Äpfel reifen. Der Bader backt. Die Bader backen. Der Bruder lernt. Die Brüder lernen. Der Gartner pflanzt. Die Gärtner pflanzen.
- bb) Die Blume blüht. Die Blumen blühen. Die Feder schreibt. Die Federn schreiben. Die Gefahr droht. Die Gefahren drohen. Die Glocke läutet. Die Glocken läuten. Die Hoffnungen trösten.
- cc) Das Bächlein fließt. Die Bächlein fließen. Das Fenster friert. Die Fenster frieren. Das Si= chörnchen springt. Die Sichörnchen springen. Das Klosster steht. Die Klöster stehen. Das Laster entehrt. Die Laster entehren.

В.

Jegyzetek.

1. A ber, die, das, vagy ein, eine, ein, szócskák mindig a főnevek előtt állanak s azoknak nemét mutatják.

A többes számban mégis a német főnevek nemre nézve nem különböznek egymástól, mivel valamennyi előtt maga a bie nemszócska használtatik, nemkülönbség nélkül.

- P. o. Der Bater, die Schwester, das Kind; die Bäter, die Schwestern, die Kinder.
- 2. A legtöbb német főnév hím- és nőnemü; semleges nemü a legkevesebb. — A német főnevek nemeit legjobban lehet a gyakorlatból megtanulni.

Azt említni sem kell, hogy a magyar nyelv ebben egészen eltér a némettől, minthogy nem különböztet meg nemeket, hanem minden főnév előtt egyaránt az a és az névelőt használja; pl.: a férfi, az aszszony, a fa.

- 3. A német főnevek többes száma felismerhető
- u) Vagy magából a bie nemszócskából, minden hím-és semleges nemű szóban, pl.:

Der Adler, sas — die Adler, sasok; das Messer, kés — die Messer, kések.

b) Vagy az a, v, u magánhangzóknak ű, ő, ű-re változásából, pl.:

Der Bater, atya — die Bäter, atyák; die Mutter, anya — die Mütter, anyák; die Tochter, leány — die Töchter, leányok.

c) Vagy az e, er, n, vagy en végzetekből, pl.:

Der Freund, barát — die Freunde, barátok; daß Bild, kép — die Bilder, képek; die Feder, toll — die Federn, tollak; die Hoffnung, remény — die Hoffnungen, remények.

A német főnevek többes számának megjelölésére még a következő elég általános szabályok szolgálhatnak.

a. b) A hím- és nőnemű egytagu főnevek a többes számban e betűt vesznek föl. Pl.:

Der Baum, (élő) fa — die Baume, fák; der Feind, ellenség — die Feinde, ellenségek; die Bank, pad - die Banke, padok;

die Frucht, gyümölcs - die Früchte, gyümölcsök 1).

c) A semleges nemü egytagu főnevek a többesben er szótagot vesznek föl. P. o.

Das Bild, kép - die Bilder, képek;

das Blatt, levél — die Blätter, levelek;

das Buch, könyv — die Bücher, könyvek²).

aa. cc) A hím-és semleges nemü többtagu főnevek megtartják ugyanazt a végzetet mind a két számban, P. o.

Der Engel, angyal - die Engel, angyalok; - die Muster, mintak. das Muster, minta

1) A hím- és nőnemű egytagu főnevek, ha mindjárt össze is vannak téve más főnevek- vagy elüljárókkal, a többes számban szintén e betűt vesznek föl. P. o.

Der Nachtheil, kar - die Nachtheile, karok; der Wasserfall, vizesés - die Wasserfalle, vizesések; die Schulbant, iskolapad - die Schulbante, iskolapadok.

Ugyancsak e végbetűt kapnak a többes számban:

a) Valamennyi ling, niš, ės fal vėgzetű főnevek. P. o.

Der Jüngling, ifju — die Jünglinge, ifjak; die Finsternise, sotetseg — die Finsternisse, sotetsegek;

das Schicffal, végzet - die Schicffale, végzetek.

b) A ge előraggal képzett semleges nevek. P. o.

Das Gebet, ima - die Gebete, imak;

das Gespräch, beszélgetés— die Gespräche, beszélgetések.

2) A thum végzetű főnevek is er szótagot vesznek föl a többes számban. P. o.

Der Reichthum, gazdagsag - bie Reichthumer, gazdagsagok; das Raiserthum, császárság — die Raiserthumer, császárságok. bb. A nönemű többtagu főnevek, a többes számban n betűt vagy en szótagot vesznek föl. P. o.

Die Blume, virág — die Blumen, virágok; die Schwester, nővér — die Schwestern, nővérek; die Gefahr, veszély — die Gefahren, veszélyek.

Ugyancsak n végbetűt kapnak a többesben azon hímnemű szók is, melyek az egyesben e betűvel végződnek. Pl.:

Der Knabe, siu — die Knaben, siuk; der Hase, nyúl — die Hasen, nyulak; der Asse, majom — die Assen, nyulak;

Sok hímnemü egytagu főnév is a többesben en szótagot vesz föl. P. o.

Der Bar, medve. Der Birt, pasztor.

" Dorn, tövis. " Mensch, ember.

" Fels, szikla. " Narr, bolond.

" Fürst, fejedelem. " Ochs, ökör.

" Graf, gróf. " Schmerz, fájdalom.

" Held, hös. " Staat, allam 1).

4. Nagyon sok főnév az a, o, u magánhangzót a többesben ű, ő, ű-re változtatja²).

Der Wald (er). Das Pferd (e). Die Frau (en).

¹) Ezen, a többes szám képzésére vezető szabályok azonban nem kivétel nélküliek. Azon főnevek többes száma tehát, mélyek itt az előadott szabályoktól eltérnek, a gyakorlatok előtti szósorozatokban, zárjel közt külön meg lesz jelölve. P. o.

²⁾ Az egytagu főnevek majdnem mindig átváltoztatják hangzójokat; p. o. Bahn, Bahne; Bolf, Bölfe; Sut, Süte; Hand, Hande; Frucht, Früchte; Land, Länder; Dorf, Dörfer; Bald, Bälber.

5. A német nyelvben minden főnév nagy kezdő betűvel iratik.

C.

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Aggastyán, Greiß; imádkozni, beten; kakas, Hahn; kukorítni, fráhen; kutya, Hund; ugatni, bellen; farkas, Wolf; ordítani, heulen; esillag, der Stern; ragyogni, leuchten; szél, Wind; fúni, wehen.

Tehén, Kuh; bögni, brüllen; szolgáló, Magd; egér, Maus; rágni, nagen; dió, die Russ; ízleni, schmecken; fal, Wand.

Borju, Kalb; gyermek, Kind; barany, Lamm; mekegni, blöken; asszony, das Weib; varrni, nähen.

Az aggastyán imádkozik. Az aggastyánok imádkoznak. A kakas kukorít. A kakosok kukorítnak. A kutya ugat. A kutyák ugatnak. — A farkas ordít. A farkasok ordítnak. — A csillag ragyog. A csillagok ragyognak. — A szél fú. A szelek fúnak.

A fönevek, melyek a többes számban n-t vagy en-t vesznek föl, magánhangzójokat soha sem változtatják; p. o. Graf, Grafen; Frau, Frauen; Ohr, Ohren; Anabe, Anaben; Blume, Blumen.

A többtagu főnevekből némelyek átváltoztatják magánhangzójokat; igy például ezek: Bater, Báter; Bruber, Brüder; Zochter, Töchter; ... mások ismét nem változtatják át; mint példaul ezek: Abler, Laster, Muster, ...

A tehén bög. A tehenek bögnek. — A szolgáló dolgozik. A szolgálók dolgoznak. — Az egér rág. Az egerek rágnak. — A dió ízlik. A diók ízlenek. — A fal áll. A falak állnak.

A borju ugrik. A borjuk ugranak. — A gyermek sír. A gyermekek sírnak. — A bárány mekeg. A bárányok mekegnek. — Az asszony varr. Az asszonyok varrnak.

2.

Vadász, Jäger; vadászni, jagen; tanár, Lehrer; tanítni, lehren, unterrichten; hazug, Lügner; hazudni, lügen; kemencze, Dfen; inteni, ermahnen.

Macska, die Kaţe; pacsirta, die Lerche; étel, Speise; melegitni, marmen; szaladni, laufen.

Viola, das Beilchen; illatozni, duften.

A vadászok vadásznak. — A tanár tanít. A tanár tanít. A tanárok tanítnak. — A hazug hazudik. A hazugok hazudnak. — A kemencze melegít. A kemenczék melegítnek. — Az apa int. Az apák intenek.

A macska szalad. A macskák szaladnak. — A pacsirta énekel. A pacsirták énekelnek. — Az étel ízlik. Az ételek ízlenek.

3.

Főzni, kochen; medve, Bár; mormogni, brummen; ökör, Ochs.

Az anya főz. Az anyák főznek. — A leány varr. A leányok varrnak. — A fiu szalad. A fiuk szalad-

nak. — A nyúl fut. A nyulak futnak. — A majom ugrik. A majmok ugranak. — A medve mormog. A medvék mormognak. — A szikla áll. A sziklák állanak. — A fejedelem vadász. A fejedelmek vadásznak. — A gróf vásárol. A grófok vásárolnak. — Az ember dolgozik. Az emberek dolgoznak. — Az ökör húz. Az ökrök húznak.

III.

Alanyok: személyes névmások vagy főnevek. Állitmányok: melléknevek vagy jelenidejű igenevek.

A.

Német-magyar gyakorlatok.

Id, bin, (én) vagyok. Du bist, (te) vagy. Er (sie, es) ist, ő van 1).

Wir find, (mi) vagyunk. Ihr seid, (ti) vagytok. Sie find, (ök) vannak.

¹⁾ Jegyezzék meg maguknak a tanulók jól, miszerint a van (ift, vannak, find) ige a magyarban mind az egyes mind a többes számu harmadik személyben legtöbbször fordítatlan marad. És pedig: midőn melléknevekkel a tárgyakvagy személyek minőségét határozza meg, mindig elhallgattatik; p. o. István szorgalmas (nem: szorgalmas van); a tanulók szorgalmasak (nem: szorgalmasak vannak). Néha meg a van ige ki is tétethetik, meg el is maradhat; p. o. hány óra? vagy: hány óra van? két óra; vagy: két óra van. — Ezen különbséget a magyar és német nyelv között minden fordítási gyakorlatnál emlékezetben kell tartani.

Gehorsam, engedelmes; sleißig, szorgalmas; artig, illedelmes; sittsam, erkölcsös; hart, kemény; jung, siatal; alt, öreg, ócska; gesund, egészséges; flein, kicsiny; groß, nagy; reich, gazdag; arm, szegény; fromm, ájtatos; glüdsich, boldog; traurig, szomorú; sustig, víg; zufrieden, elégedett; unzufrieden, elégedetlen.

Ich bin ungehorsam. Du bist sleißig. Er ist artig. Sie ist sittsam. Es ist hart. Wir sind jung. Ihr seid alt. Sie sind gesund. Ich bin klein. Wir sind groß. Du bist reich. Ihr seid arm. Sie ist fromm. Sie sind glücklich. Ich bin traurig. Ihr seid lustig. Du bist zusrieden. Wir sind unzusrieden.

2.

Fruchtbar, termékeny; liftig, ravasz; schlüpfrig, sikamlós; stold, büszke; lang, hosszu; reif, érett; weiß, fehér; schön, szép; grün, zöld; neu, új; rund, gömbölyü.

Der Baum ist fruchtbar. Die Bäume sind fruchtbar.
— Der Feind ist listig. Die Feinde sind listig. — Der Fisch ist schlüpfrig. Die Fische sind schlüpfrig. — Der Greis ist alt. Die Greise sind alt. — Der Hahn ist stolz. Die Hähne sind stolz. — Die Bank ist lang. Die Bänke sind lang. — Die Frucht ist reis. Die Früchte sind reis. — Die Gans ist weiß. Die Gänse sind weiß. — Die Hand ist sein. Die Hälder sind schon. — Das Bild ist schon. Die Bilder sind schon. — Das Blatt ist grün. Die Blätter sind grün. — Das Buch ist neu. Die Bücher sind neu. — Das Fass ist rund. Die Fässer sind rund.

Furchtsam, félénk; süß, édes; geduldig, türelmes; falsch, hamis; geräumig, tágas; weich, lágy; einsam, magános; schamlos, szemtelen.

Der Hase ist furchtsam. Er ist furchtsam. — Der Apfel ist süß. Er ist süß. — Die Schwester ist gehorsam. Sie ist gehorsam. — Das Kleid ist alt. Es ist alt. — Der Lehrer ist geduldig. Er ist geduldig. — Die Kahen sind falsch. Sie sind falsch. — Die Zimmer sind geräumig. Sie sind geräumig. — Das Fenster ist groß. Es ist groß. — Die Federn sind weich. Sie sind weich. — Die Nus ist hart. Sie ist hart. — Die Klöster sind einsam. Sie sind einsam. — Der Lügner ist schamlos. Er ist schamlos. — Die Lerchen sind klein. Sie sind klein.

4.

Das Beispiel, példa; ermunternd, bátorító; absichreckend, elijesztő; tröstend, vigasztaló; Nachricht, hír, tudósítás; betrűbend, szomorító; wohlschmeckend, izletes; wohlriechend, jószagu; Aas, dög; stinkend, büdös; Ersdáhlung, elbeszélés; rührend, megható; Gegend, táj; anziehend, vonzó; das Wasser, víz; erquickend, felüdítő; sterbend, haldokló; der Kranke, beteg; leidend, szenvedő; Krankheit, betegség; ansteckend, ragadós; Gold, arany; glánzend, fénylő; Antwort, felelet; befriedigend, kielégítő.

Das Beispiel ist ermunternd. Das Laster ist absschreckend. Die Hoffnung ist tröstend. Die Nachricht ist betrübend. Die Speise ist wohlschmeckend. Das Beilchen ist wohlriechend. Das Aas ist stinkend. Die Erzählung ist

rührend. Die Gegend ist anziehend. Das Wasser ist ers quickend. Der Greis ist sterbend. Der Kranke ist leidend. Die Krankheit ist ansieckend. Das Gold ist glänzend. Die Antwort ist befriedigend.

B.

Jegyzetek.

I. Jegyzet. A magyarban a tulajdonságot s minősséget jelentő melléknevek megegyeznek az alanynyal számban és esetben (ragozásban); p. o. a fiu szorgalmas; a fiuk szorgalmasak.

De a németben az oly melléknevek, akármily számu s nemü legyen az alany, változatlanok maradnak s csak a lenni (fein) ige közvetítése által köttetnek össze az alanynyal. P. o.

II. Jegyzet. Melléknevek helyett gyakran igenevek használtatnak. A jelenidejü igenév a magyarban ő-vagy ő-vel, a németben pedig d-vel végződik. Ezen igenév a határtalan módból csak egy d mássalhangzó hozzáadása által képeztetik; p. o. ermuntern, bátorítani, ermunsternd; abschrecken, elijeszteni, abschreckend; trösten, vigasztalni, tröstend; betrüben, szomorítni, betrübend sat.

 \mathbf{C} .

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Munkás, arbeitsam; figyelmes, aufmerksam; vidám, froh; kedves, sieblich; kellemes, angenehm; szerény, bescheiden; jó, gut; halandó, sterblich; hu, treu.

Kicsiny vagyok. Szorgalmas vagy. Ö illedelmes. Szegények vagyunk. Gazdagok vagytok. Ök munkásak. Figyelmes vagyok. Illedelmes vagy. Ö (nőnemb.) vidám. Ö (hímn.) beteg. Te egészséges vagy. Ö (seml. n.) kedves. Vidámak vagyunk. Szomoruak vagytok. Ö (nőn.) szerény. Fiatal vagyok. Ájtatosak vagytok. Jó vagyok. (Ez vagy az) jó izü, izles. Halandók vagyunk. Ö (nőn.) hű. Ök türelmesek.

2.

Szemes, vigyázó, őrködő, machjam; kegyetlen, graujam; világos, tiszta, fényes, hell; hasznos, nühlid; magas, hoch; bátor, muthig; meleg, marm; hangos, laut; csalékony, csalfa, trüglich.

A barát hú. A kutya vigyázó. A farkas kegyetlen. A csillag fényes. A tehén hasznos. Az egér kicsiny. A fal magas. A ház uj. Az asszony ájtatos. A sas nagy. A sütő munkás. A kertész víg. A vadászok bátrak. A kemencze meleg. A gyermek beteg. A virág szép. A remény csalfa. A golyó gömbölyü. Az étel ízletes.

Ugyanezen mondatok dolgoztassanak ki a többes számban.

3.

Rest, tunya, faul; szerencsés, glűdlich; gyenge, zart; sebes, reißend; éles, scharf; gondos, sorgfáltig; élénk, lebhaft; csunya, garstig; otromba, plump; hös, Seld (en); nagylelkü, großműthig; erős, start; eltür-

hetlen, unerträglich.

Egészséges vagyok. Beteg vagy. Ö (hímn.) rest. Ö (nön.) munkás. Ö (seml. n.) szerencsés. A bárány gyenge. A patak sebes. Az ablak magas. A leány szomorú. A kés éles. Az anya gondos. A leány szerény. A fiú élénk. A majom csunya. A medve otromba. A hős nagylelkü. Az ember halandó, Az ökör erős. A fájdalom eltürhetlen.

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

Az alanyok is, az állítmányok is főnevek.

A.

Német-magyar gyakorlatok.

1.

Schüler, tanoncz, tanuló; Schülerin, tanonczleány, leánynövendék; das Mädchen, leányka; Bogel, madár; Karpfen, ponty; Rose, rózsa; Schneider, szabó; Handwerfer, mesterember, kézműves.

Ich bin ein Schüler. Wir sind Schüler. — Du bist eine Schülerin. Ihr seid Schülerinnen. — Er ist ein Knabe. Sie sind Knaben. — Sie ist ein Mädchen. Sie sind Mädchen. — Es ist ein Kind. Sie sind Kinder. — Die Lerche ist ein Vogel. Die Lerchen sind Vögel. — Der Karpsen ist ein Fisch. Die Karpsen sind Vische. — Die Rose ist eine Blume. Die Kosen sind Vlumen. — Der Schneider ist ein Handwerker. Die Schneider sind Handwerker.

2.

Hausthier, háziállat; Waldthier, vadállat, erdei állat; Csel, szamár; Lastthier, teherhordó marha; Storch, gólya; Zugvogel, költöző madár; Raubvogel, ragadozó madár; Tisch, asztal; das Hausgeräth, házi-eszköz.

Der Sund ift ein Sausthier. Die Sunde find Sausthiere. — Der Lowe ift ein Waldthier. Die Lowen find Waldthiere. — Der Esel ist ein Lastthier. Die Esel sind Lastthiere. — Der Storch ist ein Zugwogel. Die Störche sind Zugwögel. — Der Adler ist ein Raubvogel. Die Adler sind Raubvögel. — Der Tisch ist ein Hausgeräth. Die Tische sind Hausgeräthe.

3.

Rarl, Károly; Anton, Antal; Josef, József; Mahler, festész; Friedrich, Frigyes; Österreich, Ausztria; Kaiserthum, császárszág; Wien, Bécs; die Stadt, város; das Dorf, falu; die Donau, Duna; der Fluss, folyó; der Berg, hegy; das Metall, sém (ércz); Diamant, gyémánt; Stein, kö; Bescheidenheit, szerénység; Tugend, erény; das Brot, kenyér; die Nahrung, élelem; das Getránf, ital; die Lüge, hazugság; die Sünde, bün.

Karl ist ein Schüler. Anton ist ein Knabe. Luise ist ein Mädchen. Josef ist ein Mahler. Friedrich ist ein Bäcker. Österreich ist ein Kaiserthum. Wien ist eine Stadt. Budavers ist ein Dorf. Die Donau ist ein Fluss. Sinai ist ein Berg. Gold ist ein Metall. Der Diamant ist ein Stein. Bescheidenheit ist eine Tugend. Brot ist eine Nahrung. Wasser ist ein Getränk. Die Lüge ist eine Sünde.

B.

Jegyzetek.

a) A magyar nyelvben az állítmányt képző főnevek mindig megegyeznek az alanynyal számban és esetben (ragban). P. o. A pacsirta madár. A pacsirták madarak. A németben is az ily főnevek megegyeznek az alanynyal számban és esetben s csak abban különböznek az alanytól; hogy az egyes számban az ein, eine, ein, határozatlan nemszócskát veszik fel; de a többes számban soha sem állnak nemszócskával.

Ich bin ein Schuler. Die Lerche ist ein Bogel. Wir find Schuler. Die Lerchen sind Bögel.

a) A német nyelvben vannak összetett főnevek is, melyeknek összetétel-módja sok esetben a magyar szó-összetételnek egészen megfelel. Ilyen eset az, midőn két főnév egyszerűen összetétetik. P. o.

> Strohhut, szalmakalap; Halstuch, nyakkendő.

Az összetett főnevekből a második alapszónak (Grundwort), az első pedig (czéljelentő, értelmező főnévnek) értelmezvénynek (Bestimmungswort) neveztetik.

A számrag (egyes, többes) és a nem mindig az alapszóhoz ragaszkodik. P. o.

Das Stroh der Strohhut; die Hüte die Strohhute.

c) A személyek, országok, városok, faluk tulajdonnevei nemszócska nélkül szoktak használtatni. P. o. Josef, Österreich, Wien.

A folyók tulajdonnevei hím- vagy nőnemű nemszócskával állanak. P. o.

Der Rhein, Rajna. Die Donau, Duna.

d) Az anyag- (Stoffnamen) és gondolati vagyis eszmeneveknek (Gedanfenname) többnyire nincsen többes számuk, és gyakran nemszócska nélkül is használtatnak. P. o.

Die Bescheidenheit } szerénység;

Das Gold vagy Gold } arany.

A magyar nyelvben is az anyag- és eszmenevekről ugyanezt kell megjegyeznünk.

e) Hímnemu főnevekből nőnemüek inn vagy csak in képző által alakíttatnak; de a többes számban mégis kettős n iratik. P. o.

Der Graf, grof - die Grafin (n), grofno - die Grafinnen. Der Schneider, szabo - die Schneiderin (n), szabono die Schneiderinnen.

C.

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Ifju, Jüngling; férfi, Mann (er); asszony, das Weib; varga, czipész, Schuster; asztalos, Tischler; szakács, Koch; úr, Herr; jótevő, Wohlthäter; asszonyság, Frau (en); méh, Biene; rovar, das Insekt (en); épület, das Gebäude; kovács, Schmied; nagybátya, Onkel; pap, ein Geistlicher; angolna, Aal; fenyő, Fichte.

Gyermek vagyok, Fiu vagy. Ö ifju. Ö férfi. Ö asszony, Ö asszonyság, Szabó vagyok, Varga vagy.

Ö asztalos. A fiu szakács. A leány szakácsnő. Az úr jótevő. Az asszonyság jótevőnő. A barát tanár. A barátnő, tanítónő. A méh rovar. A ház épület. A kovács mesterember. A nagybátya pap. Az angolna hal. A fényő (élő) fa.

Ugyanezen mondatokat a többes számbaa

2.

Uszó madár, Schwimmvogel; éneklő madár, Singsvogel; almafa, der Apfelbaum; gyümölcsfa, der Obstebaum; tanodaeszköz, das Schulgeräth; juh, das Schaf; czethal, Walfisch; emlős állat, Säugethier; zsebkendő, Schnupftuch; kalap, Hut; kényelmes, bequem; imakönyv, das Gebetbuch; szelid, zahm; vad, wild.

A lúd uszómadár. A pacsirta éneklő madár. Az almafa gyümölcsfa. A pad tanodaeszköz. A juh házi-állat. A czethal emlős állat. A zsebkendő fehér. A nyakkendő fekete. A szalmakalap kényelmes. Az imakönyv szép. A házi-állatok szelidek. Az erdei állatok vadak.

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

3.

János, Johann; Lipót, Leopold; molnár, Müller; Henrik, Heinich; nyereggyártó, Sattler; Jakab, Jakob; bodnár, Fasibinder; könyvkötő, Buchbinder; Ferencz, Franz; szíjgyártó, Riemer; Ignácz, Jgnaz; rézmüves, Kupferschmied; Mihály, Michael; bádogos, Klempner; Mari, Marie; varrónő, Rähterin; Zsósia, Sosie; mosónő, Wäscherin; Soprony, Ödenburg; Tisza, Theiß; Orosz-

ország, Kussland; Sicilia, Sizilien; sziget, Insel; név, der Name; vezetéknév, Zuname.

János szabó, Lipót molnár; Henrik nyereggyártó. Jakab bodnár. Antal könyvkötő. Ferencz szíjgyártó. Ignácz rézmüves. Mihály bádogos. Mari varrónő. Zsófia mosónő. Soprony város. Tisza folyó. Oroszország császárság. Sicilia sziget. Kazinczy vezetéknév.

V.

A hivőesetről és parancsoló módról.

A.

Német-magyar gyakorlatok.

Schreibe, Anabe! Fiú, irj! Schreibet, Anaben! Fiúk, irjatok! Sei gehorsam! Légy engedelmes! Seid gehorsam! Legyetek engedelmesek!

1.

Kommen, jöni, a parancs. módban: jer! jertek! sagen, mondani; mauern, építni (falut rakni): Knecht, szolga; Christ, keresztény; Freund, barát, pajtás.

Mensch, arbeite! Menschen, arbeitet! — Kind, geschorche! Kinder, gehorchet! — Lerne, Schüler! Lernet, Schüler! — Rechne, Bruder! Rechnet, Bruder! — Singe, Mädchen! Singet, Mädchen! — Komm, Freund!

Kommet, Freunde! — Sage, Sohn! Saget, Söhne! — Rahe, Schwester! Nähet, Schwestern! — Roche, Koch! Kochet, Köche! — Mauere, Maurer! Mauert, Maurer! — Knecht, ackere! Knechte, ackert! — Opfere, Christ! Opfert, Christen! — Zeichne! Karl! Stehe, Ludwig! Geh, Johann! Siße, Marie! Rede, Leopold!

2.

Gnádig, kegyelmes; behutsam, vigyázatos, ovatos; gerecht, igazságos; Richter, bíró; flug, okos; freundlich, barátságos.

Sei artig! Seid fleißig! Bruder, sei bescheiden! Brüder, seid bescheiden! Sei sittsam, Kind! Seid sittsam, Kinder! Sei ausmerksam, Schüler! Seid ausmerksam, Schüler! Seid geduldig, Schwester! Seid geduldig, Schwestern! Herr, sei gnädig! Jüngling, sei behutsam! Jünglinge, seid behutsam! Sei gerecht, Richter! Seid gerecht, Richter! Seid gerecht, Richter! Sei flug, Heinrich! Sei freundlich, Marie!

B.

Jegyzetek.

a) Az en végzetű igék a parancsolómódban, az egyesszámban e-vel, a többesben et-tel végződnek. P. o.

Schreiben, irni, Reden, beszélni, Schreibe! irj! Rede! beszélj! Schreibet! irjatok! Redet! beszéljetek!

Némely en végzetű igék a parancsoló módban ki is hagyják az e betűt, igy: Schreib! Schreibt! De az ein és ern végzetű igék a parancsoló mód egyes számában el nem hagyhatják a e betűt, a többes számban pedig nem et-et, hanem csak t betűt vesznek föl. Példaul:

Tadeln, ócsárolni, Opfern, áldozni, Tadle! ócsárolj! feddj! Opfere! áldozz!
Tadelt! ócsároljatok! Opfert! áldozzatok!

b) Az ötödik vagyis hivó eset hasonló az alanyesethez, csakhogy nemszócska nélkül áll. P. o. Der Bruder, fivér - die Brüder, fivérek, Bruder! fivér! - Brüder! fivérek!

C.

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Itélni, richten; játszani, spielen; megbocsátani, verzeihen; ajándékozni, schenken; megengedni, erlauben; hozni, bringen, holen; ló, das Pferd (e); engedelmeskedni, gehorchen; harczolni, kampfen; katona, Soldat; kaszálni, mähen; kaszás, Mäher; tolvaj, Dieb; esztergálni, drechseln; esztergályos, Drechser; legeltetni, weiden; pásztor, Hirt; ültetni, pflanzen; tisztelni, ehren; sietni, eisen; hirnök, Bote; megmenteni, retten; szomszéd, Nachbar (n); gyónni, beichten; bűnös, Sünder; hallgatni, schweigen.

Itélj, bíró! Játszszál, gyermek! Bocsáss meg, ur (am!) Hozz, fiu! Ajándékozzál barát (om)! 1)

¹) Jól jegyezze meg a tanuló, hogy míg a magyarban a bizalmasabb megszólítás mindig birtokos ragnévmással (am, om,

Engedj meg ur (am)! Húzz ló! Engedelmeskedjél, ifju! Harczolj, katona! Kaszálj, kaszás! Varrj, szabó! Gyalulj, asztalos! Reszkess, tolvaj! Gyüjts, méh! Tisztelj, fiu! Siess, hirnök! Ültess, kertész! Imádkozzál, fiu! Ments meg, szomszéd! Legeltess, pásztor! Gyónjál, bűnös! Hallgass, hazug!

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

2.

Öszinte, aufrichtig; vitéz, tapfer; szolga, Diener; őr, őrjáró, Bächter.

Légy munkás, fiam! Légy illédelmes, leányom! Légy szerény, ifju! Légy őszinte, barátom! Légy szorgalmas, testvér! Légy ájtatos, nővérem! Légy türelmes, anyám! Légy engedelmes, katona! Légy boldog, barátom! ifju, légy víg! Légy vitéz, katona! Légy hű, szolga! Légy éber (vigyázó), őrjáró.

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

VI.

Azon igékről, melyek következő elüljárókkal vannak összetéve.

ab, an, auf, aus, bei, dar, durch, ein, fort, her, hin, herum, heraus, hinaus, hinzu, mit, nach, unter, um, vor, weg, zu, zuruck.

em, öm) képeztetik, így: barát-om! ur-am! a német nyelvben a birtokos névmás (mein) szokottan nem használtatik, s tehát: Barát-om! nem mein Freund! hanem csak: Freund! Ha azonban hévvel, hangnyomattal szólítunk, a németben is megállhat mein Freund! mein Herr! sat.

Magyar-német gyakorlatok.

Abhauen, levágni; anklagen, bepanaszolni; ankomemen, megérkezni; aukgehen, feljönni; untergehen, alászállni, eltünni; aukstehen, fölkelni; aukstuchen, fölkeresni; hinzukügen, hozzáadni; beistehen, segíteni; darbringen, fölajánlani; durchreisen, keresztülutazni; herauksgehen, hinaukgehen, kimenni; herumlausen, futkosni; einladen, meghíni; fortlausen, elszökni; fortschreiten, előmenni.

Ich haue ab. Du klagst an. Der Gast kommt an. Der Stern geht auf. Die Sterne gehen unter. Die Schüler stehen auf. Wir suchen aus. Ihr süget hinzu. Gott steht bei. Der Christ bringt dar. Der Fürst reiset durch. Ludwig geht heraus. Ich gehe hinaus. Du läusst herum. Der Vater ladet ein. Der Dieb läust fort. Sie lausen weg. Die Schüler schreiten fort. — Klage an! Steh auf! Steh bei, Freund! Christen, bringet dar! Geh heraus, Lügner! Lade ein, Mutter! Schreite fort, Karl!

B.

Jegyzetek.

Ezen elüljárók: ab, an, auf, aus, bei, dar, durch, ein, fort, her, hin, heraus, herum, hinaus, hinzu, mit, nach, unter, um, vor, weg, zu, zurud, a velök összetett igéknek jelentőmódu jelen idejében és parancsoló módjában elszakadnak az igétől és utána tétetnek.

Német-magyar gyakorlatok.

Magával hozni, mitbringen; közölni, mittheilen; utánozni, nachahmen; megölni, umbringen; bemutatni, vorstellen; visszatérni, zurückkehren; kimenni, ausgehen; leirni, abschreiben; segíteni, beistehen.

Magammal hozok. Te' bepanaszolsz. A tanító közöl. A gyermek utánoz. Az ellenség megöl. A csillag letűn. Barátom bemutat. A szomszéd visszatér. A fiu futkos. Te fölkelsz. Én meghivok. Te kimégy. Ő (n. n.) bir. Ő (n. n.) segít. Én felajánlok. — Hozd magaddal! Utánozz, fiam! Térj vissza, barátom! Ird le, tanítvány? Menj elő, gyermek!

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

VII.

A rendhagyó igék jelentőmódu jelen idejéről és parancsoló módjáról.

A.

Jegyzetek.

a) Némely rendhagyó igék a jelen időnek egyes számu 2. és 3. személyében az a magánhangzót ő-re váltóztatják, mint pl. schlasen, aludni.

Ich schlafe, du schläfft; er schläft; Wir schlafen, ihr schlafet, fie schlafen. Schlafe! Schlafet!

anfangen, kezdeni blasen, funi fahren, menni (kocsin, hajón) ichlagen, ütni fallen, esni fangen, fogni gefallen, tetszeni graben, ásni.

halten, tartani lassen, hagyni, engedni tragen, vinni machsen, noni waschen, mosni

b) Némely rendhagyó igék a jelentőmód jelen idejének egyesszámu 2. és 3. személyében, mint szinte a parancsoló mód egyes számában az e magánhangzót i-re változtatják; mint pl. helfen, segíteni.

> Ich helfe, du hilfst, er hilft; wir helfen, ihr helfet, fie helfen. Bilf! Belfet!

abtreten, távozni, átengedni schmelzen, olvadni brechen, törni dreschen, csépelni erschrecken, megijedni ermerben, szerezni effen, esni flechten, fonni freffen, falni geben, adni messen, merni nehmen, venni, elvenni schelten, pirongatni, szidni

schwellen, dagadni sprechen, beszélni stechen, szúrni (csípni) sterben, meghalni treffen, találni vertreten, eltaposni, képviselni verbergen, elrejteni perderben, elrontani vergeffen, elfelejteni merfen, vetni, dobni

c) Némely rendhagyó igék a jelentő mód jelen idejének egyesszámu 2. és 3. személyében, ugy szinte a parancsoló mód egyes számában az e betűt ie-re változtatják, mint. pl. befehlen, parancsolni.

Ich befehle, du befiehlft, er befiehlt; wir befehlen, ihr befehlet, fie befehlen.

Befiehl! befehlet!

empfehlen, ajánlani fehen, látni lefen, olvasni ftelen, lopni.

d) Némely rendhagyó igék a jelentőmód jelen idejének egyesszámu 1., 2. és 3. személyében magánhangzójokat átváltoztatják; ilyenek:

dürfen, du darfft, er darf; fönnen, du fannft, er fann; mögen, (tehetni) -ich mag, du magft, er mag; kelleni, müßen (kötelesnek-

lenni

wollen, akarni -ich will, du willst, er will; wissen, tudni -ich weiß, du weißt, er weiß.

В.

Német-magyar gyakorlatok 1).

a. Der Wind blast. Der Bater fährt. Der Stein fällt. Die Blätter fallen. Du fängst an. Wir fangen an.

¹⁾ A tanulók, mielőtt e gyakorlatokat irásban kidolgoznák, ismételjék el az itt elősorolt összes rendhagyó igéknek ragozását a jelentőmód jelen idejének s a parancsolómódnak minden személyén és számán keresztül.

Gyakorlati Német Nyelvtan.

Du gefällst. Ihr grabet. Der Gärtner gräbt. Du hältst. Er schlägt. Der Lehrer lässt schreiben. Du trägst. Die Blume wächst. Die Magd wäscht. — Fange an, Johann! Grabe, Gärtner!

- b. Du brichst. Der Knecht drischt. Drisch, Knecht! Das Kind erschrickt. Du issest. Wir flechten. Der Hund frist. Ihr messet. Du nimmst. Nimm, Freund! Nehmet! Der Vater schilt. Das Gold schmilzt. Die Hand schwillt.

 Sprich, Sohn! Die Biene sticht. Ich trete ab. Du vertrittst. Der Mensch stirbt. Du verbirgst. Das Kind verdirbt. Ihr vergesset. Wirf, Knabe! Werfet, Knaben!
- c. Der Herr befiehlt. Der Bater empfiehlt. Der Sohn liest. Lies, Sohn! Leset, Schüler! Du siehst. Ihr sehet, Freunde! Sieh, Mutter! Sehet, Schwestern! Der Dieb stielt. Die Diebe stelen.
- d. Ich darf schlafen. Du darfst sitzen. Er darf reden. Du kannst gehen. Ihr könnet stehen. Er mag weinen. Sie mögen lachen. Ich muß lernen. Wir müßen arbeiten. Du willst essen. Ihr wollt trinken. Der Mensch mußsterben. Ich weiß. Die Mutter weiß. Wisset, Knaben! Wisse!

C.

Magyar-német gyakorlatok.

- α. Te eszel. A gyermek alszik. A szél fú.
 Egyél! A kertész ás. A macska fog. A virág tetszik.
 A fa nö. Te alszol, növér! Moss, asszony! Kezdjetek! Te mossz. Ö (n. n.) ver. A fivér kezd.
- b. Távozzál ellenség! A szél tör. Te csépelsz.
 A szabó szerez (keres). A pásztor fon (kosarat).

Fonj, pásztor! Adj, szomszéd! A leány segít. Segíts, leány! Te veszesz. Végy, fiu! Te beszélsz. A tanuló beszél. Beszélj, fiu! Te találsz. Találj, fiu! A gyermek vet. Vess, nővér!

c. Te panaszolsz. Én engedelmeskedem. Parancsolj, uram! Az anya ajánl. Te olvassz. A tanuló olvas. Olvass! Olvassatok! Én látok. Az Isten lát. Te látsz. A nővér lát. Ő (h. n.) lop.

d. Dolgoz-hatom. Olvas-hatsz. Ir-hat. Nevetnie kell. Sirnod kell. Az ellenségnek futnia kell. Az asszonyság akar. Te akarsz. Ő (n. n.) akar. Én akarok. A gyermek akar aludni.

VIII.

Legegyszerűbb mondatok a mult időben.

A.

Igeragozás.

Jelen idő.

Ich habe, nekem van du hast, neked van er (sie, e*) hat, neki van wir haben, nekünk van ihr habet, nektek van sie haben, nekik van. Ich bin, vagyok du bift, vagy er (sie, e*) ist, van 1) wir sind, vagyunk ihr seid, vagytok sie sind, vannak.

¹⁾ L. fönebb a III. alatti 1. jegyzetet a 13. lapon.

gehabt, geredet; sat.

nekem, neked, neki volt;
beszéltem, beszéltel,
beszéltem, beszéltél,
beszéltem, beszéltél,
sat.

gemefen, gereifet; sat.

yoltál, voltál, volt, sat.

utaztam, utaztál,
utazott, sat.

Parancsoló mód.

Habe! legyen neked! — Habet! legyen nektek!

Sei! légy! — Seid! legyetek!

Rede! beszélj! — Redet! beszéljetek!

Reise! utazz! — Reiset! utazzatok!

B.

Német-magyar gyakorlatok.

- a. Ich bin klein gewesen. Du bist jung gewesen. Die Schwester ist artig gewesen. Wir sind ausmerksam gewesen. Ihr seid bescheiden gewesen. Die Schüler sind fleißig gewesen. Ich bin ein Kind gewesen. Wir sind Kinder gewesen. Du bist ein Knabe gewesen. Ihr seid Knaben gewesen, Der Jüngling ist ein Kind gewesen. Die Jünglinge sind Kinder gewesen.
- b. Ich arbeite. Ich habe gearbeitet. Du lernst. Du hast gelernt. Der Anecht ackert. Der Anecht hat geackert. Wir kaufen. Wir haben gekauft. Ihr lobet. Ihr habet gelobt. Die Tischler hobeln. Die Tischler haben gehobelt.

- c. Ich bitte. Ich habe gebeten. Du schneidest. Du hast geschnitten. Der Schüler schreibt. Der Schüler hat geschrieben. Wir essen. Wir haben gegessen. Ihr singet. Ihr habet gesungen. Die Kinder schreien. Die Kinder haben geschrien.
- d. Der Vogel fliegt. Der Vogel ist geflogen. Du läufft. Du bift gelaufen. Ich gehe. Ich bin gegangen. Wir sigen. Wir sind gesessen. Ihr stehet. Ihr seid gestanden. Die Fische schwommen. Die Fische sind geschwommen.
- e. Ich verdiene. Ich habe verdient. Du ermunterst. Du hast ermuntert. Das Kind erschrickt. Das Kind ist erschrocken. Wir erwerben. Wir haben erworben. Ihr vergesset. Ihr habet vergessen. Die Lehrer ermahnen. Die Lehrer haben ermahnt.
- f. Ich fange an. Ich habe angefangen. Du schreibst ab. Du hast abgeschrieben. Der Fürst reiset durch. Der Fürst ist durchgereiset. Wir stehen auf. Wir sind aufsgestanden. Ihr ahmet nach. Ihr habet nachgeahmt. Die Gäste kommen zuruck. Die Gäste sind zurückgekommen.

C.

Jegyzetek.

1. A mult idő két szóból alakíttatik; tudnillik a haben vagy fein segédigének jelenidejü személyeiből, és az illető igének mult idejü igeneve által. P. o.

Ich habe du haft er hat	et.	Ich bin du bist er ist	fet.
wir haben ihr habet	geredet.	wir find ihr feid	gereiset.
fie haben		fie sind	

2. A mult idejű igenév a határtalan módból alakíttatik úgy, hogy ennek végső n betűje t-vel cseréltetik föl s az ige elébe ge előrag tétetik. P. o.

> reden, reisen, loben, geredet, gereiset, gelobet.

A végső t előtti e gyakran ki is hagyatik. Pl. gelobet helyett mondhatni gelobt.

3. Ha az igének elején már van valami előrag, a ac előrag nem szükséges. P. o.

verdienen, ermuntern, ermahnen, verdient, ermuntert, ermahnet.

4. Ha azonban az ige oly elüljárókkal van összetéve, melyek a jelen időben az igétől elszakadnak; minők: an, ab, auf, auß, fort stb. (VI) akkor a ge előrag az elüljáró és az ige közé tétetik; p. o.

nachahmen, durchreisen, nachgeahmt, durchgereiset.

5. Némely német igék megtartják a mult igenévben a határtalan módnak en végzetét s fölveszik a ge előragot, minden más változtatás nélkül. Ilyenek a következő igék:

geben, adni — gegeben, lesen, olvasni — gelesen, messen, messen, messen, messen, messen, látni — gesehen, sehen, látni — gesehen, sommen, jöni — gesommen, blasen, fúni — geblasen, fallen, esni — gesallen, halten, tartani — gehalten, rathen, tanácsolni-gerathen, rusen, híni — gerusen,

schlafen, aludni — geschlafen, stoßen, lökni — gestoßen, sahren, menni — gesahren, graben, ásni — gegraben, schlagen, ütni — geschlagen, tragen, vinni — getragen, wachsen, nöni — gewachsen, waschen, mosni — gewaschen.

6. Más igék szinte megtartják a mult idejü igenévben az en szótagot, hanem magánhangzójokat másra változtatják. P. o.

foblen. brechen, torni - gebrochen,

helfen, segiteni - geholfen, nehmen, venni — genommen, werfen, vetni - geworfen,

schweigen, hallgatni — ge-

schwiegen,

befehlen, parancsolni - be- | binden, kötni - gebunden, finden, talalni - gefunden, fingen, énekelni - gefungen, fpringen, ugorni - gesprun= gen,

iprechen, beszelni-gesprochen, trinken, inni - getrunken, fterben, meghalni - geftorben, zwingen, kényszerítni - gezwungen,

bitten, kerni - gebeten, beißen, harapni - gebiffen, fteben, állani - geftanden, leiden, szenvedni - gelitten, bleiben, maradni-geblieben, reißen, szakitni - geriffen, leihen, kölcsönözni-geliehen, ichneiden, szabni, vagni-geschnitten,

liegen, fekünni- gelegen, sat.

7. Végre némely igék az en szótagot t-re változtatják, fölveszik a ge előragot s magánhangzójokat is különfélekép elváltoztatják. Illvenek:

brennen, égni — gebrannt, | nennen, nevezni — genannt, bringen, hozni - gebracht, fenden, küldeni - gefandt, denken, gondolni - gedacht, wiffen, tudni - gewufet, fennen, ismerni — gekannt, mogen, , -hatni — gemocht,

fonnen, hatni, hetni-gefonnt, | durfen, | -hetni - gedurft 1).

¹⁾ A rendhagyó mult idejű igenevek a gyakorlatok előtti szósorozatokban zárjel közt meg fognak jelöltetni. Ugy szinte meg fog jelöltetni az is, melyik ige kiván a mult időben a maga igenevéhez fein segédigét.

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Beteg voltam. Egészséges voltál. Testvér (em) szorgalmas volt. Nővér (em) rest volt. A fa magas volt. Szegény voltam. Barátnőm gazdag volt. Szerencsés voltam. Vidámak voltunk. A kemencze meleg volt. Türelmes voltál A kutya hű volt. Szomorú voltam. Nővérem víg volt. A kés éles volt. Te leány voltál. Ő asszonyság volt. A fiu szabó volt. A leány varrónő volt. Az anya mosónő volt. A fivér asztalos volt. Barátom festész volt. Úr voltál. Varga voltál.

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

2.

A sütő (pék) vásárolt. A szakácsnő főzött. A tanár dicsért. A nővér varrt. Számoltam. Beszéltél. A méh gyűjtött. A szomszéd ajándékozott. Ő (n. n.) keresett. A biró itélt. A leány tánczolt. Ócsároltam. A gyermek sírt. A kertész ültetett. A kutya ugatott. Az aggastyán imádkozott. A bárány mekegett. A virág virágozott. A tehén bőgött. A farkas ordított. A kakas kukorított. Az étel ízlett. A remény megvigasztalt. A bűnös meggyónt. A hirnök sietett. Te engedelmeskedtél. A katona harczolt.

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

a. Adtam. Olvastál. A szabó mértéket vett (mért). A leány látott. A szél fútt. A gyermek aludt. Remegtem. Ugort. Aludtál. A fiu talált. A kertész ásott. A szolga hozott. A katona ütött. A mosónő mosott.

b. Ö (n. n.) segített. A szél tört. Imádkoztam. A fiu vetett (dobott). Kölcsönöztem. A szolga meghalt. Irtam. A gyermek leesett. Az anya tűrt. A ház elégett. Elhoztam. Gondoltál. Ö (n. n.) dolgozni akart.

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

4.

- a. Leestél. Leültem. Barátom utazott. Fiam megy (kocsin). A fa nőtt. Az aggastyán meghalt. Elmaradtál. A borju ugrott. A ló fut. Én álltam. Ő (n. n.) ült. Az asztal állt. A könyv feküdt ¹).
- b. A tanár megérdemelt. A bűntett megbecstelenített. A szolga szerzett (keresett). Én dolgoztam. Te írtál. Ö (h. n.) leírt. A tanító parancsolt. A szomszéd segített.
- c. Leírtam. A leány ment. A csillag letünt. Te segítettél. A tolvaj elszökött. A sas repült. A hal uszott. A majom utánzott. Én gondoltam. Ö (h. n.) nevezett.

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

¹) A 4. számu gyakorlatnak a. betű alatti igéi igenevőkhöz a mult időben fein segédigét vesznek föl.

IX.

Legegyszerűbb mondatok a jövő időben.

A.

Igeragozás.

Jelen idő.

Ich habe, du haft, er hat, wir haben, ihr habet, fie haben, Ich bin, vagyok du werde, leszek du bift, vagy er ist (van) wirsind, vagyunk ihr seid, vagytok sie sind, vannak sie werden, lesztek sie sind, vannak sie werden, lesznek. Mult idő.

Ich habe du haft er hat wir haben ihr habet fie haben gehabt, geredet;
nekem, neked, sat. volt,
sszéltem, beszéltél, sat.
dui aim
dui aim
dig no
enil aim
dig no
enil aim
enil aid
enil aid
enil aid
enil aid

gemefen, geworden, gereifet voltam, voltál, volt, sar lettem, lettél, lett, sad utaztam, utaztál, utazott; sat.

Jövő idő.

Ich werde du wirst er wird wir werden ihr werdet sie werden

fein, werden, haben, reden, lenni fogok, fogsz, s leend nekem, neked neki, sat. beszélendek, endsz, end, sat. utazandok, utazands utazand, sat.

Parancsoló mód.

Sabe! legyen neked! - Sabet! legyen nektek!

Sei! légy! — Seid! legyetek!

Reise! utazz!

Berde! légy! — Berdet! legyetek! 1)

Rede! beszélj! - Redet! beszéljetek!

- Reiset! utazzatok!

B.

Német-magyar gyakorlatok.

1.

a. Ich werde alt ²). Ich bin alt geworden. Ich werde alt werden. Du wirst arm. Du bist arm geworden. Du wirst arm werden. Der Kausmann wird reich. Der Kausmann ist reich geworden. Der Kausmann wird reich werden. Wir werden glücklich. Wir sind glücklich geworden. Wir werden glücklich werden. Ihr werdet gesund. Ihr seid gesund geworden. Ihr werdet gesund werden. Die Früchte werden reif. Die Früchte sind reif geworden. Die Früchte werden reif werden. Das Kind wird ein Knabe werden. Der Knabe wird ein Jüngling werden. Der Jüngling ist ein Mann geworden. Die Männer sind Greise geworden.

¹⁾ A werden igét, mely önállólag annyi, mint valamivé lenni, itt csak mint harmadik segédigét kell tekintetbe venni, a haben és sein után tudnillik.

²) Az a. alatti gyakorlat lefordítása előtt a merben igére nézve nagy figyelemmel menjenek át a tanulók az itt C alatt következő jegyzetekben.

b. Ich werde arbeitsam sein. Du wirst artig sein. Der Schüler wird aufmerksam sein. Ludwig wird bescheiden sein. Luise wird gehorsam sein. Wir werden sleißig sein. Ihr werdet zufrieden sein. Sie werden behutsam sein. Die Kinder werden lustig sein. Die Mädchen werden sittsam sein. Karoline wird freundlich sein. Der Freund wird aufrichtig sein. Die Soldaten werden tapfer sein.

2.

Ich werde bitten. Du wirst danken. Josef wird gehen. Die Schwester wird kaufen. Das Pferd wird laufen. Wir werden rechnen. Ihr werdet schreiben. Die Bögel werden singen. Ihr werdet suchen. Wir werden zeichnen. Die Kühe werden trinken. Die Wölfe werden heulen. Der Jäger wird jagen. Die Glocken werden läuten. Der Jahn wird krähen. Du wirst aufstehen. Er wird wegfahren. Die Magd wird waschen. Die Schneider werden nähen. Wir werden essen. Du wirst schlafen. Ihr werdet reisen. Die Speisen werden schmecken. Die Üpfel werden reisen.

C.

Jegyzetek.

A merden igéről következőket kell megjegyezni:

a) Legszokottaban mint segédige használtatik, különösen az igék jövő idejének képezésére; és pedigugy, hogy a merden igének jelentő módu jelen

ideje rendesen ragoztatik s maga mellé veszi minden illető igének határtalan módját. P. o.

Ich werde du wirst er wird wir werden ihr werdet sie werden

lefen, schreiben, rechnen, erzählen, ausstenen

és igy tovább minden kivétel nélkül.

b) Tulajdonképen s önálló jelentménye a merden igének aa) valamivé lételt, tehát mintegy rendeltetést; bb) minőséget, sajátságot határoz meg; és pedig

Midőn valamivé lételt, rendeltetést jelent, főnevekkel köttetik össze; melyekhez a magyarban vá vé utórag adatik. P. o.

Er ist ein Soldat geworden, Der Bruder wird ein Beamter werden,

katonává lett; testvérem tisztviselővé leend.

Midőn pedig minőséget, tulajdonságot fejez ki, mindig melléknevekkel áll; hanem ilyenkor a magyarban nem a megfelelő melléknév és *lesz* ige által, hanem a megfelelő melléknévből képzett ige által adatik vissza. P. o.

Das Kind wird schön, a gyermek szépül; nem pedig: a gyermek szép lesz, mivel ezt németül igy kell mondani: Das Kind wird schön sein.

Ich werde alt, öregszem, és nem: öreg leszek; mivel ezt németül igy kellene mondani: Ich werde alt sein.

Oly esetben, hol a megfelelő melléknévből a magyarban nem szokás igét képezni, a vá vé utórag és a lesz ige használtatik; p. o. Er mird fromm; minthogy nem szokás mondani: ájtatos-odom, tehát fordítani kell: ájtatos-sá leszek, vagy: istenfélővé leszek.

D.

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Az ember öregszik. Te szegényedel. Én gazdagodom. A ló erősödik. A kemencze melegszik. Az étel meghidegül. Az alma érik (éretté lesz). A macska vadul. Az oroszlán szelidül. Az irnedv (tinta) feketedik. A kutya (eb) rútul.

Ugyanezen mondatokat a mult és jövő időben, aztán mind a három időnek többes számában.

2.

Tanulóvá lettem. Növérem asszonynyá lett. Fivérem molnárrá lett. Fiam kertészszé lett. A leány szakácsnövé lett. A szolga úrrá lett. Az úr szolgává lett. A szakácsnö asszonysággá lett. A hazug tolvajjá lett. Én katonává lettem. Te gróffá lettél. Ő pappá lett.

Ugyanezen mondatokat a jövő időben; aztán még egyszer a mult és jövő idő többes számában. A ruha ócskává lesz. Ő (n. n.) szerénynyé lesz. A fa termékenynyé lesz. Ő (h. n.) türelmessé lesz. Én szerénynyé leszek. Te szerencséssé leszesz. Ő (seml. n.) istenfélővé lesz. A ház megújul. A könyv hasznossá lesz. Az étel izletessé lesz. Én elszomorodom. Te felvidámulsz. Az őrjáró vigyázóvá lesz. Ő (n. n.) elégedetté lesz.

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

4.

Olvasandok. Irandasz. Ö (n. n.) számoland. A nővér éneklend. A tanár tanítand. A szomszéd kölcsönzend. Ö (seml. n.) tanuland. Te ásandsz. Én leesendem. A hirnök sietend. Te imádkozandol. A szolga szántand. A kertész ültetend. Ö (n. n.) alvandik. Te gyalulandsz. A szabó mértéket veend, (mérend). A varrónő varrand. A katona harczoland. Kezdendünk. Elfutand. Ö (h. n.) játszandik. Az ifju tanuland.

Ugyanezen mondatokat a többes számban.

X.

Legegyszerűbb de különböző alaku mondatok.

- a) Állító és tagadó mondatok, egyenes és megfordított szórendben.
- b) Állítva kérdő s tagadva kérdő mondatok.
- c) Parancsoló és tiltó mondatok.

A.

Német-magyar gyakorlatok.

1.

Ruhen, pihenni, nyugodni; sollen, (kelleni) tartozni. Ich lese. Du hast gelernt. Er ist gesessen. Der Schüler wird schreiben. Wir sind gesund. Ihr seid krank gewesen. Die Schüler werden fleißig sein. Du bist ein Kind. Der Bruder ist ein Soldat geworden. Wir werden Beamte werden. Ich kann sitzen. Du kannst stehen. Der Kranke mag ruhen. Der Schüler muß lernen. Die Kinzder sollen gehorchen. Wir wollen essen. Ihr wollt trinzten. Der Mensch will glücklich sein. Der Sohn wird ein Handwerker werden.

Gelernt haft du. Gesessen ist er. Schreiben wird der Schüler. Gesund sind wir. Krank seid ihr gewesen. Fleißig werden die Schüler sein. Sin Kind bist du. Sin Soldat ist der Bruder geworden. Beamte werden wir werden. Sihen kann ich. Stehen kannst du. Ruhen mag der Kranke. Lernen muß der Schüler. Gehorchen sollen die Kinder. Essen wollen wir. Trinken wollt ihr. Glücklich will der Mensch werden. Sin Handwerker wird der Sohn werden.

2.

Ersauben, megengedni; brennen, égni, égetni; der Faule, a rest; Seele, lélek; Engel, angyal; Thier, állat; Fledermaus, szárnyasegér, denevér.

- a) Ich erlaube nicht. Du wirst nicht gehen. Der Hahn hat nicht gekräht. Der Stein brennt nicht. Der Stein kann nicht brennen. Der Schüler darf nicht faul sein. Der Faule will nicht arbeiten. Die Seele stirbt nicht. Die Thiere können nicht reden. Der Tisch muß nicht schwarz sein. Der Kranke will nicht essen. Der Mensch soll nicht stelen. Du bist nicht arm. Er wird nicht reich werden. Der Walsisch ist kein Fisch. Die Fledermaus ist kein Bogel. Wir sind keine Engel. Der Bruder will kein Schneider werden. Die Schwester will keine Köchin werden.
- b) Sehen wirst du nicht. Sekräht hat der Hahn nicht. Brennen kann der Stein nicht. Faul darf der Schüler nicht sein. Arbeiten will der Faule nicht. Reden können die Thiere nicht. Schwarz muß nicht der Tisch sein. Essen will der Anabe nicht. Stelen soll der Mensch nicht. Arm bist du nicht. Reich wird er nicht werden. Kein Fisch ist der Walfisch. Kein Bogel ist die Fledermaus. Keine Engel sind wir. Kein Schneider will der Bruder werden. Keine Köchin will die Schwester werden.

3.

Mitgehen, együttmenni, velemenni; schwäßen, fecsegni; wer? kicsoda? waß? micsoda, mi? wohin? hova? wann? mikor? warum? miért? wie? mikép? hogyan? heißen, neveztetni, mondatni, hivatni?

a) Bift du gesund? Lernt der Bruder? Hat die Schwester geschrieben? Wird der Vater kommen? Wilst du essen? Wollet ihr trinken? Schlafen die Kinder? Werdet ihr mitgehen? Seid ihr krank gewesen? Darfst

du spielen? Soll der Mensch arbeiten? Kann der Fisch reden? Willst du ein Soldat werden? Darf der Schüler schwäßen? Was machst du? Wo bist du gewesen? Wie lernt der Bruder? Warum lernen die Schüler? Wann werden die Bäume blühen? Wohin wollt ihr gehen? Wie heißt du? Wie heißt die Schwester? Wie heißt der Vater? Wer ist er?

b) Bift du nicht gesund? Lernet der Bruder nicht? Hat die Schwester nicht geschrieben? Wird der Vater nicht kommen? Willst du nicht essen? Wollt ihr nicht trinken? Schlasen die Kinder nicht? Werdet ihr nicht mitgehen? Seid ihr nicht krank gewesen? Darfst du nicht spielen? Soll der Mensch nicht arbeiten? Kann der Fisch nicht reden? Willst du kein Soldat werden? Darf der Schüler nicht schwäßen?

4.

Ungehorsam, engedetlen; Acht geben, figyelmezni, vigyázni; ruhig, csendes, nyugodt.

Lernet! Lefet! Schwäßet nicht! Seid ruhig! Seid aufmerksam! Sei sleißig! Seid nicht faus! Sei nicht traurig! Schreiet nicht! Seid nicht ungehorsam! Gehorchet! Stehet auf! Siget! Gebet Acht!

5.

Unartig, esintalan, neveletlen, goromba.

Schreibst du? Rein, ich schreibe nicht. Ich werde schreiben. Werdet ihr nicht ausmerksam sein? Ja, wir werden ausmerksam sein. Wird die Mutter nicht kommen?

Ja, die Mutter wird kommen. Darfst du unartig sein? Nein, ich darf nicht unartig sein. Habet ihr gebetet? Ja, wir haben gebetet. Habt ihr gelernt? Ich habe gelernt. Die Schwester hat nicht gelernt. Johann will nicht sernen. Was macht der Vater? Der Vater schläft. Wie heißt der Bruder? Wie heißt die Schwester? Der Bruder heißt Kriedrich. Die Schwester heißt Marie.

B.

Jegyzetek.

1. A tagadó mondatok szokottan, nicht és fein szócskákkal képeztetnek.

Nicht oly mondatokban használtatik, melyekben az állítmány ige vagy melléknév; fein pedig azon mondatokban, melyekben az állítmány főnév?

A tagadó nicht és fein szócskák közvetlenül az ige után tétetnek, az összetett időkben pedig a haben, fein, merden segédigék vagy a fönnen, dűrfen, mögen, műßen, follen, mollen igék után; az igenév pedig vagy a határtalan mód mindig a mondat végén marad. P. o.

Der Bruder schreibt nicht.
Der Bruder hat nicht geschrieben.
Der Bruder wird nicht schreiben.
Das Kind kann nicht schreiben.
Der Schüler darf nicht schwäßen.
Der Tisch muß nicht schwarz sein.
Der Mensch soll nicht lügen.

Der Dfen ift nicht warm.

Der Ofen ift nicht warm gewesen.

Der Dfen wird nicht warm werden.

Der Stein ift fein Metall.

Die Menschen find feine Engel.

2. Az állító és tagadó mondatok szokottan az alanynyal kezdődnek, mely után mindjárt az ige következik. A szavak ezen rendje egyenes szórendnek (gerade Wortfolge) mondatik.

Kezdődhetik azonban a mondat határtalan igével, vagy igenévvel, vagy állítmány-főnévvel, vagy melléknévvel is. Ily esetben az ige vagy a segédszócska az alany elébe jut; s a szavak ezen rendje megfordított szórendnek (umgefehrte Wortfolge) mondatik. P. o.

Mondatok egyenes szórendben.

Der Schüler hat gelernt.

Der Schüler wird lernen.

Der Schüler soll lernen.

Der Schuler muß fleißig fein.

Die Rose ist eine Blume.

Die Thiere konnen nicht reden.

Die Fledermaus ift kein Vogel.

Mondatok megfordított szórendben.

Gelernt hat der Schüler. Lernen wird der Schüler. Lernen foll der Schüler.

Fleißig muß der Schuler fein.

Sine Blume ift die Rose. Reden konnen nicht die Thiere. Kein Vogel ift die Fledermaus.

3. Kérdő mondatokban az ige az alany előtt áll: a magyarban pedig az igéhez szokottan a kérdő-e (é) kapcsoltatik; igy:

Irsz-e?
Eljösz-e velem?
Akarsz-e boldog lenni?
Irt-e fivéred?
Nem mondtam-e?
Hogy hínak? 1)

Schreibst du? Wirst du mitgehen? Willst du glücklich sein? Hat der Bruder geschrieben? Habe ich nicht gesagt? Wie heißest du?

C.

Magyar-német gyarkorlatok.

1.

Nap (az égen), die Sonne; világít (süt), seucheten, scheinen; fü, das Gras; zöld, grün; hó, Schnee; öröm, Freude; kötelesség, die Psticht; (az) egészséges, der Gesunde.

A nap világít. A pacsirta énekelt. A fa virágozni fog (virágozandik). A madarak repülendnek.

¹⁾ A német heißen igének nem felel meg a magyarban hasanló természetű szó. E mondatot: Bie heißeßt bu? szorosan így kellene fordítani: Hogy neyeztetel: de az ennek megfelelő igazi magyar szólásmód igy hangzik: Hogy hínak? vagy: Mi a neved?

A fű zöld. A hó fehér. Az irnedv (tinta) fekete. Az alma érett. Az öröm nagy lesz. Vigak leszünk. Az atya megengedte. A rósza virág. Dolgozni fogok. A betegek pihenhetnek. Az egészségeseknek dolgozniok kell (az egészségesek dolgozni tartoznak). Tartoznak engedelmeskedni.

Ugyanezen mondatokat megfordított szórendben a) kérdés nélkül, b) kérdőleg.

2.

Kényelmes, bequem; nap (nappal), Zag; élni, leben.
Nem látok. Nem gondolsz. A kutya nem ugatott. Nem megyünk. Nem játszandotok. A juhok nem legelendnek. A ruha nem kényelmes. Nem voltál szerencsés. A nap nem szép. Nem akarok vargává lenni. A bünös nem le-het nyugodt. A beteg nem lesz egészséges. Ö (h. n.) nem akar engedelmeskedni. Nem fogok élni. Az aggastyán nem alhatik. A betegek nem haltak meg. A fiu nem irhatott¹).

Ugyanezen mondatokat megfordítot szórendben a) kérdés nélkül; b) kérdőleg.

3.

Sietni, eilen; hazudni, lugen; felni, furchten.

¹⁾ Figyelembe kell venniök a tanulóknak, hogy a fönnen, mögen, dűrfen igéknek megfelelő hatni, hetni, magyar ige a másik igével mindig összeköttetik; így:

3sh fann geben, ad-hatok, sat.

Tanulj! Ne légy rest! Ne sírjatok gyermekek! Legyetek illedelmesek! Irj! Ne siess! Ne hazudj! Kérj! Ne legyetek félénkek! Ne légy gyermek! Légy szerény! Ne légy csintalan! Beszélj fenszóval! Ne légy szomorú! Légy őszinte! Ne félj! Le ne essél! Segíts!

4.

Hold, Mond; homályos, setét, dunkel, finfter.

Mit csináltál? Mit dolgoztatok? Irtunk. Mit csinál nővéred? Olvas. Miért nem olvassz? Olvasandok. Hol vannak a könyvek? Hol a könyv? Az ej setét. Nem alhatom. Légy nyugodt! Ne félj! Nem félek. Miért sírt nővéred? Nem tanult. Rest volt. Fölkelhetek? Ne kelj föl! Keljetek föl, gyermekek! Tanulandunk!

XI.

Ismétlés.

Megismertük idáig:

- 1) A nemszócskákat s a személyes névmássokat az egyes és többes számu első vagyis alany-esetben.
- 2) A főneveket az egyes és többes számu alany- és hivóesetben.
- 3) Az igéket s ezek ragozását mind a két számnak mind a három személyében, a jelentő mód jelen, mult és jövő idejében, mint szinte a parancsoló módban és az igenévben.
 - 4) A mellékneveket.

a) Nemszócskák.

Egyes szám.

der, him nemben

other

Többes szám.

die mind a három nemben

hiányzik.

b) Személyes névmások.

ich, első személy du, második " er, fie, harmadik " es, wir, első személy
ihr, második "

üe, harmadik "

c) Fönevek.

Egyes szám.

| h. nem. | 1. Der Freund, |
| 5. Freund! |
| nonem. | 1. die Hand, |
| 5. Hand! |
seml.n.	1. das Kind,
seml.n.	1. der Engel,
jenn	1. das Mädchen,
nonem.	1. das Mädchen,
monem.	1. die Schwester!
seml.n.	5. Schwester!

Többes szám.

1. Die Freunde,

5. Freunde!

11. die Sande,

15. Sände! (1. die Kinder,

1. die Kinder, 5. Kinder!

1. die Engel,

5. Engel!

11. die Madchen,

15. Mädchen!

11. die Schwestern,

5. Schwestern!

	h. n. szó 5	. Der Knabe, . Knabe!	1. die 5.	Knaben, Knaben!
	$\begin{vmatrix} \text{egytagu} \\ \text{himnem} \\ \text{szó} \end{vmatrix} 1$. der Mensch,	{1. die 5.	Menschen, Menschen!
Nivetelek	nelyek ling, for segzetüek 1	er Jüngling, Jüngling! 18 Shickfal, Schickfal! e Finsternis, Finsternis!	5. 1. die 5. 1. die	Jünglinge, Jünglinge! Schickfale, Schickfale! Finsternisse, Finsternisse!
	i ar	1. das Gebet, 5. Gebet!	{1. die {5.	Gebete, Gebete!

d) I g é k.

Jelen idő.

	(3ch bin, ich habe,		ich werde,		
	Ich bin, du bist,	du hast,	du wirft,		
e.	er (sie, es) ist	er (fie, es) hat,	er(sie, e8)wird,		
	(wir find, ihr feid,	wir haben,	wir werden,		
SZ	ihr feid,	ihr habet,	ihr werdet,		
انب	fie find.	fie haben.	fie werden.		

Mult idő.

		112000 0000		
(Ich bin,		ich habe	ich bin,	1
du bist,		du hast	du bist	ı
er (fie, es) ift	efen.	er (fie, es) hat	er (fie, es) ist	
(wir find	geme	wir haben	wir sind	
ihr seid	6	ihr habet	ihr feid	ĺ
fie find		fie haben.	fie sind	

Jövő idő.

			ooco tao.			
	(Ich werde		ich werde	1	ich werde	
82	Ich werde du wirst		du wirst		du wirft	
0	(er(fie, e8)wird	÷	er(sie,e8)wird	en.	er(sie,e8)wird	en.
	wir merden	feii	wir werden	hab	wir werden	gerg
SZ	wir werden ihr werdet		ihr werdet		ihr werdet	
ثب	fie werden		fie werden		sie werden	

Parancsoló mód.

E. sz. Sei!	Habe!	Werde!
T. sz. Seid!	Habet!	Werdet!

Jelen idő.

Mult idő.

Ich habe du hast er (sie, es) hat	gelobt.	Ich bin du bist er (sie,	e\$)	i ſt	
mir haben ihr habet ife haben	gel	wir sind ihr seid			
fie haben		sie sind			

Jövő idő.

Paranscoló mód.

E. sz. Lobe! Reise! T. sz. Lobet! Reiset!

Igenév.

Jelen idejü: Lobend, Reisend, Mult idejü: gelobt, gereiset.

Második szakasz.

Szélesbített mondatok.

XII.

Negyedik vagyis tárgyeset.

(A nemszócskáknál, főneveknél és személyes névmásoknál.)

A negyedik vagyis tárgyeset ezen kérdésre tétetik: kit? mit? (wen? was?) P. o. Az atya szeret vagy szereti, der Nater liebt:

egyes szám

a fiut, v. egy fiut, den Sohn, v. einen Sohn
a leányt, v. egy leányt, die Tochter
a gyermeket, v. egy gyermeket, v. egy gyermeket, das Kind, ein Kind
engemet, mich tégedet, dich ihm. n. ihn jie öket, fie.

A.

Német-magyar gyakorlatok.

1.

Unterrichten, tanstani, oktatni; ehren, tisztelni; schicken, küldeni; Bote, hirnök; Brief, levél; beißen (gebissen), harapni; fangen, fogni.

Der Lehrer unterrichtet den Schüler. Die Lehrer unterrichten die Schüler. — Der Schüler foll den Lehrer ehren. Die Schüler follen die Lehrer ehren. — Der Bater liebt den Sohn. Die Bäter lieben die Söhne. — Sohn! liebe den Bater. Söhne! liebet die Bäter. — Ich habe den Boten geschickt. Wir haben die Boten geschickt. — Der Bote wird den Brief bringen. Die Boten werden die Briefe bringen. — Der Knabe schlägt den Hund. Die Knaben schlagen die Hunde. — Der Hund hat den Knaben gebissen. Die Hunde haben die Knaben gebissen. — Der Mensch hat den Affen gefangen. Die Menschen haben die Uffen gefangen.

2.

Beleuchten, megvilágítni; Erde, föld; verfolgen, üldözni; waschen, mosni; das Hemd (en), ing; Wolf, farkas; zerreißen, széttépni; ermahnen, inteni.

Die Mutter liebt die Tochter. Die Mütter lieben die Töchter. — Die Tochter liebt die Mutter. Die Töchter lieben die Mütter. — Die Sonne belenchtet die Erde. — Der Hund verfolgt die Rate. Die Hunde verfolgen die Kahen. — Der Dsen warmet das Zimmer. Die Ösen warmen die Zimmer. — Die Magde waschen die Hem den. — Der Wolf zerreißet das Schaf. Die Wölfe zerreißen die Schafe. — Die Schase fürchten den Wolf. — Die Mutter ermahnet das Kind. Die Mütter ermahnen die Kinder. — Das Kind bittet die Mutter. Die Kinder bitten die Mütter.

3.

Der Apfel, alma; Stein, ko; pflanzen, ültetni; die Uhr, ora (zseb- vagy falora).

Ich habe einen Bruder. Der Bruder schreibt einen Brief. Du haft einen Apfel bekommen. Ich werde einen Tisch kaufen. Ein Knabe hat einen Stein geworfen. Der Gärtner pflanzt einen Baum. Die Kate hat eine Maus gefangen. Ich habe eine Uhr. Die Schwester hat eine Kose. Wir haben ein Haus gekauft. Ihr werdet ein Haus faus gelesen. Sie hat ein Hem d gelesen.

4.

Erwarten, várni; rufen, híni; Graf, gróf; Altern, szülék; warnen, inteni; reizen, ingerelni, huszítni; die Aufgabe, feladvány; zumachen, bezárni, becsukni.

Der Lehrer lobt mich. Ich erwarte dich. Wir haben ihn gesehen. Wo ist die Schwester? Ich werde sie rufen. Wer hat das Pferd gekauft? Der Graf hat es gekauft. Die Altern sieben uns. Ich warne euch. Reizet nicht den Hund. Der Hund kann euch beißen.

Wer hat die Apfel gebracht? Johann hat sie gebracht? Gehet, Kinder! die Mutter ruft euch. Hast du die Aufgabe geschrieben? Ja, ich habe sie geschrieben. Mache das Fenster zu. Ich werde es zumachen. Werbittet mich? Ich bitte dich. Strafe ihn nicht! Hast du das Buch? Ja, ich habe es. Nein, ich habe es nicht.

B.

Jegyzetek.

- a) A hímnemű főnevek egyesszámu tárgyesetét a nemszócskának tárgyesete: den, einen, jelöli minthogy maga a főnév nem változik; kivéve azon főneveket, melyek a többes számban n-t vagy en-t vesznek fől, melyek t. i. ezen végzetet már az e. sz. 4. esetben is fölveszik. P. o.
 - 1. der Schüler, ein Schüler,
 - 4. den Schüler, einen Schüler;
 - 1. der Mensch, ein Mensch,
 - 4. den Menschen, einen Menschen.
- b) A nő- és seml. nemű főneveknek egyesszámu negyedik esete, mindig hasonló az elsőhöz. P. o.
- 1. die Feder, eine Feder, | das Buch, ein Buch, 4. die Feder, eine Feder, | das Buch, ein Buch,
- c) Minden főnévnek többes számu negyedik esete hasonló az elsőhöz. P. o.
- 1. die Schuler, die Federn, die Bucher, die Menschen.

d) A haben igére nézve jegyezzék meg a tanulók, hogy ennek a magyarban nem felel meg hasonló természetű ige; hanem fordíttatik a haben van ige által; a német tárgyeset pedig a magyarban birtokos ragnévmással (-m, am, om, em, öm) az alanyesetbe jö; pl. Ich habe ein Pferd, van lovam; ihr habet ein Haus, van házatok.

 $\mathbf{C}.$

Magyar-német gyakorlatok.

1

Földmüvelő, Landmann; megmüvelni, bearbeiten, bebauen; szántóföld, der Acter; eső, Regen; megnedvesítni, megáztatni, befeuchten; Isten, Gott; megjutalmazni, belohnen; erény, Tugend; megbüntetni, beftrafen; teremteni, erschaffen; világ, die Welt; szél, Wind; tisztítni, reinigen; lég, levegő, Luft; nagynéne, Tante; eladni, verfausen; kert, Carten; rét, Wiese; eke, Pflug; vinni, hordozni, tragen; lovas, Reiter; örizni, bewachen; megsebesítni, verwunden; megölni, erschlagen; megpatkolni, beschlagen; megöntözni, begießen; megnyesni, beschneiden; ismerni, fennen; csépelni, dreschen; gabona, Getraide; lopni, stelen (gestolen); megszúrni (megcsípni), stechen (gestochen).

A földmivelő megmüveli a szántóföldet. Az eső megnedvesíti a földet. Isten megjutalmazza az erényt és megbünteti a vétket. Isten teremtette a világot. A szél tisztítja a léget. Láttam nagybátyámat és nagynénémet. Eladjuk a kertet és a rétet.

Tartozunk barátunkat és ellenségünket is szeretni. Az ökör húzza az ekét. A ló viszi a lovast. A kutya őrzi a házat. A kutyák üldözik a macskákat. A vadász megsebesítette a medvét. A medve megölte a vadászt. A kovács megpatkolja a lovakat. A kertész megöntözi a virágokat és megnyesi a fákat. A pásztor legelteti a juhokat. A juhok ismerik a pásztort. Isten teremtette az embereket. Az emberek tartoznak szeretni az Istent. A kaszás kaszálja a rétet. A szolga csépli a gabonát. A tolvaj ellopta az órát. A méh megcsípte a fiut. Láttuk a holdat, a napot és a csillagokat.

2.

Találni, finden, (gefunden); dal, das Lied; igen, ja; nem, nein; felhő, Wolke; elrejteni, eltakarni, verbergen; nevelni, erziehen; meglátogatni, besuchen.

Kést találtam. Növérem dalt énekelt. Fivérem madarat fogott. Vettünk lovat és teheneket. Vendéget várunk. Láttál-e oroszlánt? Igen, láttam. Hol a könyv? Nincs nálam (nekem az nincsen). Eladtam. Látsz-e engem? Nem látlak. Látod-e a nővéreket? Igen, látom (őket). Isten lát minket. Isten megjutalmaz titeket. Nem látod a napot? A felhők eltakarják (azt). A tanár tanít minket. Mi tiszteljük őt. Szüleink fölnevelnek minket. Mi szeretjük őket. Barátom maglátogatott (engem). Én őtet látogattam meg. Szeressetek engem. Én szeretendlek titeket. Te fedded (korholod) őt. Ő korhol téged.

XIII.

Harmadik vagyis tulajdonító eset.

(A nemszócskák-, főnevek- és személyes névmásoknál.)

A harmadik eset e kérdésre tétetik; kinek? minek? (wem?)

P. o. A virágok tetszenek, die Blumen gefallen:

	egyes szám	többes szam		
	fiveremnek, dem Bruder, einem	fivéreimnek, den		
	Bruder	Brüdern		
es-	noveremnek, der Schwester, einer	nővéreimnek, den		
k 3	Schwester	Schwestern		
minek	a gyermeknek, dem Kinde, einem	a gyermekeknek,		
	Rinde	den Kindern		
sinek?	nekem, mir	nekünk, uns		
kin	neked, dir	nektek, euch		
	(hím- és)			
	neki { hím-és seml. n. no no n. } ihm ihr	nekik, ihnen.		
	nổ n.) ihr			

A.

Német-magyar gyakorlatok.

1.

Fuchs, róka; ähnlich, hasonló (hoz, hez); Leben, élet; angenehm, kellemes, kedves; Schlauheit, ravaszság; angeboren, veleszületett; behilflich, segélyt adó;

(ift behilflich, segélyére van); Fliege, légy; lástig, alkalmatlan; dantbar, hálás (vki iránt); beschwerlich, nehezére való; Krantheit, betegség; gesőhrlich, veszedelmes; nöthig, szükséges; nühlich, hasznos; die Kälte, hideg (ség); Pslanze, növény, oltovány; schádlich, káros, ártalmas; Kaufmann, kereskedő; bezahlen, megsizetni; dienen, szolgálni; Kaiser, császár; die Gesahr, veszély; drohen, fenyegetni.

Der Fuchs ist dem Hunde ähnlich. Das Leben ist dem Menschen angenehm. Die Schlauheit ist dem Fuchse angeboren. Die Tochter ist der Mutter behilfslich. Die Fliegen sind lästig den Menschen und den Thieren. Die Kinder sollen den Ültern dankbar sein. Die Arbeit ist dem Kranken beschwerlich. Die Kranksheit ist dem Kinde gefährlich. Die Bücher sind den Schülern nöthig. Das Pferd ist dem Landmann nühlich. Die Wölse sind den Schafen gefährlich. Die Kälte ist den Pslanzen schädlich. Der Hund ist dem Herrn treu 1). Ich habe dem Kaufmann bezahlt. Das Kind dankt dem Vater und der Mutter. Der Soldat dient dem Kaiser. Die Sesahr drohet dem

¹⁾ A tanító alkalmilag mindenütt fejtse ki, miszernit a német melléknevek természete nem felel meg mindig a magyar melléknevek természetének; s hogy vannak német melléknevek, melyek határozottan tulajdonítót vonzanak, s a magyarban nem csak nak nek, kanem iránt, hoz hez, val vel, sat. utóragokkal fordíttatnak. P. o. Er ift mir treu, hű hozzám; du bift dem Julius áhnlich, te hasonlítsz (hasonló vagy) Gyulához; dem Bohltháter mußt du dantbar sein, a jótévő iránt hálásnak kell lenned; augeboren ist dem Fuchse edssakal erdésval a ravaszág.

Junglinge. Der Herr wird dem Diener erlauben. Der Diener dienet dem Herrn.

2.

Der Schlafende, az alvó; der Todte, a megholt; niemand, senki; trauen, hinni (vkinek), bizni (vkiben); verzeihen, megbocsátni; foll ich es sagen? mondjam-e? rathen, tanácsolni; schusdig sein, tartozni (vkinek); das Geld, pénz; verdachtig, gyanus.

Die Nuss ist einem Apfel nicht ähnlich. Der Apfel ist nicht ähnlich einer Russ. Der Schlafende ist einem Todten ähnlich. Niemand glaubt einem Lügener. Traue nicht einer Rape! Man muß (kell) einem Kinde verzeihen. Sib mir eine Feder! Ich kann sie dir nicht geben. Ich habe sie der Schwester gegeben. Glaube mir, Freund! Ich glaube dir. Haft du dem Bater gesagt? Ich habe ihm noch nicht gesagt. Soll ich es ihm sagen? Was rathest du mir? Ich rathe dir, es ihm zu sagen. Die Fliegen sind uns lästig. Ich bin euch Geld schuldig. Der Knabe ist mir verdächtig. Ich fann ihm nicht trauen. Die Hunde beißen. Trauet ihnen nicht!

B.

Jegyzetek.

1. Az e. sz. harmadik vagyis tulajdonító esetet a hím- és semleges nemü neveknél a nemszócskának harmadik esete: dem, einem; a nőnemü neveknél szinte a nemszócska harmadik esete: der, einer, jelöli, mivel maguk a főnevek változatlanok maradnak. P. o.

Dem Bruder (a) fivérnek dem Messer (a) késnek einem Bruder (a) fivérnek der Schwester (a) növérnek.

Mindazáltal azon hím- és semlegesnemű főnevek, melyek a többes számban e vagy er végzetet kapnak, az egyes számu tulájdonítóban e betüt vehetnek föl. P. o.

dem Tisch, vagy asztalnak; dem Jüngling, vagy ifjunak; dem Buch, vagy könyvnek; dem Pferd, vagy dem Pferde

Azon hímnemű főnevek végre, melyek a többesben n-t vagy en-t kapnak, ugyanezen végezetet veszik föl az egyes számu tulajdonítóban is. P. o.

dem Knaben aunak; dem Menschen einem Menschen einem Menschen

Minden főnév a többes számu tulajdonítóban **n-nel** végződik. P. o.

Den Brüdern, fivéreknek; den Schwestern, novéreknek; den Kindern, gyermekeknek; den Pserden, lovaknak; den Menschen, embereknek.

2. A németek, midőn valakit irásban vagy személyesen szólítnak, illemből a többes számu harmadik személyt haszálják, és

du helyettmondják: Sie; dir euch h. mondják: Ihnen;

dich euch h. mondják: Sie.

Ily esetben ezen harmadik személyű névmás, mely a magyarban "ön"nek fordíttatik, nagy betűvel szokott iratni. P. o. Ich bitte Sie, kérem önt; ich sage es Ihnen, mondom önnek; fommen Sie! jőjön ön!

C.

Magyar-német gyarkorlatok.

1.

Csóka, Dohle; varju, Krähe; legény, Gesell; mester, Meister; hinni glauben; mértékletlenség, Unmässigkeit; ártani, schaden; egészség, Gesundheit; hizelkedni, schmeicheln; felebarát, der Nächste; bor, der Wein; polgár, Bürger; törvény, Geset; szalag, daß. Band; béke, Friede; kedvezni, günstig sein; földmüvelés, der Ackerbau; kereskedés. Handel; müvészet, Kunst; tudomány, Wissenschaft; hizelgő, Schmeichser; uzsorás, Wucherer.

A csóka hasonlít (hasonló) a varjuhoz. A gyermekek hasonlítnak szüleikre. A fiu hasonlít atyjára (az atyára); a leány hasonlít anyjára. Adj könyveket nővéremnek a (nővérnek). Az apa parancsol a fiuknak. A legény segít a mesternek. Ne higyünk a hazugoknak. A mértékletlenség árt az egészségnek. Isten megbocsát a bűnösöknek. Mi megbocsátunk felebarátainknak. A bor árt a gyermekeknek. A tanítvány tartozik engedelmeskedni a tanítónak, a beteg az orvosnak, a polgár a törvénynek. A fiuknak tetszenek a könyvek, a leányoknak a szalagok.

A béke kedvez a földmüvelésnek, kereskedésnek, müvészetnek és tudománynak. A hizelgők hasonlók a macskákhoz, és az uzsorások a farkasokhoz.

2.

Rábizni, anvertrauen 1); titok, das Geheimnis; tenni (szolgálatot, jót), erweisen (erwiesen); háladatlan, der Undansbare; szolgálat, der Dienst; köszönni, verzdansen; jótétemény, Wohlthat; kölcsönözni, seihen (gezliehen; jóakaratunak lenni, gewogen sein; okozni, verzursachen; sok, viel; boszuság, der Berdruss; kegyes, gnädig; tollat csinálni (vágni), eine Feder schneiden; legyen ön szives, haben Sie die Güte; rövid idő alatt, nem sokára, bald.

a) Barátodra biztad titkaidat ²). Háladatlannak tettem szolgálatot. Uramnak köszönöm a jótéteményt. A tanár a fi- és leánynövendékeknek képet ajándékozott. Könyveket kölcsönöztem barátnőmnek. Az ingeket mosónémnak adtam.

¹⁾ Mikép fönebb a melléknevekről, ugy itt az igékről jól megjegyzendő, hogy némelyek határozottan tulajdonítót vonzanak, habár a magyarban nem a tulajdonító nak nek felel meg nekik; p. o. Ich anvertrane bir mein Hans, nem: neked bízom. hanem: reád bízom házamat.

²⁾ Ismét emlékeztetjük a tanulókat a magyar és német nyelvnek azon különségére, hogy a hol a magyar birtokos ragnévmással él, a német birtokos névmás nélkül beszél.
P. o. Atyám nincs itthon; a német nem mondja: Mein Bater, hanem csak igy: ber Bater ift nicht zu hause.

- b) A tanító jóakaratu irántam. Szüleid joákaratuak irántad. Ök boldog életet kivánnak neked. Hálás vagy-e irántuk? Nővérem nem szorgalmas. A tanár nem jóakaratu iránta. Szüleim nem szeretik őt. Ök büntetik őtet. Ö nem akar nekik engedelmeskedni. Ö sok boszuságot okoz nekik. Ön segít nekem. Köszönöm önnek¹). Legyen ön oly szives, jőjön velem! Bocsáss meg nekünk! Megbocsátok önnek. Nem bocsáthatok meg önnek.
- c) Csináljon ön nekem tollat. Kérem önt. Legyen ön kegyes. Csinálja (azt) meg ön! Nem csinálhatom (azt) meg (önnek). Lágy (a toll). Mikor látogatand meg ön (engem)?²) Meglátogatom önt rövid idő alatt. Ön nagyon kegyes. Várandom önt.

¹⁾ A német danken és verdanken ige nem egy értelmü Danken igével szoktunk közönségesen megköszönni valamit; p. o. Ich danke Ihnen; köszönöm önnek. Berdanken szinte: köszönni, de nyomatékos értelemben; p. o. Ihnen (!) verdanke ich dieses Glück; önnek köszönöm ezt a szerencsét?

²⁾ Addig is, mig erröl alább bővebben szólnánk, jegyezzék meg a tanulók, miszerint a magyarban a személyes névmás tárgyesete gyakran kihagyatik. P. o. Ich sehe bich, Látlak, t. i. téged. Bir erwarten Sie; Várjuk t. i. önt. Gelobt hat mich ber Lehrer. Megdicsért a tanár, t. i. engem

XIV.

Második vagyis sajátító eset.

(A nemszócskák-, fönevek- es szémelyes névmásoknál.)

A második vagy sajátító eset, mely a személyek és dolgok sajátságát, birtokát, tulajdonságát jelöli, ezen kérdésekre tétetik: kié (ez vagy az)? kinek (ja, -je? messen?). P. o. Kié ez a könyv? v. kinek könyve ez? Bessen Buch ist das? A betegnek szüksége van, der Kranse bedars.

egyes szám

orvosra, des Arztes, eines Arztes,
orvosságra, der Arznei, einer Arznei,
ruhára, des Kleides, eines Kleides,
reám, meiner,
reád, deiner,
hím, és seml.
nemben feiner,
nonemben ihrer,

¹⁾ Vannak német igék, melyek határozottan sajátító esetet vonzanak, de a magyarban nem: kié? sem nem: kinek? hanem: kire, mire? kit, mit? sat. kérdésre felelnek meg. P. o. Ich bedarf des Urites, szükségem van az orvosra. Er schämet sich seiner Armut, szégyenli szegénységét. A. sajátítót vonzó igéknél meg fogjuk ezt jelölni zárjel között.

többes szám

orvosokra, der Ürzte,
orvosságokra, der Urzneien,
ruhákra, der Kleider,
reánk, unser,
reátok, euer,
reájok, ihrer.

A.

Német-magyar gyakorlatok.

1.

Die Farbe, szín; Lift, csel, fondorlat, csalfaság; der Winter, tél; der Sommer, nyár; furz, rövid; lang, hosszu; Geruch, szag; Schlaf, álom; die Milch, tej der Turm, torony; die Kirche, egyház, templom; der Glanz, fény, ragyogás; lieblich, kedves; das Blut, vér; Meer, tenger; falzig, sós; Gesang, ének; Geschmack, íz; Zucker, czukor; bekannt, ismeretes.

Die Farbe der Blume ist schön. Die List des Fuchses ist bekannt. Die Tage des Winters sind kurz. Die Tage des Sommers sind lang. Der Geruch der Rosen ist angenehm. Der Schlaf des Kindes ist ruhig. Die Milch der Kuh ist nahrhaft. Der Turm der Kirche ist hoch. Der Glanz der Sterne und des Mondes ist lieblich. Das Blut der Säugethiere ist warm. Das Blut der Fische ist kalt. Das Wasserdes Weeres ist salzig. Die Kraft des Pferdes ist groß. Der Gesang der Bögel ist angenehm. Der Gesschmack des Zuckers ist süs.

Du bist der Sohn eines Schneiders. Sie ist die Tochter einer Köchin. Die Bücher eines Schüslers sollen rein sein. Auch die Fehler eines Kindes sind strafbar. Die Wohnung eines Landmannes ist einsach. Der Bist einer Schlange ist giftig. Das Haar eines Greises ist weiß. Die Hand eines Kindes ist klein. Die Hand eines Mannes ist groß.

2.

Der Sprache fähig sein, birni (beszélni) a nyelvet; des Lebens froh sein, örülni az életnek; einer Sache gedenken, vmire emlékezni; sich einer Person erbarmen, vkin könyörülni; sich einer Person annehmen, vkit gondja, partsogasa ala venni; einer Sache anklagen, vadolni vmiröl; der Diebstal, lopas; einer Sache beschuldigen, okolni, vadolni vmiröl; der Undank, halatlansag; der Reiche, a gazdag; sich schämen, szégyenelni magat; der Arme, a szegény; einer Person spotten, kigúnyolni vkit; einer Person vergessen, elseledkezni vkiröl; bedürsen, szükségelni. 1)

Der Mensch ist der Sprache fähig. Das Thier ist des Lebens froh. Der Bater gedenkt des Sohnes. Die Mutter gedenkt der Tochter. Die Ültern gedenkent der Kinder. Sott erbarmet sich der Sünder. Die Ültern nehmen sich des Kindes an. Er klagt ihn des Diebstals an. Beschuldige mich nicht des Undankes.

¹⁾ Mikėp igėk, ugy mellėknevek is vannak a nėmetben, melyek határozottan sajätitot vonzanak, pl. froh, fähig, sat Mindazon mellėknėv ės ige, mely itta 2. számu gyakorlat előtt felsoroltatott, sajätitot vonz a mondatban.

Der Reiche ichamet sich des Armen. Der Knabe hat des Greifes gespottet. Spottet nicht der Greife.

Gott erbarmet sich meiner. Gott hat sich deiner erbarmet. Er wird sich seiner erbarmen. Ich gedenke der Schwester. Du gedenkst ihrer nicht. Gedenkst du unser? Ich gedenke euer. Ich werde euer nicht verzgessen. Er schämt sich meiner. Vergesset nicht der Armen. Wir werden ihrer nicht vergessen. Der Schüler bedarf der Bücher. Der Firt bedarf ihrer nicht.

B.

Jegyzetek.

A hím és- seml. nemü főnevek egyes számu sajátító esetét a nemszócskának sajátító esete: des, eines, s egyszersmind a főnévnek s vagy es végzete jelöli.

Az es szótagot csak azon főnevek veszik föl, melyek a többesben e-vel, vagy er-rel végződnek. Különben az ily főneveknél es helyett csupán s-t lehet használni, ha ez által a kimondás nem nehezíttetik és a hangkellem sem szenved. P. o.

bes atyáé bes Bruders, fivéré eines Bruders, fivérek;

bes eines Tisches.

bes asztalé asztalnak;

des Jünglinges v. difjué des Sohnes v. stud des Jünglings difjunak; des Sohns, stunak. A nőnemű főnevek egyesszámu sajátítóját csupán csak a nemszócska sajátító esete jelöli: der, einer; p. o.

der Schwester | növéré v. der Bank | padé v. einer Schwester | növérnek; einer Bank | padnak.

Azon hímnemű főnevek, melyek a többes számban n-t vagy en-t kapnak, fölveszik e végzetet már az egyes számu sajátítóban is. P. o.

des Knaben | fiué v. des Menschen | emberé v. eines Knaben | fiunak eines Menschen | embernek.

A többes számu sajátítót valamennyi főnévnél csupán a nemszócska sajátító esete: der, jelöli; minthogy a főnév sajátítója semmit sem különbözik a többes alanyesettől. P. o.

der Brüder { fivéreké v. -nek; der Schwestern } nővéreké v. -nek.

der Kinder { gyermekeké v. -nek.

C.

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Szorgalom, der Fleiß; dieséretre méltó, diesérendő, lobenswert; halál, der Tod; alak, die Gestalt; gömbölyü, rund; ordítás, das Brüllen; iszonyú, borzasztó, schredlich; futás, Lauf; év, esztendő, das Jahr; gyors, schnell; teremtő, der Schöpfer; tanulás, das Lernen; beszéd, nyelv, die Sprache; váltakozás,

der Wechsel; évszak, die Jahreszeit; ég, menny, der Himmel; rendes, regelmäßig; esudálni, bewundern; türelem, Geduld; segély, Hisperia (vmiben), kundig (saj. es.); pohár, das Glas; tele, voll (saj. es.); jutalmazás, jutalom, Belohnung, der Lohn; méltó (ra, re), würdig (saj. es.); munkás, dolgozó, Arbeiter; érdemes (ra, re), wert, (saj. es.); szekeres, kocsis, Fuhrmann; út, der Beg; bizonyos (vmiről), gewiss (saj. es.); eljövetel, die Ankunst; bizonytalan (ról, ről), ungeswiss, (saj. es.).

A tanuló 1) szorgalma dicséretre méltó. Az ember élete rövid. Az álom a halálnak képe. A föld alaka gömbölyü. Az oroszlán ordítása borzasztó. Az évnek futása gyors. A nyelvek tanulása hasznos. Az Isten az égnek és földnek teremtője. A kertnek virágai szépek. A szomszéd leánya kertész leánya. A kutya barátja az embernek. Az évszakok váltakozása rendes. Csodáljuk a tanár türelmét és a tanulók szorgalmát. A gyermekek szükséglik a szülék segélyét. Én jártas vagyok a nyelvben. A

¹⁾ Szem előtt kell tartaniok a tanulóknak a magyar nyelvtannak azon szabályát, hogy a birtokot jelentő nak, nek (de nem a tulajdonító esetű nak, nek), ha a birtok és birtokos név közvetlenül egymás mellett állanak, legtöbbször kihagyatik; p. o. az oroszlán ordítása, e h. azoroszlánnah ordítása. A tanuló szorgalma, e h. a tanulónak szorgalma. Szükségképen kiteendő a nak nek, a) midőn a birtokost hangnyomattal mondjuk, p. o. A tanítónak érdeme ez. b) Megfordított szórendnél, p. o. Az lsten teremtője a mennynek és földnek. c) Ha a birtokos és a birtok nem közvetlenül egymás mellett áll, p. o. A kertnek igen gyönyörű virágai.

pohár tele van vizzel. A tanítvány jutalomra méltó. A betegek szükséglik az orvost. A dolgozók jutalomra érdemesek. A szegény szükségli a segélyt. A szekerész tudja az utat (jártas benne). Te bizonyos vagy atyád eljöveteléről. A beteg bizonytalan (a maga) életéről.

2.

Fenyő, Fichte; tű, Nadel; fark, Schweif; héj, Schale; vastag, dick; tojás, Ei; vékony, dűnn; vörös, roth; kék, blau.

- a) A földnek golyó alaka van (haben). Ö (n. n.) anya türelmével bír (haben). A fenyő leveleinek tű alakuk van. A róka farka hosszu. A nyul farka rövid. A dió héja vastag. A tojás héja vékony. A rózsa levelei vörösek. A viola levelei kékek 1).
- b) Bizonyos vagyok magamról. Te nem vagy bizonyos magadról. Ö (n. n.) nem bizonyos magáról. Ö (h. n.) gondos (gondjába veszi) róla (n. n.) Ö gondos róla (h. n.) A leány neveletlen. Az anya szégyenli magát miatta. Nincs szükségem reád (nem szükségellek téged). Neked szükséged van rám. Neki (n. n.) szüksége leend reá (h. n.). Neked szükséged lesz reánk. Nekünk nincs szükségünk reátok. Nekünk szükségünk leend reátok.

¹⁾ Ezen a) alatti példákban a sajátítóba jövő főneveket felváltva határozott (ber, bie, bað) és határozatlan (ein, eine, ein) nemszócskával kell használni.

XV.

Teljes ragozása (ejtegetése)

(a nemszócskák-, főnevek- és személyes névmásoknak).

a) A nemszócskák ragozása.

		Egyes szám	Többes szám
ISZ.	(1 .	der, die, das	die
tnen	2.	des, der, des	der
ozot.	3.	dem, der, dem	den
Hatá	4.	der, die, das des, der, des dem, der, dem den, die, das	die
'n.	ſ1.	ein, eine, ein	N - 1
ározatlan	2.	eines, einer, eines	1000
	3.	eines, einer, eines einem, einer, einem einen, eine, ein	hiányzik.
Hat	4.	einen, eine, ein	1 1 1

A határozott és határozatlan nemszócskáknál egyenlő végzeteket látunk, kivéve csak az egyes számu hímnemű alanyesetet (der, ein) és az egyes számu seml. nemű alany- és tárgyesetet (dae, ein).

A nemszócskák végzete a különböző esetekben elég változatos. Egyenlő végzetet találunk mégis:

- 1. és 4. esetében az egyesszámu nő- és semleges nemben;
- 2. és 3. esetében az egyesszámu nőnemben;
- 1. és 4. esetében a többes számnak.

Legkülönzetesbek a hímnemnek egyesszámu esetei.

A határozatlan nemszócska nem bir különzetes végzetekkel; ugyanis az ein mind a hím-, mind a semleges nemre szolgál.

b. Főnevek ragozása.

A német főnevek ragozásra nézve az egyes számbam három névragozásba foglalhatók, u. m.

- 1. Him-semleges névragozásba, melyhez a hímés semleges nemű főnevek tartoznak, kivéve azon hímnemű főneveket; melyek a többes számban n-t vagy en-t vesznek föl.
- 2. Himnemü névragozásba, melyhez csak azon himnemű főnevek tartoznak, melyek a többes számban n-t vagy en-t vesznek föl.
- 3. Nőnemü névragozásba, melyhez tartoznak az összes nőnemü főnevek.

A többes számban a német főnevek csak két névragozás szerint ejtegettetnek.

Az első névragozáshoz tartoznak azon főnevek, melyek a többes számu első esetben nem végződnek nel; a másodikhoz azok, melyek már a többes számu első esetben n-nel végződnek.

I. Him-semlegesnemü névragozás.

1. Der Bruder, Jungling,

2. des Bruders, Junglinges, vagy Junglings,

3. dem Bruder, Jüngling, vagy Jünglinge,

4. den Bruder, Jungling.

das Messer, Buch, des Messers, Buches,

dem Messer, Buch vagy Buche, das Messer, Buch.

E névragozás főnevei csak a 2. esetben vesznek föl §-t vagy ¢§-t, a harmadik és negyedik eset pedig hasonló az elsőhöz.

Az es szótagot csak azon főnevek vehetik föl, melyek a többes számban e-t vagy er-t kapnak. Az s előtti e a kellemesb hangzás végett szükséges, különösen a b, ch, b, g, s és z magánhangzók után; különben a kimondás felettébb nehéz s darabos volna. Azért is szebben mondatik:

des Leibes, Buches, Bandes, Tages, Fleißes, Hauses, Kreuzes, mint: des Leibs, Buchs, Tags, Bands; az utóbbi négy szóban pedig az e-t kihagyni nem is lehet.

Ugyanazon főnevek, melyek a sajátítóban es-t kapnak, a tulajdonitóban e-t vehetnek fől, mely e azonban tetszés szerint el is maradhat. Azért egyaránt jól mondatik:

dem Leibe, Buche, Bande, Tage, Fleiße, Saufe, Kreuze, vagy: dem Leib, Buch, Band, Tag, Fleiß, Haus, Kreuz.

II. Hímnemű névragozás.

1. Der Knabe,	der Mensch,
2. des Rnaben,	des Menschen,
3. dem Anaben,	dem Menschen,
4. den Knaben,	den Menschen.

E névragozás főnevei a 2., 3. és 4. esetben n-t vagy en-t vesznek fől.

III. Nőnemü névragozás.

- 1. Die Bank, Frau, Schwefter,
- 2. der Bank, Frau, Schwefter,
- 3. der Bank, Frau, Schwester,
- 4. die Bank, Frau, Schwefter.

A nőnemű főnevek az egyes számban végzetöket semmiben sem változtatják.

A fönevek ragozása a többes számban.

1.	Die Messer, Banke, Bucher,	Anaben, Frauen,
2.	der Meffer, Banke, Bucher,	Knaben, Frauen,
3.	den Meffern, Banken, Buchern,	Knaben, Frauen,
4.	die Meffer, Banke, Bucher,	Knaben, Frauen.

A főnevek, melyek a többes számu 1. esetben nem végződnek n-nel, fölveszik az n-t a többes számu 3. esetben (tulajdonítóban): a 2. és 4. eset hasonló az elsőhöz.

Azon főnevek pedig, melyek már a többes számu első esetben n-nel végződnek, megtartják ezen végzetöket a többes számnak összes eseteiben.

Általános átnézete a főnevek végzeteinek a három névragozásban.

Esetek	Hím-semleges	hímnemü	nőnemü	Főnevek, mel bes szám első	
Ese	náme	gozás	nem #-nel	n-nel	
	Hevia	gozas	végződnek.		
1.	különfélekép.	különf.	különf.	m. až e. sz. 1. e. vagy e, er	n v. en
2.	§ vagy e§	n v. en	m. az 1.	m. a. t. sz. 1. e.	n " en
3.	mint az1.; (néh.e)	n " en	m. az 1.	π	n " en
4.	mint az 1.	n " en	m. az 1.	m.a.t.sz. 1.e.	u " en

Ezen általános átnézetből kitetszik, miszerint a főnevek végzetei az esetek szerint igen egyformák, s hogy tehát szerintök az eseteket nem lehet jól megkülönböztetni, hanem a német főnevek eseteit nagyobbrészt a nemszócska esetei különböztetik meg.

c. A személyes névmások ragozása.

	Egy	jes szá	m			Töl	bbes sa	zám.
1.	3h	- du	- er,	fie,	es	Wir	-ihr	- fie
2.	meine	r – deine	r – feiner	, ihrer,	seiner	unsei	c - euer	- ihrer
3.	mir	-dir	- ihm,	ihr,	ihm	uns	- euch	-ihne:
4.	mich	- dich	- ihn,	fie,	દક	uns	- euch	- fie.

Sokszor ugyanazon egy német névmás a magyarban különböző jelentménynyel bír. Igy a fie a) annyi mint: ö (de csak nőnemben), p. o. ö (asszony ír: fie fareibt.

- b) annyi mint: öt, ötet, (de szinte csak nönemben); p. o. kértem öt (asszonyt), ich habe sie gebeten.
- c) annyi mint: ők, (hím-, nő- és seml. nemben); p. o. ők írnak; ők tanulnak; fie schreiben; fie sernen.
- d) annyi mint: öket, (hím-, nö- és seml. nemben); p. o. láttam öket; ich habe sie gesehen. i hrer a) az egyes számban csak az egyesszámu sie (nönemü szem. névmásnak) sajátítója; p. o. szükségem van reá (nöre), ich bedars i hrer.
 - b) a többes számu fie-nek vagyis a harmadik személynek mind a három nemben sajátítója; p. o. szégyenlem magamat miattuk, ich scháme mich ihrer.
- ihr a) annyi mint: neki (nonemben), vagyis az egyes számu fie-nek tulajdonítója; p. o. Neki adtam a könyvet, ihr habe ich das Buch gegeben.
 - b) annyi mint: ti; p. o. Tudjátok (t. i. azt), ihr wisset es.
- uns a) annyi mint: nekünk; p. o. Ö mondta (t. i. azt) nekünk, er hat es uns gesagt.
 - b) annyi mint: minket; p. o. szeretsz minket? liebeft du une?
- euch a) annyi mint: nektek; p. o. köszönöm nektek, ich danke euch.
 - b) annyi mint: titeket; p. o. látlak titeke ich sehe euch.

XVI.

Az elüljárók esetvonzata.

A.

Német- magyar gyakorlatok.

1.

Sajátítót vonzó elüljárók.

Anstatt, helyett; wohnen, lakni; außerhalb, kivül; Schule, tanoda (iskola); innerhalb, (belül) alatt (ha időről van szó); Monat, hónap; Boche, hét (hét napnyi idő); das Dach, tető, fedél; oberhalb, felül, fölött; der Keller, pincze; unterhalb, alatt (alul); ungeachtet, daczára (vminek), nem tekintve (ra re); Krantheit, betegség; unweit, nem messze; während, alatt (időviszonylatban); der Unterricht, tanítás, oktatás; vermittelst, (eszközről) val, vel, által; der Flügel, szárny; halten, tartani; wegen, miatt, kedveért (vminek); Fleisch, hus; die Milch, tej; der Fluse, folyó; dießseit, innen (vmin); jenseit, túl.

Die Schwester ist anstatt des Bruders gekommen. Wir wohnen außerhalb der Stadt. Die Schule ist innerhalb der Stadt. Ich werde innerhalb eines Monats oder innerhalb einer Woche zurücksommen. Das Dach ist oberhalb des Hauses. Der Schüler hat ungeachtet der Krankheit geslernt. Das Dorf ist unweit der Stadt. Seid ruhig während des Unterrichtes. Der Vogel sliegt vermittelst der Flügel. Wir halten die Kühe wegen

des Fleisches und wegen der Milch. Der Fluss
ist dießseit des Hauses. Der Garten ist jenseit
des Hauses.

2.

Tulajdonítót vonzó elüljárók.

Aus, ból, ből; außer, kivül; bei, nál, nél; die Thúr, ajtó; entgegen, elébe (vkinek), ellenébe, irányába; gegenűber, átellenben; mit, val, vel; nächst, közelében (vminek); nebst, mellett, kivül; die Kleidung, ruházat; die Wohnung, lakás; auch, is; seit, óta; daß Jahr, év; von, tól, töl; bekommen, kapni; zu, hoz, hez, höz; nach, után, felé.

Ich komme aus dem Garten. Du haft außer dem Bruder eine Schwester. Der Arme steht bei der Thür. Der Freund wird bei mir sein. Der Sohn geht dem Bater entgegen. Die Schule steht der Kirche gegenüber. Die Kinder gehen mit dem Lehrer nach der Schule nach Hause. Ich wohne nächst der Kirche. Der Mensch bedarf nebst der Kleidung auch der Wohnung. Der Bater ist seit einem Jahre frank. Die Kinder sprechen von dem Bater und von der Mutter. Ich habe das Buch von dem Bater bekommen. Du hast zu ihm geredet.

3.

Negyedik vagyis tárgyesetet vonzó elüljárók.

Sorgen, gondoskodni; für, ért, helyett ról, ről, ra, re, nézve, nak, nek, számára; durch, át, által, keresztül; Maíd, erdő; ohne, nélkül; fich bewegen

mozogni, forogni; um, körül; gegen, ellen, felé; wider, ellen; handeln, cselekedni.

Die Altern forgen für die Kinder. Die Kinder beten für die Altern. Ich werde für dich ein Buch kaufen. Wir fahren durch den Wald. Ihr gehet durch den Fluss. Der Schüler soll nicht ohne Buch und ohne Feder in die Schule kommen. Die Erde bewegt sich um die Sonne. Der Mond bewegt sich um die Erde. Die Soldaten kämpfen gegen den Feind. Das Kind soll nicht wider den Willen der Altern handeln.

4

Tulajdonítót és tárgyesetet vonzó elüljárók.

Hängen, felakasztani; an, ra, re, on, en, ön; auf, ra, re, on, en, ön; liegen, feküdni; legen, tenni; in, ba, be, ban, ben; hinter, mögött, mögé; neben, mellett, mellé; stellen, állítani, tenni; über, fölött, fölé, ra, re; sich beklagen, panaszkodni; unter, alatt, alá; vor, előtt, elé; Wagen, szekér, kocsi; zwischen, között, közé; Stuhl, szék.

Das Bild hängt an der Wand. Hänge das Bild an die Wand. — Das Buch liegt auf dem Tisch. Lege das Buch auf den Tisch. — Die Schüler gehen in die Schule, und lernen in der Schule. — Der Garten ist hinter dem Hause. Er ist hinter das Haus gegangen. — Der Tisch steht neben der Wand. Stelle den Tisch neben die Wand. — Die Wolken sind über der Erde. Er beklagt sich über mich. — Der Hund liegt unter dem Tische. Der Hund geht unter den Tisch. — Die Pferde stehen vor dem

Wagen. Der Fuhrmann spannt die Pferde vor den Wagen. — Zwischen dem Tische und dem Fenster ist ein Stuhl. Stelle den Stuhl zwischen den Tisch und das Fenster.

5.

A nemszócskával összeolvadó elüljarok.

Wurm, féreg; Schweiß, izzadság; das Gis, jég; schunen, nézni.

Das Rind läuft vom (von dem) Bater zur (zu der) Mutter, und von der Mutter zum (zu dem) Bater. Am (an dem) Himmel sehen wir beim (bei dem) Tage die Sonne, bei der Nacht den Mond und die Sterne. Die Fische leben im (in dem) Wasser, die Bögel in der Luft, die Würmer in der Erde. Gehet nicht im (in dem) Schweiße in's (in das) Wasser. Ich habe die Blumen beim (bei dem) Gärtner gekauft. Wir werden auf's (auf das) Land sahren. Die Kinder dürsen nicht auf's (auf das) Eis gehen. Komm an's (an das) Fenster, und schaue durch's (durch das) Fenster auf's (auf das) Pferd.

B.

Jegyzetek.

Az elüljárók azért neveztetnek így, mivel a főnevek előtt járnak vagyis állanak. A német elüljárókról először is meg kell jegyeznünk, hogy nekik a magyarban nem felelnek meg hasonló természetű elüljárók, hanem *utoljárók*, melyek t. i. a

magyarban nem a főnevek előtt hanem utánuk használtatnak. P. o. Seit einem Jahre, egy év óta; jenfeit des Flusses, a folyón túl.

Megjegyzendő 20r, hogy a magyar utoljárók közől némelyek magánálló utoljárók; p. o. während des Unterrichtes, az oktatás alatt; ne ben dem Haufe, a ház mellett; mások pedig ragutoljárók, melyek tudnillik magánosan nem állhatnak, hanem főnevökkel egy szóba olvadnak; ilyenek ezek: ból, ből; tól, től; ra, re; ba, be; ban, ben; nál, nél; val, vel; sat. P. o. Mit der Sichel, sarlóval; bei dem Herrn, az urnál; für den Sohn, a fiuért; nuf den Lisch, az asztalra, sat.

3or. Több német elüljárónak a magyarban többféle jelentménye van; így fűr majd ért, majd számára (vkinek) jelentménynyel bír; p. o. Kaufe fűr mith, végy számomra; bitte fűr mith, kérj vagy könyörögj érettem. A különböző jelentmény részint a mondat természetéből vehető ki, részint gyakorlatból tanulható meg.

4er. A magyar magánálló utoljárók között van egynehány, mely csak még egy ragutoljáró segélyével állhat a maga főneve után. Ilyenek, belül, kivül, túl, innen, át, által, keresztül, p. o. Außershalb der Stadt, a városon kivül; durch den Fluís, a falyón át; innerhalb der Gränzen, a határokon belül, sat.

5ör. A következő német elüljárók: an, auf, in, neben, über, unter, vor, a magyarban kétféle jelentménynyel bírnak, és midőn erre a kérdésre felelnek meg: hol? a németben tulajdonítót, — erre a kérdésre pedig: hová? tárgyesetet vonzanak P. o. A városban (hol?), in der Stadt, a városba (hová?) in die Stadt. — Az ajtó előtt (hol?); vor der Thur; az ajtó elébe (hová); vor die Thur, sat.

zu der, zu dem	helyett	mondatil	c. zur, zum;
an das, an dem	27	ກ	an's, am;
in das, in dem	"	n	in's, im;
von dem	27	77	vom;
bei dem	77	"	beim;
auf das, für das, durd	das "	y (uf's, für's, durch's

C.

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Udvar, der Hof; mászni, friechen; csípni, szúrni, stechen; fulánk, der Stachel; dobni, vetni, wersen; bölcső, Wiege; sog, der Jahn; ágy, Bett; bárány, Lamm; szoba, das Jimmer; kapu, das Thor; vakandok, Mauswurf.

A kakas kukorikol az udvaron (in). A madár repül a légben. A rovar mász a földön (auf). A vadász siet az erdőbe. A méh csíp fulánkjával (a fulánkkal). A fiu kövekkel dobál. A gyermek alszik a bölcsőben. A kutya fogaival harap. A csillagok ragyognak az égen (an). A rózsa virít (virágzik) a kertben. A beteg az ágyban fekszik. A tanuló a padon (auf) ül. A bárányok legelnek a réten (auf). A könyv az asztalon fekszik. A szekér a kapu

előtt áll. A ruha Péter számára van. A vakandok a föld alatt él. A halak a vizben élnek. A madarak a fákon (auf) ülnek. A madár a fára (auf) repül.

2.

Lapda, der Ball; haszon, Nugen; kinöni, hervormachsen; viasz, das Wachs; mászkláni, slettern; göz, der Dunst, Damps; emelkedni, steigen, sich erheben; senakadni (felakasztani), sich aushängen.

A gyermekek lapdával játszanak a kertben. Télben a kemenczénél (bei) állunk. Ne menjetek e hidegből (von) a kemenczéhez (zu). Ne fecsegjetek a tanítás alatt (wűhrend) a tanodában. A tanár dicséri a tanítványt szorgalmaért (wegen). Isten az állatokat az emberek élelmeül (zu) teremtette. A hold és a csillagok világítanak éjjel (bei). A nap (Sonne) világít nappal. Fa alatt ülök, apám és anyám között, könyvvel kezemben. A növények a földből (auŝ) nőnek ki. A viasz a méhektől (von) jő (ered) (fommen igével). A mókus a fákon (auf) mászkál. Az út a mezőn keresztül megyen. A gőz fölemelkedik a légbe és fenakad a légben.

3

Harisnya, der Strumpf; tavasz, der Frühling, das Frühjahr; ma, heute; holnap, morgen.

A jég elolvad a melegségtől (von). Az anya harisnyákat készít a gyermekek számára (für). A gyermekek imádkoznak szüleikert (für) az egyházban. A tábla a falon (an) függ. A pacsirta énekel

tavaszkor (im) a levegőben. Irni fogok helyetted ¹). Te olvasandsz helyettem. Jer (fomm!) velem az egyházba. Az egyházból hozzád (3u) menendek. A tanodában melletted (neben) ülök. Ö (h. n.) előttem (vor) ül. János pedig előtte. Károly és József utánunk ülnek. A vendégek ma nálunk (bei) lesznek-Holnap nálatok lesznek. Holnap hozzánk (3u) jövendnek.

4.

Vadászat, die Jagd; posta, Post; konyha, Kuche; várni, warten; ráismerni, megismerni, erkennen; hang, die Stimme; szem, Auge; fül, Ohr; szagolni, riechen; ízelni (kóstolni), schmecken; nyelv, die Zunge.

Vesd a követ a vizbe (in) vagy a földre (auf). Ne dobáljátok a köveket a fedélre (auf). Tanodából jösz e avagy az egyházból (auŝ). Elmegyek a tanodába, növérem pedig elmegy a városba. Atyám vadászatra megy, én a postára (auf), ő (n. n.) pedig a kertbe (in). A szakácsnő a pinczében van-e? Nem, ő a konyhában van. Atyám háza a városon kivül (außerhaíb) van. Barátom vár reám (auf) az ajtónál (bei). Megismerem a szomszédot hangjáról (an).

¹⁾ Azt kell még a magyar utoljárókról megjegyezni, hogy midőn személyes névmással kellene állniok, ezek helyett a megfelelő személyű birtokos ragnévmásokat veszik maguk mellé s ezen egy esetben a magyarban is nem utoljárók hanem elüljárók. P.o. Helyettem, -ed, -e, -ünk, -etek, -ök. Velem, -ed, -e, -ünk, -etek, -ök. De így is lehet mondani: én helyettem, te helyetted, ő helyette; én velem, te veled, ő vele sat.

A gróf és a grófnő vadászaton (auf) vannak. Szemeinkkel (a szemekkel) látunk. Füleinkkel hallunk. Orrunkkal szagolunk. Nyelvünkkel izelünk. Atyámmal megyek. Anyáddal mégy. Az anya kezénél fogva (bei) tartja a gyermeket.

5.

Kapni, erhalten; világosság, Licht; háború, der Krieg; jóság, Güte; háladatosság, Dankbarkeit; teremtmény, Geschöpf; kötelesség, die Pflicht; szeretet, Liebe; kimenni, (auß) gehen; hűség, Treue; következni, folgen; ösz (évszak), der Herbst; figyelem, Ausmerksamkeit; hallgatni, zuhören (tulajdonító esettel).

A kertben fák vannak. A kerten túl rét van. A réten ludak legelnek. A ludak a vizen (auf) úsznak. A kemencze alatt kutya fekszik. A ház mellett almafa áll. A toronyban ő lakik. A papiron (auf) tollal, a táblán, krétával irunk. A hold a naptól kapja a világosságot. A katona a háboruról beszél, a kalmár a kereskedésről (von). A tanár bészél a teremtő jóságáról, a teremtmények háladatosságáról, a gyermekek kötelességeiről s a szülék szeretetéről. Az angolna néha kijön a vízből (auŝ). Az ember sokat tanulhat az állatoktól. Tanulj a méhektől szorgalmat, a kutyáktól hűséget. A tavaszra (a u f tárgyes.) nyár, az őszre tél következik. A tanulók az iskolában a tanítás alatt a tanárra figyelemmel hallgatnak.

XVII.

A tulajdonnevekről.

A.

Német-magyar gyakorlat.

Peter, Péter; Karoline, Lina; Paul, Pal; Katha= ring, Katalin, Kata; Sofie, Zsófia; Frang, Ferencz; Alexander, Sandor: Gifabet, Erzsebet, Örzse, Erzsi; Hauptstadt, fováros; Umgebung, környék; Often, kelet; Frankreich, Francziaország; Galizien, Gácsország; grangen, határosnak lenni; Suden, dél; Besten, nyugat; Schlefien, Slezia; Norden, ejszak; Preußen, Poroszország; Rufsland, Oroszország; Paris, Páris; London; der Hauptfluss, fofolyó; die Theiß, Tisza; Siebenburgen, Erdély; Steiermart, Stajerhon; Rronzien, Horvátország; Slavonien, Tótország; ferbische Wojwodschaft, Szerbvajdaság; Erzherzogthum, főherczegség; Illyrien, Illiria; fich ergießen, beömleni; der Nebenfluss, mellekfolyó; fliegen, folyni; die Alpen, havasok; trennen, elkülöníteni, elválasztani; Italien, Olaszország; bededt, borított (borítva); Wilhelm, Vilmos; Ungarn, Magyarország.

a. Peter schreibt und Karoline näht. Paul ist der Bruder Peters. Katharina ist die Schwester Sofiens. Franzens Vater ist ein Schneider. Ich kenne die Altern des Alexander und der Elisabet. Sib das Buch dem Jakob und die Rose

der Marie. Ich habe Friedrich gesehen. Wir sprechen von Wilhelm und von Anton. Ihr denkt an Peter und an Johann.

- b. Öfterreich ist ein Kaiserthum. Der Kaiser von Österreich heißt Franz Joses. Wien ist die Hauptstadt von Österreich. Die Umgebungen Wiens sind schön. Österreich liegt gegen Osten von Frankzreich. Ungarn gränzt gegen Norden an Galizien und Bukowina, gegen Westen an Mähren (Morvaország), Erzherzogthum Österreich, Steiermarkund Illyrien, gegen Süden an Kroazien, Slavonien und an die serbische Wojwodschaft, gegen Dsten an Siebenbürgen. Ich wohne zu Paris. Der Vater reiset nach Wien, von Wien nach London.
- c. Der Hauptfluss von Öfterreich ist die Donan. Wien und Pest liegen an der Donau. Die Theiß ergießt sich in die Donau. Die Theiß ist ein Nebenfluss der Donau. Die Donau fließt von Westen nach Osten. Die Alpen trennen Frankreich von Italien. Die Sipfel der Alpen sind mit Schnee bedeckt. Auf den Alpen weiden Kühe. Ich habe die Alpen gesehen.

В.

Jegyzetek.

A személyek, országok, városok, faluk s világtájak tulajdonnevei nemszócska nélkül használtatnak.

A személyek tulajdon neveinek sajátítóját vagy 3, n3, en3 végzet, vagy pedig a nemszócska sajátítója különbözteti meg; mely utóbbi esetben maga a név változatlan marad.

A tulajdonító és tárgyeset a személyek tulajdon neveinél vagy a nemszócska esetei által jelöltetik, vagy épen változatlan marad.

- 1. Peter, Luise, Frang Beter, Luise,
- 2. Beters, Luisens, Franzens, vagy des Beter, der Luife,
- 3. Peter, Luife, Frang " dem Beter, der Luife,
- 4. Peter, Luise, Frang " den Beter, die Luise.

Az országok, városok, faluk s világtájak tulajdonneveinek sajátítóját vagy s végzet, vagy von elüljáró jelöli; a harmadik és negyedik eset egészen változatlan marad. P. o.

- 1. Öfterreich, Wien, Norden
- 2. Öfterreichs, Biens, Rordens vagy von Öfterreich, von Wien, von Rorden
- 3. Öfterreich, Wien, Norden
- 4. Ofterreich, Wien, Norden.

A folyók és hegyek talajdonnevei fölveszik a hím- vagy nőnemű nemszócskát és úgy ragoztatnak mint a köznevek.

$\mathbf{C}.$

Magyar-német gyakorlatok.

Olvasókönyv, Lesebuch; nyelvtan, Sprachlehre; Teréz, Therese; Emilia (Emma, Mili), Emilie; Amália (Máli), Amalie; Adolf, Adolf; Angolország, Engsland; királyság, Königreich; Berlin, Berlin; Krakó, Krakau; lakó, Einwohner; magyarul, ungarisch; Kárpátok, die Karpaten; elkülönít, scheiden, trennen; Poprád, Poprad; Gizela, Gizelle; Buda, Ofen.

- a. Károly és Lajos a tanodában vannak. Láttam Vilmost és Linát. Itt Van Vilmos olvasókönyve és Mari nyelvtana. Teréz főkötője hasonló Emma főkötőjéhez. Pető (Péter) Lajosra (an 4. es.) gondol, Anna pedig Emmához (an) ir. Amália szalagjai hasonlítnak Gizela szalagjaihoz. A könyveket Adolfnak, a tollakat Teréznek adtam.
- b. Franczia-1), Porosz- és Angolország királyságok. Páris Francziaországnak fővárosa. Berlin Poroszországnak fővárosa. London Angolországnak fővárosa. Buda Magyarország fővárosa. Krakó Lembergtől nyugatra (gegen) fekszik. Nem láttam Budát. Elmegyek Budára (nach). Debreczen lakói magyarul beszélnek.
- c. A Kárpátok elkülönítik Magyarországot Gácsországtól. A Tisza Tokaj, Szolnok és Szeged mellett foly el. A Tisza mellékfolyója a Dunának. A Tisza Titelnél a Dunába ömlik. Pest és Buda a Dunánál fekszenek. A Poprád délről éjszakra (nath) foly.

¹) Utbaigazítás végett megérintjük a gyöngébb tanulók számára hogy a magyarban rövidség s hangkellem végett az egymásután főbb szóhoz járuló nevek vagy ragutoljárók közől csak az utolsó tétetik ki, a többi pedig kihagyatván, csak egy kötjellel (—) adatnak tudtul. P. o. Paris-, Berlin- és Bécsről beszélek.

XVIII.

Azon szókról, melyek úgy ragoztatnak mint a nemszócskák.

Olyan szók a következők:

```
dieser-e-es; ez, emez;
jener-e-es; az, amaz;
folder-e-es; olyan;
welcher-e-es; mely melyik, a melyik;
mancher-e-es; némely, némelyik, sok, nemkevés;
jeder-e-es; minden, mindegyik;
    einige, néhány, egynéhány;
    etliche, néhány;
    menige, kevesen;
    viele, sokan ;
    alle, mindnyájan valamennyien;
    fein, feine, fein; egysem, senki;
    mein, meine, mein; enyim;
    dein, deine, dein; tied;
    sein, seine, sein; ové (az o-ja-je); (h. és seml. n.)
    ihr, ihre, ihr; övé (no n.);
    unser, unsere, unser; mienk;
    euer, euere, euer ; tietek ;
    ihr, ihre, ihr; övék.
    mer? mas? ki? kicsoda? mi? micsoda?
```

A.

Német-magyar gyakorlatok.

1.

Nachlässig, hanyag, tunya; gern haben, szeretni, kedvelni; folgen, szót fogadni; der Verdruss, kellemetlevség, boszuság; verlassen, elhagyni; sterblich, halandó; Stand, állás.

Dieser Schüler ist sleißig, jener ist nachlässig. Der Lehrer lobt diesen Schüler, und tadelt jenen. Ich habe dieses Buch diesem Schüler gegeben. Ich werde jenes Buch jenem Knaben geben. Kennst du die Altern dieser Kinder? Der Vater dieses Knaben ist ein Schneider, und dieses Mädchen ist die Tochter jener Frau. Diese Kinder sind sehr artig. Ich habe gern solche Kinder. Die Altern solcher Kinder sind glücklich. Ich werde diesen Kindern jene Bilder geben. Mancher Schüler will nicht folgen. Der Lehrer hat mit solchen Schülern manchen Verdruss. Manche Bögel verlassen uns im Winter. Jeder Mensch ist sterblich. Wir sollen jeden Menschen lieben. Der Mensch kann in jedem Stande glücklich sein.

2.

Suchen, keresni; Müße, sapka; verlieren (versloren), elveszteni; ausgehen, kimenni; Fingerhut, gyüszü; Bleiftift, die Bleifeder, irón; ankommen, megjönni, megérkezni.

Wer ist diefer Herr? Diefer Herr ist der Freund meines Vaters. Was sucht jener Schüler?

Er fucht feine Duge und feine Bucher. Beffen ift Diefes Buch? Diefes Buch ift mein. Wem haben Sie mein Buch gegeben? Ich habe Ihr Buch jenem Rnaben gegeben? Wen haben Sie gefeben? Ich habe Thre Bruder und Ihre Schweftern gefeben. - Belder Tifchler hat diefen Tifch gemacht? Welche Frau hat diefes Bemd genaht? Welches Rind hat geweint? Welchen Sund haben Sie gekauft? Welche Uhr haft du verloren? Welches Saus hat Ihr Bater verkauft? Bon welchem Schuler sprechen Sie? Mit welchen Freunden bift du ausgegangen? In welchem Garten hat er diefen Vogel gefangen? Welcher Frau haft du dein Meffer gegeben? Welchem Madchen hat fie ihren Fingerhut gelieben? Bei welchem Raufmanne haben Sie die fen Bleistift gekauft? Mit welcher Feder haben Sie diefen Brief geschrieben? Mit wem ift eure Schwester angekommen ?

3.

Zitrone, czitrom; das Land, ország, tartomány; aber, de, hanem; Fortschritt, előmenetel.

Einige Menschen sind arm; andere sind reich. Dein Bruder hat viele Bücher und wenig Verstand. Alle Menschen sind unsere Rächsten. Sott ist der Vater aller Menschen. Die Zitronen wachsen nicht in allen Ländern. Er hat wenige Freunde, aber viele Schmeichler. Ich habe einige Virnen und etliche Apfel gegessen. Du bist seit einigen Tagen frank. Dieser Schüler lernt mit vielem Fleiß und macht wenige Fortschritte.

Der Glaube, hitel; Ankunft, megjövetel; Leiden, szenvedés, baj; schicken, küldeni; die Erziehung, nevelés; die Gesundheit, egészség.

Ich habe feinen Bater, du haft feine Mutter. Johann bat feine Altern. Ich glaube feinem von euch. Ihr feid feine & Glaubens murdig. Wir find feine Bugner. Mein Bater und meine Mutter find alt. 3ch fenne deinen Bater und deine Mutter. Ich bin ein Freund Deines Baters. Gib Diefes Buch Deinem Bruder, und jene Blume feiner Schwester. Ich habe deine Schwester und ihre Freundin gesehen. Die Mutter, ihr Sohn und ihre Tochter find in die Rirche gegangen. Mein Freund, fein Bater und feine Mutter werden zu mir fommen. Ich erwarte ihre Anfunft. Dein Bater hat fein Saus verkauft, und will unfern Barten faufen. Der Bruder fucht feine Mute, und die Schwester sucht ihren Ringerhut. Jeder ift Berr in feinem Saufe. Jeder Stand hat feine Freuden und feine Leiden. Diefe Rinder lieben ihre Altern, und find ihren Lehrern geborsam. Gott ift unfer Bater. Wir haben unfern Bater verloren. Unfere Altern fciden une in die Schule; fie forgen fur unfere Erziehung. Seid dankbar eueren Altern und betet für ihre Gefundheit.

B.

Jegyzetek.

Igen sok szó veszi föl a nemszócskák vegzeteit. Az ily szók mindig a nemszócska helyét pótolják s mikép a nemszócskák, ezek is a főnevek nemét, számát s eseteit jelölik.

- 1. Leghasonlóbbak a határozott nemszócskához:
- a) ezen mutató névmások: dieser-e-es, jener-e-es, solcher-e-es;
- b) ezen kérdő névmás: welcher-e-es?
- e) ezen határozatlan névmások: mancher-e-es, jeder-e-es.

E névmások t. i. minden legkisebb kivétel nélkül minden esetben, nem- és számban a határozott nemszócska végzeteit veszik föl. P. o.

Egyes szám	Többes szám
1. dieser, diese, dieses	diese
2. dieses, dieser, dieses	dieser
3. diefem, diefer, diefem	diesen
4. diesen, diese, dieses	diese.

- 2. A határozatlan nemszócskához legjobban hasonlítanak
 - a) ezen határozatlan névmás: fein, feine fein;
 - b) ezen birtokos névmások: mein, meine, mein; dein, deine, dein; fein, feine, fein; unfer, unfere, unfer; euer, euer, euer; ihr, ihre, ihr.

Ugyanis ezen névmások, mikép a határozatlan nemszócska, az egyes számnak hímnemü 1. és seml. nem 1. és 4. esetében megkülönzetlen (egyenlő) végzettel bírnak; különben pedig mindenütt ugy az egyes, mint a többes számban a határozott nemszócska ragjait (végzeteit) veszik föl. P. o.

Egyes szám

1. mein, meine, mein

2. meines, meiner, meines

3. meinem, meiner, meinem

4. meinen, meine, mein

Többes szám

meine

meiner meinen

meine.

- 3. Ezen határozatlan névmások: einige, etliche, viele, wenige, alle, szokottan csak a többes számban használtatnak, és pedig a nemszócskának többes számu végzeteit véve föl. P. o.
 - 1. einige, 2. einiger, 3. einigen, 4. einige.
- 4. A kérdő névmás: wer? was? a második eset kivételével, a nemszócska végzeteit kapja s csak az egyes számban használtatik.
 - 1. wer? mas?
 - 2. wessen?
 - 3. wem?
 - 4. men? mas?
- 5. Midőn a német határozatlan névmásokat: einige, etliche, viele, wenige, alle, magyarra fordítjuk, ugyanazon szabályt kell szemünk előtt tartanunk, melyet a számnevek fordításánál, hogy tudnillik a mi a németben többes számban áll, azt mi egyes számba tegyük. P. o.

Einige Federn liegen auf dem Tische. Néhány toll fekszik az asztalon. Wenige Leute sind in der Schule. Kevés ember van a tanodában.

Alle Menschen müßen sterben.

Minden embernek meg kell halni.

6. A mein, dein, fein, ihr; unser, euer, ihr birtokos névmásoknak, a magyarban magánálló és ragnévmások felelnek meg. A magánálló birtokos névmások ezek: enyim, tied, övé, mienk, tietek, övék. Ezekkel akkor fordítsunk, ha feleletet adunk a birtokos iránt, vagy ha erősen állítjuk, ki legyen a birtokos. P. o.

Mein ift das Buch. Guer ift das Buch.

Tietek a könyv.

Enyim a könyv.

Beffen find diefe Bucher? Der ift mein, jener ift deiner. Kiéi ezek a könyvek? Ez az enyim, az a tied:

vagy: Ez enyim, az tied.

A legszokottab használatu birtokos ragnévmások személyek és számok szerint a birtok tárgyához simulnak, s e következők: -m, am, om, em, öm; -d, ad, od, ed, öd; -a, -e, ja, je; sat. P. o.

Saft du gefeben meinen Garten ?

Láttad kertemet?

Berkaufe nicht dein Saus! .

Ne add el házadat!

Sokszor a birtoktárgy elébe személyes névmások is tétetnek, de mindig névelővel (a az). P. o.

Az én könyvem a te könyved az ő könyve

a mi könyvünk a ti könyvetek az ő könyvük.

7. Arra különösen vigyázzanak a magyar ifjak, hogy midőn a birtokos személy nőnemű, a németben nem fein-e-es, hanem ihr-e-ihr használandó. P. o.

Hol van Anna? - hozza könyveit.

Bo ift Unna? - fie bringt ihre Bucher.

Minden anya jól tartozik nevelni gyermekeit.

Jede Mutter muß ihre Rinder gut erziehen.

8. Ezen birtokos névmás: önné, önnek-ja-je, a németben $\mathfrak{F}\mathfrak{h}\mathfrak{r}$ -rel tétetik ki, mely ezen esetben nagy betüvel iratik. P. o.

Itthon van önnek atyja? Ist Ihr Bater zu Hause? Lattam önnek sivérét és növereit. Ichhabe Ihren Bruder und Ihre Schwestern gesehen.

C.

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Találni, finden (gefunden); tollkés, das Federmesser. Ez a fa magas. Ezen fának levelei szépek. Ama fának gyümölcsei izletesek. Ama fát atyám ültette. Megismerem azt az urat hangjáról (an), és amaz asszonyságot ruhájáról. Ezen urak szülei gazdagok. Ök ezen házat atyámtól vették. Ezen házban sok szoba van. Kevés ilyen ház van a mi városunkban. Ez a szolga atyánké. Ezen asszonyság a mi anyánk. Károly a ti testvéretek. Emma a ti növéretek. Szorgalmas-e önnek fia? Itthon van-e önnek leánya? Elvesztettem könyveimet és irónomat. Nem találtad meg az én tollkésemet?

2.

Férj, Mann; szomszédnő, Nachbarin.

Hol van tollam? Nem láttam tolladat. Atyám e házat atyádtól vette. Mi eladjuk házunkat az ő (n. n.) anyjának. Miért nem akarja önnek atyja e házat megvenni? Megtaláltátok-e könyveiteket? Károly és Lajos elvesztették anyjokat. Szüleim megvették ama kertet, ezen réteket és ama házat. Az ő (h. n.) fivére megvette a mi juhainkat és lovainkat. Az én barátom szomorú; az ő (h. n.) atyja és anyja betegek. Aző (n. n.) fia és leánya igen szorgalmasak. Ezen asszonyság elvesztette férjét és gyermekeit. A szomszédnő leánya a levelet anyjához s atyjához irta.

3.

Szolgáló, Magd; esernyő, Regenschirm; mutatni, zeigen; adni, geben.

Nővérünk olvasta a te és az én levelemet. A tanár megvette ama képeket és könyveket tanítványai számára. Ezen úr ön atyjának házában lakik. Szomszédunk kertje igen nagy. Szolgálónk kertésztek leánya. Károly megtalálta nővére gyűszüjét. Emma elvesztette nagynénje tollkését. Esernyőnket Henrik ezen urnak kölcsönözte. Mari megmutatta ezen uraknak kerteteket. Ön fivérei- s nővéreiről beszélünk. Kertészünk ama levelet fiától s leányától kapta. Ismerem önnek atyját s (önnek) anyját. Adja ön e könyveket nagybátyjának s nagynénjének. Köszönöm önnek jóságát (jóságáért, fűr).

4.

Kicsoda amaz asszony? Amaz asszony anyja ezen fiunak. Kinek adta ön kését? Ön kertésze fiának. Kinek adta ön el kutyáját? Barátom nővéreinek. Kitől kapta ő (n. n.) e madarat? Ama

leánynak atyjától. Miről beszél ön? Ezen tanulók szorgalmáról beszélek. Hol van önnek nővére? Kertjében van. Hol van önnek fivére? Barátjánál van. Melyik könyvet olvasta ön? Melyik kertésztől kapta ön e virágot? Melyik asszonytól vetted e madarat? Melyik szobában vesztette ön el gyűszüjét? Kivel ment ki ön fivére? Melyik asszonyságnak adtad azt az esernyőt? Melyik asztalosnál vette ön ezen asztalokat?

5.

A fösvény, der Beizige; számlálni, záhlen; mindig, immer; kincs, Schat; szépség, Schönheit; is, auch; tövis, Dorn (en); táplálni, ernähren; örizni, bewachen; tegnap, gestern; mindenütt, überall; végre, endlich; tulajdonság, Eigenschaft; erdőcske, das Bäldschen; tartózkodás, Aufenthalt; táj, tájék, Gegend; enyhíteni, lindern; fájdalom, der Schmerz (en); hibázni, fehlen, irren; haza, Baterland; szolgálni, dienen; fordítani a napot (vmire), den Tag anwenden; jó (mint főnév), Bohl.

A fösvény mindig kincseit számlálja. A rózsának megvan szépsége, de megvannak tövisei is. A gyermekek tartoznak szót fogadni szüleiknek. Ezen ifju táplálja atyját, anyját és nővéreit. A kutya őrzi ura házát. Ön barátjának oda kölcsönöztem órámat s ő elvesztette azt. Önnek fivére igen hanyag. Tegnap este mindenütt kereste ön kalapját, végre megtalálta szolgánk nagynénénk kertjében. Tudja-e ön, kié ez a ház, és ezek a lovak? Ismered e fának gyümölcseit és ezen növénynek tulajdonságait? Ezen kert, ezen erdőcske, a fák és virágok

emlékeztetnek (engem) (erinnern mich an) e tájoni tartózkodásomra. Gondolj gyakran ezen helyekre s ezen tájékokra (an). A türelem enyhít minden fájdalmat. Minden ember hibázhat. Minden polgár tartozik a maga hazájának szolgálni. Fordítsátok életetek minden napját felebarátaitok javára (zu). Ismer-e ön némelyeket ezen urak közől (von)? Senkit sem ismerek közőlök.

XIX.

Melléknevek ragozása,

előbocsátásával a nemszócskáknak vagy ezen a nemszócskákkal rokontermészetű szavaknak:

dieser, jener, folder, welcher, mancher, jeder, — kein, mein, dein, sein, unser, euer, ihr, — einige, etliche, viele, wenige, alle.

A.

Német-magyar gyakorlatok.

1.

Unschuldig, artatlan; das Spiel, jatek; das Schreibbuch, irókönyv; sauber, tiszta.

Der arbeitsame Landmann bebaut den fruchts baren Acker. Die gute Mutter unterrichtet ihre kleine Tochter. Das starke Pferd zieht diesen sigen Knaben das schöne Buch geschenkt. Gib diese schöne Blume der artigen Tochter des alten Nachbars, und jenes neue Buch dem fleißigen Sohne der armen Köchin. Die süßen Früchte dieses fruchtbaren Baumes schmecken den kleinen Kindern. Der Lehrer lobt die fleißigen Schüler, und tadelt die nachlässigen. Die unschuldigen Spiele dieser kleinen Kinder gefallen den guten Altern. Die neuen Schreibbücher dieses fleißigen Schülers und jenes artigen Mädchens sind sauber.

2.

Die Gabe, adomány; lieb, kedves; willig, szivesen; bessern, javítni; Strafe, büntetés; unangenehm, kellemetlen; zu spát, későn; Fehler, hiba; bereuen, megbánni; ein Kleid anziehen, ruhát felölteni; Rock, kabát, köntös; Weste, mellény; Ursache, ok; hervorbrinsgen, előhozni, előidézni; Wirfung, okozat, eredmény.

Jede gute Sabe kommt von Sott. Jeder fleispige Schüler ift dem Lehrer lieb. Der Lehrer liebt jeden fleißigen Schüler und jede fleißige Schülerin. Jedes gute Kind gehorcht willig. Mancher gute Mensch ist arm. Manchen nachlässigen Schüler bessern keine Strasen. Manche schöne Blume hat einen unangenehmen Seruch. Manches ungeshorsame Kind hat seinen Verler zu spät bereut. Welscher krauke Mensch wünscht nicht gesund zu werden? In welchem glücklichen Lande wohnest du? In welcher großen Stadt sind Sie gewesen? Von welschem armen Kinde sprechen Sie? Welches neue Kleid wirst du anziehen? Ich werde denselben Rock,

diefelbe Weste und dasselbe Haletuch anziehen. Wir sind Kinder desselben Vaters im himmel. Dieselben Urfachen bringen dieselben Wirkungen hervor.

3.

Witme, özvegy (nö); das Vermögen, vagyon, birtok; unreises Obst, eretlen gyümölcs.

Rarl ift ein fleißiger Schuler. Therese ift ein artiges Madchen. Wien ift eine ichone Stadt. Ich babe einen guten Bater und eine gute Mutter. Mein guter Bater hat mir ein neues Rleid geschenkt. Ich liebe meinen guten Bater und meine gute Mutter. Ich werde heute mein neues Rleid anziehen. Ludwig ift der Sohn eines reichen Raufmanns, und Emilie ift die Tochter einer armen Witme. Der Lehrer ift einem fleißigen Schuler gewogen. Gin guter Sohn und eine gute Tochter find die Freude ihrer alten Altern. Gin machfamer Sund ift ein nutliches Sausthier. Dein auter Freund wird mich befuchen. Deine armen Altern haben ihr altes Saus verkauft. Saft du feine ich onen Pferde und feinen neuen Wagen gefehen? Ift deine fleine Schwefter in unferem großen Garten gewesen? Sie ift in euerem fleinen und großen Garten gemefen. Wann merdet ihr unferen franken Bater und unfere franke Mutter besuchen ? Ich bin fein reicher Mann; du haft auch tein großes Bermogen. Ihr feid teine fleinen Rinder. Die Rinder follen kein unreifes Dbft effen. Wir haben teine guten Apfel und teine guten Birnen. Ich werde euerer guten Altern nicht vergeffen.

Birne, körte; fliehen, kerülni; die Gesellschaft, társaság; schamlos, szemtelen.

Manche arme Menschen sind reich, und manche reiche Menschen sind arm geworden. Wo haben sie solche gute Üpfel und solche gute Birnen gekauft? Welche große Städte hast du schon gesehen? Du hast viele schöne Pferde, aber wenige gute Freunde. Alle fleißige Schüler machen dem Lehrer eine große Freude. Ich habe einige neue Bücher, und etliche schöne Vilder gekauft. Die Kinder mancher reichen Ältern wollen nicht lernen. Die Ältern solcher nachstässen Kinder sind unglücklich. Die Kinder vieler armen Ältern lernen gut. Ich werde einem jeden fleißigen Schüler ein solches schöne Vild geben. Fliehet die Gesellschaft eines solchen unartigen Knaben. Glaubet nicht einem solchen schamlosen Lügner.

B.

Jegyzetek.

a) A németben a melléknév ha a főnév előtt áll, felveszi rendesen a névragozás végzeteit, ha pedig utána áll, változatlan marad; a magyarban pedig akkor áll változatlanul a melléknév, ha a főnév előtt áll, ha pedig a főnév után áll, fölveszi ennek ragjait. P. o.

Der gute Vater, dem guten Vater, a jó atya; a jó atyának;

ellenben.

Der fleißige Schüler ist lobenswert; A szorgalmas tanuló dicséretreméltó; Die fleißigen Schüler sind lobenswürdig; A szorgalmas tanulók dicserétreméltók.

De ha a főnév után álló melléknév előtt határozott nemszócska áll, ilyenkor a németben is főlveszi a melléknév a főnév ragjait. P. o.

Rlopftock, des unsterblichen, Werke; Klopstocknak, a halhatatlannak, muvei.

b) Ha a melléknév előtt a határozott nemszócska; der, die, das, vagy pedig a minden nemben különböző végzetű dief-er-e-es; jen-er-e-es; folch-er-e-es; melch-er-e-es; manch-er-e-es; jed-er-e-es, állanak; a melléknév mind a három nembem mind a két számnak minden esetében en szótagot kap; csak az egyes számnak mind három nemü esetében s a nő- és seml. nemü negyedik esetben en szótag helyett csak e betűt vesz föl. P. o.

Egyes szám.

Der (dieser, jener, . .) fleißige Schüler,
die (diese, jene, . . .) fleißige Schülerin,
das (dieses, jenes, . .) fleißige Kind,
des (dieses, jenes, . .) fleißigen Schülers,
der (dieser, jener, . .) fleißigen Schülerin,
des (dieses, jenes, . .) fleißigen Schülerin,
des (dieses, jenes, . .) fleißigen Schülerin,
dem (diesem, jenem, .) fleißigen Schülerin,
dem (diesem, jenem, . .) fleißigen Schülerin,
dem (diesem, jenen, . .) fleißigen Schüler,
den (diesen, jenen, . .) fleißigen Schülerin,
die (diese, jenes, . .) fleißige Schülerin,
das (dieses, jenes, . .) fleißige Kind.

- 1. Die (diefe, jene, . .) fleißigen Schuler, Schulerinnen, Rinder:
- 2. der (diefer jener, . .) fleißigen Schuler, Schulerinnen, Rinder;
- 3. den (diefen, jenen, .) fleißigen Schulern, Schulerinnen, Rindern;
- 4. die (diefe, jene, . . .) fleißigen Schüler, Schülerinnen, Rinder.
- c) Ha a melléknév előtt a határozatlan nemszócska: ein, eine, ein, vagy pedig ezen névmások állanak : fein, feine, fein ; mein, meine, mein ; dein, deine, dein; fein, feine, fein; unfer, unfere, unfer; euer, euere, cuer; ihr, ihre, ihr; melyek az egyes számnak hímnemű 1. és seml. nemü 1. és 4. eseteiben megkülönbözhetlen végzettel bírnak; akkor a melléknév a most mondott esetben er, e & tagokat fogad el, a többi esetben pedig mind a két számnak mind három nemében, ugy mint a határozott nemszócskával, en szótagot kap a melléknév. P. o.

Egyes szám.

Egyes szam.

1. { Sin (mein, dein, ...) guter Bruder, eine (meine, deine, ...) gute Schwester, ein (mein, dein, ...) guter Kind,
eines (meines, deines ...) guten Bruders,
einer (meiner, deiner, ...) guten Schwester,
eines (meines, deines, ...) guten Kindes,
einem (meinem, deinem, ...) guten Bruder,
einem (meinem, deinem, ...) guten Schwester,
einem (meinem, deinem, ...) guten Kinde,
einen (meinen, deinen, ...) guten Bruder,
eine (meinen, deinen, ...) guten Bruder,
eine (meinen, deinen, ...) guten Schwester,
eine (meine, deine, ...) gute Schwester,
ein (mein, dein, ...) gutes Kind.

Többes szám.

- 1. Meine (deine . . .) guten Bruder, Schweftern, Rinder;
- 2. meiner (deiner . . .) guten Bruder, Schweftern, Kinder;
- 3. meinen (deinen . .) guten Brudern, Schwestern, Rindern;
- 4. meine (deine . . .) guten Bruder, Schweftern, Rinder.
- d) A melléknév a többes számu 1. és 4. esetben csak e betüt kap, ha előtte ezen szók állanak : solche, manche, melche, einige, etliche, menige, viele, alle. A 2. és 3. esetben a szokott en szótagot veszi föl. P. o.
- 1. Solche (manche, welche . . .) gute Schuler,
- 2. folder (mander, welcher . . .) guten Schuler,
- 3. solchen (manchen, welchen . . .) guten Schulern,
- 4. folche (manche, welche . . .) gute Schuler.
- e) Ezen mutató névmások: derfelbe, diefelbe, das felbe, ugyanaz; derjenige, diejenige, dasjenige, amaz; úgy ragoztatnak, mint a határozott nemszócskától megelőzött melléknevek:

Egyes szám.

Többes szám.

- 1. Derfelbe, diefelbe, dasfelbe,
- 2. desfelben, derfelben, desfelben,
- 3. demfelben, derfelben, demfelben,
- 4. denselben, dieselbe, dasselbe,

diefelben, derfelben, denfelben, diefelben.

• f) Ezen szók: folcher és jeder az egyes számban szokottan a határozatlan nemszócskát: ein, eine, ein, veszik maguk elébe s ekkor úgy ragoztatnak, mint az ezen nemszócskával álló melléknevek:

- 1. Gin folder (jeder) Schüler,
- 2. eines folden (jeden) Schülers,
- 3. einem solchen (jeden) Schüler,
- 4. einen folchen (jeden) Schuler.
- g) A határozott nemszócskának: der, die, dae, és a határozatlan nemszócskának: ein, eine, ein, magyarbani fordításmódjáról meg kell jegyezni, hogy a határozott nemszócska majdnem mindig, a, az névelővel adatik vissza; p. o.

Der gute Knabe und die gute Mutter;

A jó fiu s α jó anya.

De a birtokviszonyu mondatokban a határozott nemszócska is a magyarban fordítatlan marad; p. o.

Das haus meines Vaters ift schön;

Apám háza szép.

A határozatlan nemszócska a magyarban szokottan fordítatlan marad; p. o.

Eine gute Uhr habe ich gekauft.

Jó órát vettem, és nem igy: egy jó órát vettem. Csak elbeszélésekben fordíthatjuk egy-nek; p. o.

Von einem armen aber fleißigen Schuler werde ich sprechen.

Egy szegény, de szorgalmas tanulóról beszélendek.

C.

Magyar-német gyakorlatok.

1.

Szeretetreméltó, liebenswürdig; arany óra, eine goldene Uhr; enni, effen (gegessen); eseresnye, Kirsche; sör, das Bier; gyűrü, King.

A jó Henrik beteg. A kis Zsófi igen szeretetreméltó. Ez a jó gyermek elvesztette atyját. E gazdag ur nagybátvámnál lakik. Fivérem ültette e magas fát kertünkben. Hol vetted ezen arany órát? Kié ez a szép ház és az a nagy kert? Ferencz kiment a kis Károlylyal. A mi jó Emmánknál igen jó és izletes kenyeret ettünk. Hol vetted e szép cseresnyét? Ki lakik ezen szép új házban? Kitől kapta ön e jó bort és jó sört? Mi a neve (hogy neveztetik) ennek a szép virágnak? Kinek ajándékozta ön azt a vigyázó (őrködő) kutvát és azon szép macskákat? Add ama szegény embernek amaz ócska ruhákat. Ezen szegény asszonynak van egy kis fia s kis leánya. A mi kis fiunk megtalálta tegnap azt az arany gyűrüt. Ezen leánykának anyja igen beteg. Ezen ifjunak atyja igen jó szabó.

2.

Gazda, szállásadó, Wirt; derék, becsületes, rechtschaffen; ezüst (ezüstből való), silbern; egész, ganz; esizma, Stiefel.

A mi gazdánk becsületes ember. A mi gazdaasszonyunk igen jó asszonyság, A kis Emma nagyon
jó gyermek. Henriknek szép lova és szép kutyája
van. Málinak kis kezei és kis lábai vannak. Jakab
az én kis fivéremmel tanul és Lajos az ő vidám
nővérével énekel. Ki látta az ő (n. n.) arany gyűrüjét s ezüst gyűszüjét? A ti kis gyermekeitek
egészségesek. Nagybátyánk eladta szép lovait derék
barátjának. Nem vehetek jó cseresnyét. Meg vagy
elégedve új csizmáiddal? Antal jó fiu? Lina kedves
leányka. Hol van az én kis Janim (Jánosom) és az

én jó, vidám Zsófim? Nekünk igen gazdag nagybátyánk van. Vilmosnak igen öreg atyja és igen öreg anyja van. Neki egy őszinte barátja sincsen (fein) az egész városban. Semmi (fein) jó tolla sincs önnek e kis leányka számára (für)? Ezen öreg asztalos nem (fein) szép s erős asztalokat csinál?

3

Rút, háfélich; test, der Körper; takarni, rejteni, verbergen; tartani, tartósnak lenni, dauern, mähren; gyakran, oft; pillanat, der Augenblick; csak, nur; vinni, folytatni (életet), vezetni, führen; névnapi ünnep, névünnep, Namensfest; tevékeny, thátig; takarékos, sparsam; rész, der Theil; gyámolítás, Unterstügung; ügyefogyott, szegény, der Dürstige, Arme; tető, csúcs, Gipfel; szokottan, gemöhnlich; szükség, Noth; jövő, jövendő, fünstig; remélni, reményleni, hoffen; emberi, menschlich.

Rút test gyakran szép lelket takar. Az emberi élet szép napjai csak pillanatokig (4. eset.) tartanak. Kinek ajándékoztad ama szép gyűrüt és ama szép szalagokat? Hol vehetek oly jó tollakat és oly finom irónt? Ezen fiatal ember tevékeny életet viszen. Kis nővéred szép könyveket és arany gyűrüt kapott névnapjára. Uj gazdám és új gazda-asszonyom van. Szüleim takarékos életet visznek (takarékosan élnek); kis vagyonuk nagy részét szegények gyámolítására (¿u) fordítják. A magas hegyek csúcsai hóval és jéggel vannak borítva. Az őrködő kutya hasznos házi állat. Kitől kapta ön ezt a szép kutyát? Fivérem szokottan fekete kalapot vagy zöld sapkát hord. A becsületes ember el nem

hagyja szerencsétlen barátját a szükségben. A mi öreg szomszédunknak kis fia új ruhát öltött (hat angezogen) s zöld sapkáján vörös toll van.

XX.

A nemszócska kihagyásáról,

s a melléknevek ragozásáról, ha sem nemszócskák, sem a nemszócskákkal rokon névmások nem állnak előttük.

A.

Német-magyar gyakorlatok.

.1.

Das Getränk, ital; Eisen, vas; das Metall, sém (ércz); Fleisch, hus; der Gehorsam, engedelmesség (engély); empsehlen, ajánlani; das Geműse, sőzelék; die Butter, vaj; Kűse, sajt; Thűtigkeit, tevékenység; die Jufriedenheit, elégedettség; die Duelle, forrás; die Glűckseligkeit, boldogság; der Hase, gyülölség; der Neid, irigység; der Jorn, harag; Nache, boszú; die Armut, szegénység; Schande, szégyen; vorziehen, elébetenni; bauen, építni; Holz, tüzi- vagy épületsa; der Kalk, mész; der Lehm, agyag.

Wasser ist ein gesundes Getränk. Eisen ist ein nütliches Metall. Brot und Fleisch sind gesunde Speisen. Fleiß und Gehorsam empfehlen einen jungen Menschen. Sib mir Brot statt Fleisch und Wasser statt Bier. Die Menschen leben von Brot und Fleisch, von Obst und Gemüse, von Butter und Käse. Thätigkeit und Zufriedenheit sind die Duellen der Glückseligkeit. Haft, Neid, Zorn und Rache entehren den Menschen. Glaube, Hoffnung und Liebe sind christliche Tugenden. Tugend ist mehr wert als Schönheit. Arm ut ist keine Schande. Tische und Stühle sind Hausgeräthe. Wir haben Äpfel und Birnen gegessen. Ich ziehe Äpfel Birenen vor. Wir bauen unsere Wohnungen aus Holz, Steinen, Kalk und Lehm.

2.

Der Schinken, sódor (sunka); die Suppe, leves; vortrefflich, kitünő, jeles; der Senf, mustár; Pfeffer, bors; hübsch, szép, csinos; der Handschuh, keztyü; Flasche, boros v. vizesüveg (flaska); trocken, száraz; Muth, kedély; ist besser, jobb; ale, mint; köstlich, drága; freudiges Gemüth, víg kedv; lieber, inkább, szivesebben; ernste Rede, komoly beszéd; leichtsinnig, könnyelmü; Scherz, enyel, trésa; Thor, bohó, bolond.

Hier ist guter Schinken, gute Suppe und gutes Brot. Haben Sie gutes Papier und gute Tinte? Wir haben schlechten Wein und gutes Bier getrunken. Unser Gärtner hat vortreffliches Obst. Unsere Magd hat schlechten Senf und guten Pfeffer gekauft. Fosef hat gute Freunde und nühliche Bücher. Mein Onkel hat schöne Gärten und große Häuser. Wollen Sie kaltes oder warmes Wasser? Deine Schwester hat hübsche Hand-

schuhe gekauft. Mein Bruder spricht von gutem Bein und guter Suppe. Die Schwestern sprechen von schönen Bändern und von nüglichen Büchern. Ich ziehe ein Glas frischen Wassers oder frischer Milch einer Flasche sch lechten Weines vor. Frisches Wasser mit trockenem Brote bei frohem Muthe ist besser, als alter Wein und köstliche Speisen ohne ein freudiges Gemüth. Ich höre lieber ernste Reden alter Männer, als leichtsinnige Scherze junger Thoren.

B.

Jegyzetek.

a) Az anyag- és eszmenevek, általános értelemben véve, nemszócska nélkül használtatnak; p. o.

Die Menschen leben von Brot, Fleisch, Butter, Milch und Käse. Fleiß und Gehorsam empfehlen den Schüler.

Mástárgy-nevek pedig, általános értelemben véve, azaz, ha nem határozottan mutatunk vagy utalunk valamire, az egyes számban határozatlan nemszócskával, a többes számban pedig nemszócska nélkül használtatnak. P. o.

Der Bruder schreibt ein en Brief, und die Schwester liest ein Buch. Der Bruder schreibt Briefe, und die Schwester liest Buch er.

b) Ha a melléknév előtt sem nemszócska, sem a nemszócskával rokon szó nem áll, a melléknév akkor a határozott nemszócska végzeteit veszi föl. Csak az egyesszámnak hím- és seml. nemű sajátítójában szebb hangzás végett és helyett en szótagot kap a melléknév. Mert szebben hangzik ez:

guten Beines, frischen Baffers, mint: gutes Beines, frisches Baffers.

Egyes szám.

- 1. Schoner Garten,
- 2. schönen (es) Gartens,
- 3. fconem Garten,
- 4. fconen Garten,

schöne Blume, schöner Blume, schöner Blume, schöne Blume.

- 1. Schones Pferd.
- 2. schonen (es) Pferdes,
- 3. schönem Pferde,
- 4. schönes Pferd.

Többes szám.

- 1. Schone Garten, Blumen, Pferde,
- 2. fconer Garten, Blumen, Pferde,
- 3. fconen Garten, Blumen, Pferden,
- 4. fcone Garten, Blumen, Pferde.

C.

Magyar-német gyakorlatok.

1

Szilva, Pflaume, Zwetschke; czipo, Schuh; kávé, der Kaffee; villa, die Gabel; kanál vagy kalán, der Löffel; készítni, verfertigen.

Ettem kenyeret és hust. Vettünk cseresnyét és szilvát. Báratom bort iszik, te pedig (aber) vizet iszol. A varga csizmákat és czipőket készít. Az asztalos asztalokat és székeket készít. Ezen kereskedő könyveket, tollakat, tintát és irónt árul (ad el). Itt van bor, sör és viz, ott van kávé és tej. Adj levest és főzeléket. Vettünk késeket, villákat, kanalakat és poharakat. A kertész adott Marinak cseresnyét és virágokat. Nővérem vett szalagot, gyűszüt és tűket. Barátnőd kapott nagybátyjától körtét és diót¹). Szomszédunknak vannak madarai, kutyái s lovai. Városok-, faluk-, házak- és kertekről beszélünk. A vas, arany és ezüst, fémek. Ettünk almát és körtét.

2.

Zab, Haber, Hafer; széna, Heu; bikkmakk, die Buchel; makk, die Sichel; menyét, das Wiesel; fojt, öl, würgen, tödten; patkány, Ratte; kigyó, die Schlange; tyúk. das Huhn; galamb, die Taube; szürle (thea); der Thee; só, das Salz; olaj, das Öl; itt, hier pecsétviasz, spanyolviasz, Siegellack; hozni, szállítni, liesern; olasz, Italiener; selyem (kelme), die Seide; pamut, Baumwolle; a szerencsétlen, der Unglückliche; gyéren, ritkán, selten; olyan mint, oly szinü mint, sieht aus wie; mulatság, Unterhaltung; áruló, Verräther; a hütlen, der Treulose; első szükség, das erste Bedürsnis;

¹⁾ Megjegyzendő, hogy a magyarban a gyümölcsnevek szokottan csak az egyes számban, a németben pedig szokottan a többes számban hasznaltatnak. P. o. Elébe teszem az almát a körtének. Ich diehe Apfel Birnen vor. Almát, veszek; Apfel faufe ich.

boszuság, der Gram; elégedetlenség, die Unzufriedensheit; palota, díszlak, Palast; vidámság, der Frohsinn; derültség, Heiterseit; kunyhó, Hutte; lőpor, Schießspulver; állani (valamiből), bestehen; szén, die Kohle; kénkő, der Schwesel; salitrom, der Salpeter.

A ló zabot, szénát és füvet eszik. Az evet (mókus) diót, mandolát, makkot és bikkmakkot eszik. A menyét öl patkányt, kigyót, vakandot, tyúkot és galambokat 1). Kávét, szürlét vagy tejet fogsz-e inni? Halat vagy hust fogsz-e enni? Hozz (nekem) sót, borsot, mustárt és olajat. Itt van alma, körte és szilva. Vettem papirt, irnedvet, iront és pecsétviaszt. A növények az egészségesnek élelmet, a betegeknek gyógyszert nyujtanak (liefern). Az olaszok bort, selymet és pamutot szállítnak nekünk. A szerencsétlennek ritkán vannak barátai. Ez a sör olyan mint a bor; ama bor pedig olyan, mint a viz. Mindig csak mulatságra (an) gondolsz (jobban magyarul: mulatságón jár az eszed) és ritkán a könyvekre. Ne közöld titkaidat az árulókkal és a hűtlenekkel. Az élelem az embernek első (legfőbb) szüksége. Gazdag díszlakokban gyakran boszuság és elégedetlenség; a napszámos kunyhójában pedig vidámság és derültség lakik. A lőpor szénből, kénből, és salitromból áll.

3.

Szántóföld, mező, der Acker, das Feld; a bölcs, der Weise; (középszerü) mérsékelt, műßig; gazdagság, der Reichthum.

¹⁾ A patkány, kigyó sat. a németben többes számba jő.

Van-e önnek jó mustárja? Van jó kenyerünk s jó husunk. A ti kertészteknek igen szép virágai vannak. E kis gyermekeknek szép ruhájok van. Nekünk vannak hű barátaink, kedves fivéreink és hasznos könyveink. Ama kalmárnál csinos keztyük, szép tollkések és jó tollak vannak. Henrik jó papirt és fekete irnedvet vett. Jó kávéról, érett gyümölcsökről s új ruhákról beszélünk. Páris, London és Berlin szép városok. Duna és Tisza nagy folyók. A Kárpátok és Havasok (Alpesek) magas hegyek. Jó szántóföld jó gabonát terem (hervorbringen). Elébe teszed-e a szép képeket a hasznos könyveknek, avagy a hasznos könyveket a szép képeknek? A bölcs a kis és kényelmes házat elébe teszi a nagy palotáknak, és a mérsékelt vagyont a nagy gazdagságnak.

4.

Bírni (vmit), besitzen, haben; pompás, prachtig; kitünő, jeles, herrlich; séta, der Spaziergang; tanulságos, sehrreich; drága, költséges, kostsíges, kostsíges, strucz,; Strauß; láb, der Fuß, das Bein; nyak, der Halés, das Gehör; erköles, die Sitte.

Van jó papirod és jó tintád 1)? Üde (fris) vajat és jó kenyeret ettetek. Az én nagybátyám bír

¹⁾ Midőn a magyarban a van és nincs igével bármely személynek birtoklását állítjuk, a birtoktárgyhoz birtokos ragnévmás járul igy: Van könyvem, nincs pénze; de a németben birtokos névmás nem használtatik; p. o. Van jó papirod? Haft bu gutes Papier?

nagy falukat, pompás palotákat és kitünő szép kerteket. Gondolj gyakran a jó gyermekekre (an 4. es.) a hű barátokra, és a szorgalmas tanulókra. Ö (n. n.) elébe teszi a kellemes sétát és hasznos könyveket a könnyelmű mulatságnak és drága ruháknak. A strucznak hosszu lábai, hosszu nyaka, de igen rövid szárnyai vannak. A vakok szokottan igen finom hallással bírnak. A szorgalmas tanítvány hasznos könyvekről s tanulságos mulatságról beszél. A rosz társaság megrontja a jó erkölcsöket.

5.

Nagyság, Größe; mulékony, mulandó, vergänglich; dolog, das Ding (e); Rajna-vidék, die Rheingegend, földmüvelők, Landleute; száj, der Mund; nyúlánk termet, schlanker Buchs; méltóságos járás, majestätischer Gang; ész, értelem, Verstand; nehéz, otromba járás schleppender Gang; korlátolt (rövid), beschränkt.

Nagyság és gazdagság mulékony dolgok. A Rajna-vidéken nagy városok, szép falvak, gazdag kereskedők, munkás földmivelők s kitünő bor vagyon. Ama fiatal ember igen kedves. Van kis szája, vékony ajkai, nagy szemei, fekete haja, nyúlánk termete, méltóságos járása s igen jó esze. Fivérének van nagy szája, fekete foga, kis szemei, hosszú orra, vörös haja, otromba járása s korlátolt (rövid) esze. Atyám üde (fris) kennyeret eszik (ifát) üde vajjal s vörös bort iszik vízzel. A vadállatok nagy erdőkben élnek. Fehér papiron fekete irnedvvel, a fekete táblákon pedig fehér krétával irunk.

XXI.

Altalános ismétlés.

1. A német nyelvben tiz beszédrész van. Ezek közől némelyek ragozhatók (abánderliche Redetheile), némelyek pedig ragozhatlanok (unabánderliche Redetheile).

A ragozható beszédrészek közől ismerjük már

- a) A nemszócskát (Geschlechtswort, Artifel).
- b) A fönevet (das Hauptwort).
- c) A melleknevet (das Eigenschaftswort).
- d) A névmást (das Fürwort).

A ragozhatlan beszédrészek közől ismerjük már az elüljárót (das Berháltniswort).

Az elüljáró a magyarban, mint már fönebb megjegyeztük, utoljáró; nemszócska pedig a mi nyelvünkben nincsen.

2. A német nemszócska háromféle: himnemű (das mannliche Geschlecht), nőnemű (das weibliche G.), és semlegesnemű (das sáchliche G.).

Szám van kettő: egyes szám (die Einzahl), többes szám (die Mehrzahl).

Eset van négy:

- 1. eset (alanyeset, erster Fall) a kérdésre ki? mi? (wer? was?)
- 2. eset (sajátító, zweiter Fall) e kérdésre kié? mié? kinek minek -ja-je? (wessen?)
- 3. eset (tulajdonító, dritter Fall) e kérdésre *kinek*?

 minek? (wem?)
- 4. eset (targyeset, vierter Fall) e kerdesre kit? mit? (wen? was?)

A magyarban nincsen ilyen határozott számu esettel jelölt névragozás, hanem a személy vagy dolog minden viszonyát utóragok különböztetik meg; mely utóragok kellemes, szabatos rövidséget adnak a nyelvnek s megfelelnek többnyire a német elüljáróknak. Ilyen utóragok: -é, nak, nek, ba, be, ból, ból, ban, ben, ra, re, val, vel, vá, vé, tól, től, ul, ül, -n, on, en, ön, sat.

3. A nemszócska vagy határozott (der bestimmte Artifel): der, die, das; vagy határozatlan (der unsbestimmte Artifel): ein, eine, ein.

A nemszócskák a főnevek nemét határozzák meg.

Der vagy ein himnemu fonevek elébe tétetik. P. o. der Schüler, ein Schüler.

Die vagy eine a nonemu fonevek elébe tétetik. P. o. die Feder, eine Feder.

Das vagy ein a semlegesnemu fönevek elébe tétetik. P. o. das Buch, ein Buch.

A többes számban az összes főnevek elébe nemkülönbség nélkül die tétetik; p. o. die Schüler, die Federn, die Bücher.

Az ein, eine, ein nemszócskának nincsen a hímés semlegesnemben er és es külön végzete; miért is általa a hímnemü szókat a semlegesnemüektől nem lehet megkülönböztetni.

Mindakét nemszócskának ragozása majdnem ugyanaz. A határozatlan nemszócskának csak a hímnemü 1. s a seml nemü 1. és 4. esetben nincs megkülönböztető végzete (er, es). Lássuk:

Egyes szám.

- 1. der, ein (er) die, eine das, ein (es)
- 2. des, eines der, einer des, eines
- 3. dem, einem, der, einer dem, einem
- 4. den, einen, die, eine das, ein (e8).

Többes szám.

- 1. die.
 - 2. der.
 - 3. den.
 - 4. die.

4. Az élő lényeket jelölő főnevek hímneműekből nőneműekké változtathatnak in vagy inn rag hozzá-adása által. P. o. der Schüler, die Schülerin(n); der Bohlthäter, die Bohlthäterin(n); der Fürst, die Fürstin(n); der Schneider, die Schneiderin(n); der Come, die Comin(n); der Wolf, die Wölfin(n).

Némelyek ismét chen vagy lein kicsinyítő ragokat vesznek föl, az a, o, u magánhangzókat ő-, ő-, ű-re változtatják s mindig semlegesnemüek. P. o. der Tisch, das Tischchen, das Buch, das Büchlein, die Frau, das Fraulein, das Hauschen, der Sohn, das Sónchen, die Hand, das Händchen, die Blume, das Blümchen, der Stern, das Sternlein.

A németben sokszor két vagy több szó összetétetik egybe. Ily esetben az előbbálló név csak meghatározója az utóbbinak és ragozhatlan. Az összetett szó nemre az utóbbi vagy is alapszóhoz alkalmazza magát; az eset- és számragok is csak az utóbbihoz függesztettek. P. o.

das Stroh | der Strohhut, des Strohhutes . . . der Hut

das Obst der Obstbaum die Obstbaumzucht, gyümölesfatenyésztés.

5. A német főnevek többes számát csak a die nemszócska, az a, o, u magánhangzóknak ű, ő, ű-re változása és az e, er, u vagy en végzetek jelölik.

Csupán csak a die nemszócska által jelöltetik a többes szám a többtagu hím- és seml. nemü főnevek nagy részénél. P. o.

der Adler, die Adler, das Messer, die Messer, der Schneider, die Schneider, das Mädchen, die Mädchen, der Schüler, die Schüler, das Laster, die Laster.

Egyedül a magánhangzók átváltozása által jelöltetik a többes szám csak a következő két nőnemű főnévnél:

die Mutter, die Mütter — die Tochter, die Töchter.
e ragot kapnak a többes számban:

a) Az egytagu hím- és nőnemű szavak; p. o. der Tisch, die Tische, die Bank, die Bank, die Bank, die Hände, die Hand, die Hände, die Kunst, die Künste.

- b) Valamennyi ling, nis, fal végzetű főnév. P. o. der Jüngling, die Jünglinge, das Geheimnis, die Geheimnisse, die Schicksale, die Schicksale.
- c) A ge előragu seml. nemű főnevek; p. o. das Gebot, die Gebote, das Gespräch, die Gespräche.

Legnagyobbrészt er végzetet kapnak a többes számban:

- a) Az egytagu seml. nemü fönevek; p. o. das Bild, die Bilder, das Buch, die Bücher.
- b) Az összes thum végzetű szók; p. o. der Reichthum, die Reichthümer, das Kaiserthum, die Kaiserthümer.

n vagy en ragot vesznek föl a többes számban:

- a) Az e végzetű hímnemű főnevek; p. o. der Knabe, die Knaben der Löwe, die Löwen.
- b) Minden többtagu nonemu fonév; p. o. die Feder, die Federn, die Handlung, die Handlungen, die Tafel, die Tagend, die Tugenden.
- c) Némely egytagu hímnemű főnevek, melyek e szokásból kell megtanulni. P. o.

der Herr, die Herren, der Hirt, die Hirten, der Mensch, die Menschen, der Ochs, die Ochsen, sat.

Átváltoztatják a többes számban magánhangzójokat a nő- és seml. nemű egytagu szavak, mint szinte sok egytagu hímnemű szó is. A többtagu főnevek ritkán változtatják át magánhangzójokat; azok pedig, melyek a többes számban n-t vagy en-t kapnak, magánhangzójokat soha sem változtatják át. P. o.

die Mond. die Bande, der Sohn, die Sohne, die Runfte, die Runft. der Sahn, die Sahne, das Blatt. die Blätter. der Fuß, die Ruße, der Tag, die Tage, das Dorf. die Dorfer, die Bücher, das Buch, der Sund, die Sunde. Der Bater, die Bater, das Rlofter, die Rlöfter, der Knabe. die Knaben. die Tafel, die Tafeln, die Frau, die Frauen.

6. A német főnevek a különböző esetekben igen kevés megkülönböztető ragot vesznek föl.

a) Az egyes számban.

A hím- és seml. nemü főnevek a második esetben §-t vagy szebb hangzás végett e§-t kapnak; a harmadik és negyedik eset hasonló az elsőhöz.

A nőnemű főnevek az egyes számban épen nem változnak.

b) A többes számban.

Ha tudjuk a többes számnak első esetét, tudjuk a másodikat és negyediket is, melyek mindig hasonlók az elsőhöz. A harmadik esetben az összes főnevek n ragot kapnak; kivéve azokat, melyek már az első esetben is n-nel végződnek.

Jegyzet. Azon hímnemű főnevek, melyek a többesszámu első esetben n-t vagy en-t vesznek föl, megtartják e végzetet az egyes-zámu sajátítótól kezdve mind a két számnak minden esetében (L. fönebb az esetvégzetek általános átnézetét III. oszt. 82. lap.)

A német főnevek esetei nagyobbrészt a nemszócskákból ismerhetők fel.

Gyakorlat végett ragoztassanak mind a két szamon át, határozott és határozatlan nemszócskával a következő főnevek.

Der Bater. die Mutter, das Kind, der Sohn, die Tochter, der Bruder, die Schwester, das Fenster, die Tasfel, das Buch, der Baum, die Blume, der Garten, der Stein, die Speise, das Kleid.

- 7. Az úgynevezett hivóeset nem képez ötödik esetet, minthogy ez a németben tökélyesen megegyez az első esettel, csakhogy nemszócskával soha sem állhat. P. o. Freund, hilf mir! Schüler, lernet!
- 8. A német elüljárók vagy csak egy esetet vonzanak, u. m. másodikat, harmadikat vagy negyediket, vagy két esetet: harmadikat tudnillik és negyediket a körülmények szerint.

Sajátítót vagy második esetet vonzanak:

anstatt vagy statt, außerhalb, innerhalb, oberhalb, unterhalb, ungeachtet, unweit, mährend, mittels vagy vermittelft, dießseit, jenseit.

Harmadik esetet vonzanak:

aus, außer bei, entgegen, gegenüber, mit, nach. nebst, nächst, seit, von, zu.

Negyedik esetet vonzanak:

für, durch, gegen, ohne, um, wider.

Harmadik és negyedik esetet vonzanak:

an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen.

Ez utóbbiak harmadik esetet szokottan e kèrdésre: hol? negyediket pedig e kérdésre: hová? vonzanak. A magyarban mind a két kérdésre külön utoljáróval adatnak vissza; p. o. ba, be, ban, ben; mellett, mellé, között, közé, sat. (L. fönebb a III. oszt. 88—89. lapjait).

9. A nemszócska helyett sokszor különféle, a nemszócskávál rokon természetű szavak állanak, melyek épen mint a nemszócska, a főnévnek nemét, számát s esetét jelölik s ugy is ragoztatnak, mint a nemszócskák. Ilyen szavak:

A mutató névmások (hinweisende Fürwörter):

dieser, diese, dieses, jener, jene, jenes, solcher, solche, solches.

A birtokos nevmások (zueignende Fürmörter):

mein(er), meine, mein(e8), dein(er), deine, dein(e8), fein(er), feine, fein(e8), unfer(er), unfere, unfer(e8), euer(er), euere, euer(e8), ihr(er), ihre, ihr(e8).

A hatarozatlan nevmasok (unbestimmte Fürwörter):
fein(er), feine, fein(es),
einer, eine, eines,
mancher, manche, manches,
jeder, jede, jedes,
einige, etliche,
wenige, viele,
számban használatosak,

A kérdő névmások (fragende Fürwörter): welcher, welches; was für ein(er), was für eine, was für ein(ex). Ha az ein, mein, dein, fein, unfer, euer, ihr főnév nélkül állanak, akkor e vagy ige utóragot s elül határozott nemszócskát kapnak, így:

der die deine, meine, deine, feine, unsere, euere, ihre; das vagy:

die die deinige, deinige, feinige, unsrige, eurige, ihrige-

XXII.

Rövid előismeretek a német helyesirásról.

1.

A betük kétfélék: kicsinyek és nagyok.

Kis betük.

a, ă, b, c, ch, d, e, f, g, h, i, j, f, l, m, n, o, ŏ, p, q, r, f, (*), ß, fch, t, u, ŭ, v, w, (g, y), g¹).

Nagy betük.

U, Ü (Ue), B, S, Sh, D, G, F, G, H, H, Ü, (Ue, Ui), M, N, D, Ö, (De), P, D, R, S, Sch, T, U, Ü, (Ue, Ui), B, W, (X, Y), Z.

¹⁾ Gondja legyen a tanítónak, hogy a tanoncz minden betüt saját hangja szerint saját nevén ejtsen ki, és tudja különösen, hogy a finem cze-há, hanem chá; az fin nem esz-cze-há, hanem se, sat.

A nagy betük csak a szó elején iratnak; s azért kezdő nagy betüknek (große Unfangsbuchstaben) mondatnak; a szónak többi hangjai pedig kis betükkel iratnak.

A nagy J betü mind az i magánhangzót, mind a j mássalhangzót jelöli; p. o. Jgel, Jänner.

Ezen kis betünek princsen megfelelő nagy betüje, minthogy e betű a szó elején soha sem állhat.

2.

Nagy kezdő betüvel iratik a németben:

- a) minden szó, melylyel az irást kezdjük;
- b) minden szó, mely pont után következik;
- c) minden főnév.

Az összes többi szók szokottan kis betüvel iratnak.

Olvasd el a következő mondatokat, és mondd meg, melyik szó van kis betüvel, és melyik van nagygyal irva, és miért?

Der Mensch ist das vorzüglichste Geschöpf auf der Erde. Die Vorzüge seines Körpers fallen sichtbar in die Augen. Sein Auge ist gegen den Himmel gerichtet. Alle seine Gliedmaßen sind zierlich und künstlich. Er ist der Sprache und der Vervollkommnung fähig.

3.

I. Magánhangzók.

Egyes magánhangzók: a, e, i, o, u, å, ő, ű. Kettös magánhangzók: aa, ee, oo. Összetett magánhangzók: au, áu, ai, ei, eu, ie. Ezen egyes magánhangzók: a, e, ö, i, ü, o, u, valamint az összetett au magából a kimondásból eléggé fölismerhető. P. o.

a: Bank, Sand Gans, Name, Altar.

e: Berg, Berg, lefen, rechnen, erlernen.

ö: fcon, bofe, Lowe, Ronig, ftoren.

i: ich bin, Bild, Ring, Finger.

ű: Ruche, über, für, trube, Gunde, murdig.

o: Sonig, Solz, Kopf, Klofter, Strom.

u: Wurm, Stunde, gefund, Buch, Blume.

au : Saus, Maus, laufen, Maurer, Laube.

4.

II. Mássalhangzók.

A mássalhangzókat magából a jó kiejtésből könnyű megkülönböztetni.

Nagyobb gonddal kell mégis megkülönböztetni a szók végén.

a 6, 8, 9, 5, (3), lágy mássalhangzókat.

a p, t, f, ß, kemény mássalhangzóktól.

Igy e szók végén: Grab, Bad, Pflug, Gras, majdnem a p, t, f, ß, mássalhangzók hangzanak.

Hogy melyik mássalhangzót kell ilyenkor a szók végén irnunk, arra legjobb utasítást ad a szónak esetraggali hosszabbítása. P. o. des Grabes, im Babe, dem Pfluge, die Graser.

Ezen szókban viszont: Hut, Dank, Fleiß, kemény t, k, ß végbetüket kell használnunk, minthogy határozottan e betüket hangoztatjuk, ha ragokkal látjuk el ama szókat igy: Hutes, Dankes, Fleißes. Jegyzet. A hosszu f és rövid å lágyan hangzanak, majdnem mint a magyar z. A hosszu f csak a szók és szótagok elején iratik, a rövid å pedig csak a szótagok végén és a szók végén akkor, ha a ragozott szóban lágy f hallatszik. P. o. [e-fen, [aŝ, [a-fen, fehen.

Az fi betű keményen hangzik mint a magyar sz; soha sem iratik a szók elején, hanem csak a szótagok elején és a szók végén akkor, ha a ragozott szóban sz hallatszik.

Az ß betű egyes mássalhangzó, melyet nem szabad fölcserélni a kettőzött ŋ-szel, mely a szók és szótagok végén kettősen áll, azonban a szók végén szokottan szok tratik. P. o.

Fleiß, sleißig; groß, größer; saß, saßen; Schoß, Schoße. Russ, Rüsse; Fluß, Flüsse; messen, du misset, er misse, Misse Az elörag mis és az utórag nis rövid s-szel iratik. P. o. missällig, Finsternis; de a többes számban kettős si-et kell irni így: Finsternisse.

5.

A szótagok elválasztásáról.

Ha irásközben a szót szótagok szerint el kell választani, a német nyelvben épen ugy mint a magyarban az utóbbi szótaghoz mindig csak egy mássalhangzó vétetik; p. o. rusfen, rupsfen, Mutster, Ürzste, freundslich, freusdig.

Az előragok (Norfisben) önalló szótagokat képeznek, az utóragokhoz (Nachfisben) oda lehet venni egyet az előttük álló mássalhangzók közől; p. o. besehsten, entsersben, besángsítisgen.

A ch, sch, ß, th, ph, st egyes mássalhangzókul tekintendők; p. o. maschen, Tissche, sleisßig, Ruthe, Sasphir, Wesste.

Azon magánhangzók, melyek külön hanggal birnak a kimondásban, elválasztandók az irásban; p. o. Reuse, Bauser, Geiser, Nose, Thesosdor.

Az összetétett szavakat ugy kell elválasztani, a mint összetétettek; p. o. hin-auf, Hals-tuch, Wand-uhr, Nath-haus-turm.

6.

Az iráspontozási jelek és azok alkalmazása a németben ugyanaz, mi a magyarban. Itt tehát leginkább elnevezésök miatt hozzuk fel.

Vessző, Beiftrich (,)
Pontosvessző, Strichpunkt (;)
Kettőspont, Doppelpunkt (;)
Pont, Punkt (.)
Kérdőjel, Fragezeichen (?)
Felkiáltójel, Ausrufszeichen (!)
Gondolatjel, Gedankenstrich (—)
Zárjel, Einschließungszeichen (), [].
Idézőjel Anführungszeichen (, . . . ").
Választójel, Trennungszeichen (- vagy).

Német Olvasókönyv.

A kis forditóhoz.

Az e könyvecskében foglalt olvasási gyakorlatok németből magyarra valló fordításokra gyüjtettek egybe. A fordítandó gyakorlatok a fönebbi gyakorlati német nyelvtan szabályaihoz alkalmaztattak. Hogy pedig a kis fordító kisebb mondatok fordítása által előkészíttessék tágasb mondatok, sőt egész elbeszélések hű s tiszta fordítására, a jelen gyakorlatokban fokozatonként történendik a fordítás, könnyebbekről nehezebbekre, s irányadásul a fordításnál a fejezetek, melyekben a szabályok foglaltatnak, római számjegygyel jegyeztettek föl.

Az I., II., III. és IV. szám alatti fejezetekben foglalt szabályok szerint.

Ich schreibe. Du rechnest. Er spielt. Wir sehen. Ihr arbeitet. Sie lachen. Das Kind lernt. Die Kinder lernender Blitz leuchtet. Die Väter ermahnen. Der Sohn gehorcht. Die Söhne gehorchen. Die Rose duftet. Die Rosen duften. Die Magd spinnt. Die Mägde spinnen. Der Bauer ärntet. Die Bauern ärnten. Der Bächter wachet. Die Wächter wachet. Die Wächter wachen. Das Horn ertont. Die

Hörner ertonen. Der Herr ruft. Die Herren rufen. Der Diener kommt. Die Diener kommen. Der Soldat kampft. Die Soldaten kampfen.

Ich bin aufmerksam. Du bist krank. Er ist folgsam, Wir sind alt. Ihr seid jung. Sie sind nachlässig. Der Baum ist hoch. Die Zimmer sind klein 1). Der Apfel und die Birne sind schmackhaft. Die Weintrauben sind süß. Die Geschichte ist lehrreich. Der Tieger ist grausam. Die Flüsse sind reißend. Das Kleid ist bunt. Die Nächte sind kalt und kurz. Gott ist barmherzig, gütig, allwissend und allmächtig. Der Garten ist groß und schön. Der Knabe ist willig und folgsam. Die Kreide ist weich. Die Mensschen sind sterblich.

1) Rlein kis, tulajdonságot jelentő melléknév a mondat végén "kicsiny" melléknévvel cseréltetik fel. Das fleine Zimmer a kis szoba. Das Zimmer ift flein, a szoba kicsiny.

Ungarn ist ein Königreich. Pest ist eine Stadt und Promontor ein Dorf. Der Adler ist ein Raubvogel. Der Hund, die Kahe und die Hühner sind Haubthiere. Der Löwe ist ein Raubthier. Die Knaben sind Lehrjungen. Der Vater ist ein Kaufmann. Der Richter ist ein Chrensmann. Der Buchbinder, Schneider, Schuster und Töpfer sind Handwerker. Wien, Osen und Gran sind Städte, Paul ist ein Diener und Johann ein Schissmann. Die Nachlässigkeit ist eine Sünde. Die Sünde ist ein Übel.

Die Schule. — Die Schüler kommen. Der Lehrer tommt. Die Schüler beten. Der Unterricht beginnt. Der

Lehrer lehrt. Die Schüler hören. Der Lehrer fragt. Die Schüler antworten. Der Lehrer befiehlt. Die Kinder geshorchen. Karl schreibt. Marie liest. Anton zählt. Anna rechnet. Der Lehrer geigt. Die Schüler fingen. Die Schüsler beten wieder. Die Schüler gehen heim 1).

1) Seim gehen, hazamenni.

Der Frühling. — Der Frühling naht. Der Schnee vergeht. Die Erde trocknet. Die Wiese grünt. Das Beilchen duftet. Der Baum blüht. Die Lerche singt. Der Finkschlägt. Der Kukuk ruft. Die Vögel nisten. Der Bauer säet. Der Gärtner pflanzt. Die Pflanzen wachsen. Der Tag ift warm. Die Kinder sind lustig und spielen.

Az V., VI. és VII. szám alatti fejezetekben foglalt szabályok szerint.

Lerne, Schüler! Betet, Kinder! Rede, (mein) Sohn! Seid aufrichtig, (meine) Kinder! Sei tapfer, Soldat! Die Sonne geht unter. Du reisest durch. Steh auf, (mein) Bruder! Schreitet fort, Kinder! Die Mutter kehrt zurück. Der Vater besiehlt. Die Herren besehlen. Der Lehrer zeichnet. Du kannst mahlen. Ihr könnt zeichnen. Paul muß schreiben. Mein Bruder muß fortgehen. Die Knaben können lesen. Die Mädchen müßen spinnen. Die Kinder dürsen spielen. Kannst du lesen? Müßet ihr lernen? Dars ich lesen?

Die Schreiner-Werkstätte. — Der Meister richtet zu. Die Gesellen arbeiten. Anton muß sagen und Bernhard hobeln. Frig bohrt und Heinrich stemmt. Adolf kann leimen. Der Leim kocht. Franz poliert. Die Arbeit ist fertig. Der Lehrjunge raumt auf.

Die Schmiede. — Der Blasebalg bläst. Das Eisen glüht. Der Funke sprüht. Der Schmied hammert. Der Hammer fällt. Der Amboss klingt.

A VIII., IX., X. és XI. szám alatti fejezetekben foglalt szabályok szerint.

Ich bin fleißig. Du bist fleißig gewesen. Seid fleißig, Schüler! Der Landmann ackert. Die Landleute haben geackert. Die Zeugen erscheinen. Der Zeuge ist erschienen. Die Bücher sind angekommen. Der Kaiser kommt an. Die Kaufleute sind durchgereiset. Der Kaufmann wird einkaufen. Der Dieb ist entwichen. Der Bettler hat gesammert. Das Feuer wird erwärmen. Gott ist und wird sein. Der Gärtner wird pfropsen. Du wirst frohlocken. Die Kinder werden fröhlich sein.

Mein Bruder ist ein Tischler und mein Freund, Karl ein Kausmann geworden. Der Bauer wird düngen. Du wirst artig werden. Die Erfahrung wird lehren. Der Jüngling wird Soldat werden. Der Hund wird wachen. Die Hunde haben geheult. Wir werden antworten. Das Feld wird unfruchtbar bleiben. Mein Vater ist alt geworden. Die Trauben werden reif. Mein Sohn! ich hoffe, du wirst ausmerksam sein.

Ich zähle. Gezählt haft du. Er hat gearbeitet Ruhen wird die Dienerschaft. Mein Bruder hat gelernt. Gestickt hat meine Mutter. Dienen werden wir nicht. Arbeiten sollen die Gesellen. Der Wächter wird rufen. Er will Apotheker werden. Das Kind soll beten. Die Knaben und Mädchen müßen schreiben. Schreibt der Vater? Willst du sortgehen? Arbeitest du? Nein, ich arbeite nicht, ich werde fortgehen. Die Mutter kocht nicht, sie muß nähen. Wie heißt dein Bruder? Der Vater kann nicht schlafen. Wo sind die Vücher? Wir werden lernen.

Die Mutter näht. Die Tochter hat gestrickt und wird spinnen. Der Sohn hat geschrieben. Er wird lesen. Die kleinen Kinder spielen. Die Großmutter haspelt. Später ') wird der Vater erzählen und die Kinder werden horchen; dann werden sie beten und schlasen gehen.

1) später, későbben.

Der Sommer. — Es 1) ist Sommer. Das Firmament ist blau. Die Sonne strakt. Der Tag ist schwül. Die Schnitter schneiden. Die Taglöhner mähen. Die Sense rauscht. Das Gras dorrt. Das Gras wird Heu. Die Mücken summen. Die Schmetterlinge flattern. Die Bienen sammeln. Die Vögel singen. Die Kühe weiden. Die Hirten zubeln. Die Knaben baden.

1) E3, teljesen fordítatlan marad, midőn harmadik személyü igékkel áll a mondatban.

Ein Gewitter wird kommen. Die Sonne scheint nicht mehr. Schwarze ') Wolken steigen auf. Der Blitz leuchtet. Der Donner rollt. Die Leute eilen nach Hause '2). Der

Regen fällt. Die Bäche schwellen an. Der Sturmwind brauset. Die Fenster klirren. Die Bösen zittern, die Guten nicht. Gott ist gut. Gott schützt uns. Der Blitz erlischt. Der Donner verhallt. Der Sturm legt sich. Ein Regensbogen erscheint. Die Sonne scheint. Die Regentropsen glänzen. Die Pflanzen sind erquickt 3), Gott hat sie 4) getränkt. Die Luft ist kühl. Menschen und Thiere sind wieder froh.

1) A magyarban változatlanul marad a melléknév, ha a főnév előtt áll. — 2) nach Hause eilen, haza sietni. — 3) sind erquiét, feleleveníttettek. — 4) sie, azokat.

Es ist Sonntag. Die Glocke ertönt. Die Menschen eilen. Die Kirche steht offen 1). Groß und Klein eilt hinein. Hier kniet eine Frau, dort ein Knabe. Sie beten. Die Andacht beginnt. Das Glöcklein klingt. Der Priester tritt heraus. Die Orgel tont 2). Die Gläubigen singen. Der Priester segnet sie 3). Sie gehen nach Hause; da beten sie auch, und arbeiten nicht.

1) offen stehen, nyitva állani. — 2) tónt, hangzik. — 3) sie, őket.

Mein Kind! bete morgens, wenn du aufstehst; dann frühstücke und nachher lerne. Wenn du nicht lernst, so wirst du ein unwissender (Knabe) bleiben. Denke nur, arbeiten muß der Mensch. Müßiggang ist Sünde, und der Mensch, der nicht arbeiten will, ist nicht glücklich. Haft du gelernt, so spiele. Abends, wenn du schlasen gehest, bete wieder.

Die Nacht verschwindet. Die Morgendämmerung beginnt. Der Landmann steht auf. Er betet. Die Sonne geht auf. Der Hahn kräht. Die Henne gadert. Der Frosch quakt. Die Unte schnattert. Die Taube girrt. Das Feder- vieh lärmt. Die Bäuerin füttert es 1). Der Landmann geht arbeiten. Er geht ackern. Es wird Mittag. Der Landmann ifst, nachher ackert er weiter 2). Die Sonne geht unter. Die Abenddämmerung beginnt. Der Bauer geht nach Hause. Er ruhet; dann betet er wieder und geht schlafen.

A XII. szám alatti fejezetben foglalt szabályok szerint.

Der Bauer führt Dünger. Der Bauer bebaut den Acker. Der Vater ermahnt den Sohn. Die Mütter unterzichten die Töchter. Die Schüler schreiben Briefe. Kinder, höret den Lehrer! Der Wind hat Schaden verursacht. Der Wind hat die Luft gereinigt. Der Regen erquickt die Felder. Die Bäume bringen Früchte. Der Meister sucht Arbeit. Der Geselle hat die Arbeit verfertigt. Rede immer die Wahrheit. Anton sammelt Holz. Die Kinder schneiden Trauben ab. Sie haben Trauben gegessen. Adolf hat einen Schmetterling gesangen. Der Bater wird ein Pferd kaufen.

Die Kinder mußen die Altern lieben. Die Kinder sollen den Lehrer und andere Wohlthäter ehren. Das Pferd zieht die Last. Das Pferd muß die Last ziehen. Du hast ein Buch. Gib das Buch her! Hast du die Magd gerufen? Ja, ich habe sie gerufen. Der Winter bringt Kälte, aber der Sommer Wärme. Reize das Thier

¹⁾ E3, a negyedik esetet jelölheti, mint dieß, (ez, az).

²⁾ weiter, tovabb.

nicht! Das Thier kann dich beißen. Wer ruft mich? Der (dein) Vater ruft dich. Wer macht Larm? Der Bauernknabe hutet die Schafe. Die Schafe geben Wolle.

Der Herbst. — Der Herbst ist da. Der Tag nimmt ab. Die Wärme lässt nach. Die Schwalben ziehen fort. Die Bäume bekommen gelbe und rothe Blätter. Es beginnt die Weinlese. Die Menschen sammeln die Trauben. Sie pressen den Saft aus. Der süße Saft wird hell. Er wird Wein. Die Kinder jubeln. Sie singen ein fröhliches Lied. Sie sammeln Holz und machen Feuer. Sie gute Mutter kocht Suppe und andere Speisen.

Die Altern erziehen das Kind. Die Mutter lehrt das Kind sitzen, stehen, laufen, sprechen und beten. Das Kind betet das Vater unser. Die Mutter frohlocket. Die Altern ermahnen das Kind. Sie sagen, was gut oder böse, was recht oder unrecht ist. Das gute Kind befolgt die Ermahnungen. Die Altern sind gut. Ein gutes Kind liebt seine Altern. Der Vater bringt ein Vilderbuch. Das Kind sieht die Vilder an. Das Kind lernt die Vuchstaben kennen. Die Freude ist groß. Das Kind besichtigt ein Vild. Das Vild stellt eine Kirche vor. Das Kind zeigt den Buchstaben K. Nur fort, mein liebes Kind! Vestrebe dich!

Gott ist allmächtig. Er beherrscht die ganze Welt. Die Menschen beten seine Allmacht an. — Gott ist barmherzig. Er verzeihet die Sünden. — Gott ist wissend und überall gegenwärtig. Er sieht und weiß alles. — Gott ist gütig. Er gibt Speise und Trank; er

10*

behütet unsere Gesundheit. Er sendet den milden Regen und die warme Sonne. Der Regen beseuchtet und die Sonne erwärmet die Erde. — Gott ist die reine Liebe und ewige Wahrheit. Sein Gesetz ist unveränderlich und untrüglich. — Gott ist ein gerechter Richter. Er belohnt das Gute und bestraft das Böse.

Eddig a fordítási gyakorlatoknál a jelen, mult és jövő időt használtuk. De vagyon még félmult s régenmult idő. A félmult időt leggyakrabban használja a német. A magyar ellenben, mindinkább ezt mellőzve, gondolatjait a mult idővel fejezi ki. Nem leend tehát szükségtelen néhány fordítási gyakorlatnál a félmult időt használni; mi utmutatóul leszünk, hogy s mikép járjon el fordításaiban a kis fordító.

a.

Romulus ') war römischer König. Josef machte einen Kreis. Adolf lernte die Drechslerkunft. Marie schrieb einen Brief. Der Kaufmann verkaufte den schönen Hut. Der Lehrer belohnte den Fleiß. Der Knabe sagte die Wahrheit. Die Dienstmagd kaufte Fleisch. Der Bater besah die Wohnung. Die Taglöhner arbeiteten. Die Vögel sangen. Der Bauer saete. Das Getraide wuchs.

1) A kis fordító a b. alatti mondatokat fordítsa.

b.

Romulus ist römischer König gewesen. Josef hat einen Kreis gemacht. Adolf hat die Drechslerkunft gelernt. Marie hat einen Brief geschrieben. Der Kaufmann hat den schönen Hut verkauft. Der Lehrer hat den Fleiß belohnt. Der Knabe hat die Wahrheit gesagt. Die Dienstmagd hat Fleisch gekauft. Der Vater hat die Wohnung besehen. Die Taglöhner haben gearbeitet. Die Vögel haben gesungen. Der Bauer hat gesäet. Das Getraide ist gewachsen.

a.

Sott schuf die ganze Welt. Er sprach, und die Welt war da. Er ist gutig und barmherzig. Schon die ersten Menschen fühlten seine Gute, und nachdem sie gestündiget hatten, ersuhren sie seine Barmherzigkeit.

b.

Sott hat die ganze Welt geschaffen. Er hat gesproschen, und die Welt ist da gewesen. Er ist gütig und barmherzig. Schon die ersten Menschen haben seine Güte gefühlt, und nachdem sie gesündiget hatten, haben sie seine Barmherzigkeit erfahren.

a.

Der Ruhhirt. — Ein Knabe weidete ein Rind. Das Rind fraß Gras und üpfte umher. Als der Knabe die Gegend näher betrachtete, sah er einen Kirschbaum. Er eilte hinzu und bemerkte, dass noch einige reise Kirzschen darauf waren. Er ließ das Thier allein, und schlug die reisen Kirschen ab. Die junge Kuh aber, die den Hirten nicht sah, gieng davon, und richtete großen Schaden an; denn sie zertrat Blumen und Kräuter. Der Knabe sah dieses, lief hin und schlug das Kind. Nun,

liebe Kinder, urtheilet! Ber verdiente Strafe? der Knabe oder das Rind?

b.

Ein Knabe hat ein Kind geweidet. Das Kind hat Gras gefressen und ist umhergehüpft. Der Knabe hat die Gegend näher ') betrachtet und einen Kirschbaum gesehen. Er ist hinzugeeilt und hat bemerkt, dass noch einige reise Kirschen ') darauf ') gewesen sind. Er hat das Thier allein gelassen und die reisen Kirschen ') abgeschlagen. Die junge Kuh aber, die den Hirten nicht gesehen hat, ist davongegangen und hat großen Schaden angerichtet; denn sie hat Blumen und Kräuter zertreten. Der Knabe hat dieses gesehen, ist hingelausen und hat das Kind geschlagen. Nun, liebe Kinder, urtheilet: Wer hat Strase verdient, der Knabe oder das Kind?

näher, közelebbről. — ²) néhány érett cseresnye. —
 3) barauf, rajta. — ⁴) az érett cseresnyét.

a.

Die Hirten. — Konrad und Ludwig hüteten Kühe. Da sagte Konrad: "Machen wir Feuer an, und braten wir Erdäpfel. Ich werde Holz sammeln und das Feuer anmachen; du aber Ludwig, wirst Kartosseln suchen. Das wird eine gute Speise sein." Ludwig war aber ein redlicher Knabe. Er sprach: "Es ist nicht erlaubt, fremdes Sigenthum zu nehmen. Der liebe Gott sieht uns. Nein! Ich werde nicht Kartosseln suchen; ich werde lieber meine Kühe allein hüten."

Konrad bereute seinen Fehler. Er besserte sich, denn er dachte immer:

Wo ich bin, und mas ich thu', fieht mir Gott, mein Bater, zu.

Die Hirten. — Konrad und Ludwig haben Kühe gehütet. Da sagte Konrad: "Machen wir Feuer an, und braten wir Erdäpfel. Ich werde Holz sammeln und das Feuer anmachen; du aber Ludwig, wirst Kartoffeln suchen. Das wird eine gute Speise sein. Ludwig ist aber ein redlicher Knabe gewesen. Er sprach: "Es ist nicht erlaubt, fremdes Eigenthum zu nehmen. Der liebe Gott sieht uns. Nein! Ich werde nicht Kartoffeln suchen; ich werde lieber meine Kühe allein hüten."

Konrad hat seinen Fehler bereut. Er hat fich gebeffert; denn er hat immer gedacht:

Es ift ein Aug', das alles fieht, was hier auf diefer Welt geschieht.

Der fleißige Knabe. — Karl war (ist gewesen) ein fleißiger Knabe. Er stand zeitlich ¹) auf (ist zeitlich aufsgestanden), sleidete sich an (hat sich angesteidet) und versrichtete (hat verrichtet) sein Morgengebet. Nachdem er gefrühstückt hatte, wiederholte er (hat er wiederholt) seine Aufgaben und erwartete (hat erwartet) den Lehrer. Als der Lehrer kam (gekommen ist), begrüßte er ihn (hat er ihn begrüßt) freundlich ²) und hörte ausmerksam ³) den Unterricht an (und hat ausmerksam den Unterricht angehört). Der Lehrer liebte ihn auch (hat ihn auch gesliebt), und die Altern freuten sich (haben sich gefreut). Karl befolgte immer diese Lebensweise (hat immer diese Lebensweise befolgt), und als er heranwuchs ⁴) (herangewachsen ist) war er glücklich (ist er glücklich gewesen).

¹⁾ zeitlich, korán. — 2) freundlich, nyájasan. — 3) aufmerts fam, figyelmesen. — 4) heranwachsen, felnőni, felserdűlni.

A XIII. szám alatti fejezetben foglalt szabályok szerint.

Der Regen hat den Obstbäumen genützt. Der Bater gibt dem Sohne ein Buch. Sage Gott, deinem Herrn, Dank! Bezahle dem Diener den Lohn. Danke dem Wohlthäter. Moses gab (hat gegeben) den Juden Gesetze. Deine Ültern haben dir und deinem Bruder schöne Kleider gesendet. Haft du deinem Bater die traurige Nachricht gesagt? Mein Vater sendet dem Lehrer einen Brief. Bezahle dem Kaufmanne deine Schuld. Die große Kälte schadet den Pflanzen und Bäumen. Schade nie deinem Nächsten. Wenn die Menschen Gottes Gebote befolgen, gefallen sie Gott.

Der Tadel ist dem Schüler manchmal nühlich. Die Arbeit, welche dem Fleißigen angenehm ist, ist dem Faulen unangenehm; jenem wird die Arbeit leicht, diesem schwer. Weide das, was dir und andern Menschen schädlich sein kann. Gute Ältern sind ihren Kindern und gute Kinder ihren Ältern theuer. Der lange Regen ist den Pflanzen schädlich. Das Kleid ist dem Kinde nöthig. Das Ungezieser ist den Wenschen und Thieren lästig. Der Lehrer erlaubt den Kindern das Spiel. Den Kindern ist das Eugen verboten. Diene Gott, deinem Herrn, wie er es besohlen hat. Du besiehlst dem Diener.

Es ist mahr, dass Schmeichler den Katzen gleichen. Haben Sie die ganze Geschichte durchlesen? Mein Bruder wird Ihnen den Brief überbringen. Ich habe Beweise,

dass mein Diener mir treu ist. Ich reise fort und verstraue Ihnen meine Wirtschaft an. Der Lehrer schenkte (hat geschenkt) dem Knaben ein schönes Buch. Das Geheimnis werde ich dir offenbaren. Haben Sie die Güte, mir den rechten Weg zu zeigen. Dein Schreiben hat deinen Ültern Besorgnis verursachet. Gott ist dem Sünder gnädig. Bald, mein Herr, werde ich Sie bessuchen.

Mein Sohn! weise keinen Bettler ab, sondern melde es deinen Altern, die gewiss 1) dem wahrhaft Armen 2) eine Sabe schenken werden. Christus lehrte ja (hat ja gelehrt): Was ihr einem Armen gebet, das gebet ihr mir. — Wenn du einmal dir etwas verdienen wirst, sei mildthätig, aber nie verschwenderisch oder geizig! Wandle den Mittelweg 3)! Bist du mildthätig, so sammelst du dir Verdiwenderisch oder geizig, so sammelst du verschwenderisch oder geizig, so sündigest du und schadest dir.

1) gewife, bizonyosan. — 2) wahrhaft Arme, valóban szegény. — 3) Mittelweg, középüt.

Wahr ist der Ausspruch: Gott, den Altern und Lehrern können die Kinder nie genug danken und verzgelten. Leider aber ersahren die Altern und Lehrer oft das Segentheil. Ein Vater kann zehn 1) Kinder leichter 2) ernähren, als zehn Kinder einen Vater. Höret nur: Ein Vater übergab seinem Sohne die ganze Wirtschaft (hat seinem Sohne die ganze Wirtschaft (hat seinem Sohne die ganze Wirtschaft übergeben); der Sohn übernahm alles (hat alles übernommen), und betrübte nur seinen alten Vater (hat nur betrübt). War dieß also sein Vank? Kuldig 3)?

Richt Gott, den Altern und Lehrern? D Kinder! danket Gott, dass ihr Altern, ja sorgsame Altern habet, und bittet ihn, dass er eure Altern lange 4) erhalte.

1) A magyarban az egynél többet jelentő számnevekel is a főnév mindig egyes számban marad. — 2) leichter, könynyebben. — 3) Dant schuldig sein, hálával tartozni. — 4) lange, sokáig.

Himmlischer Bater! höre mein Gebet. Erhalte meine guten Altern, und gib ihnen deinen Segen und ein langes Leben! Wende ab Krankheit, Übel und Sefahr; wende alles ab, was ihnen schädlich sein könnte! Mir aber verleihe ein Herz, das willig und gehorsam ist. Dir, o Gott! sei immer Dank gesagt, denn deine Güte und Barmherzigkeit währt ewig.

Adolf freute sich (hat sich gefreut), wenn die Sonne schien (geschienen hat), und Hof und Straße trocken, waren (gewesen sind). Er spielte gern 1) (hat gern gespielt). Die andern Knaben spielten auch gern mit ihm 2) (haben auch gern mit ihm gespielt), denn er that (hat gethan) ihnen nie etwas zu Leide 3).

Wenn bose Kinder zankten (gezankt haben), so stiftete er (hat er gestistet) immer Frieden. Wenn er jemandem eine Gesälligkeit erweisen konnte (hat erweisen können), so war er gleich bereit (ist er gleich bereit gewesen. Begegneten 4) ihm (sind ihm begegnet) ansehnliche Leute, so zog er (hat er abgezogen) seine Müße ab und grüßte sie (hat sie gegrüßt). Alte Leute verspottete er niemals (hat er niemals verspottet). Die Leute freuten sich (haben sich gefreut), wenn sie Adolf sahen (gesehen haben). Er war (ist gewesen) ein höflicher Anabe.

1) gern, örömest, szivesen. — 2) mit ihm, vele. — 3) jemandem etwas zu Leide thun, valakit megbantani. — 4) begegnen találkozni valakivel.

A XIV. szám alatti fejezetben foglalt szabályok szerint.

Die Sitten der Völker sind verschieden. Gott ist der Schöpfer der Pflanzen, der Bäume, der Thiere, der Mensschen, des Himmels, der Erde, kurz '), der ganzen Welt. Die Furcht Gottes ist der Anfang der Weischeit. Der Fleiß des Schülers ist die Freude des Lehrers. Du bist deines Vaters Stolz. Sei die Stüße deiner alten Mutter! Der Duft der Rosen ist angenehm. Die Thiere der Welt sind Zeugen der Weissheit und Güte Gottes. Die Gebote Gottes und der Kirche ') müßen wir beobachten. Die Reinheit der Kleider befördert die Gesundheit des Menschen.

1) furz, röviden. — 2) Kirche, anyaszentegyház.

Die Mutter hat sich des armen Kindes erbarmt. Gedenke deiner Freunde, wenn du glücklich sein wirst. Ein dankbarer Schüler vergiset nicht seiner Lehrer. Dein Diener ist des Diebstals angeklagt. Die Ruhe des Geswissens ist ein großes Kleinod. Erbarme dich des Bettelers, wenn er deiner Hilfe bedarf. Höre die Ermahnungen deiner guten Ültern und vergis ihrer nicht! Wir Mensichen beten die Allmacht und Güte Gottes an. Sie beswundern die Schnelligkeit der Thiere. Suche den Weg

der Tugend und du wirst glücklich sein. Gedenke auch des Unglücks, wenn du glücklich bist. Der Segen Gottes begleite unsere Arbeit!

Der kleine Georg befolgte immer die Ermahnungen seines Vaters (hat immer befolgt die Ermahnungen). Den Befehl feines Baters zu übertreten, fam 1) ihm nie in den Sinn (ift ihm nie in den Sinn gekommen). Einft fagte ihm Rarl: Romm, Georg, wir haben Sonig. Die Mutter ift eben fort, die Kleider meines Baters zu holen; wir find allein, verzehren wir den Honig! Georg stellte 2) ihm allerlei vor (hat ihm vorgestellt), wie es denn fein murde, menn feine Mutter den Abgang des Sonigs bemerken follte. Bas murdeft du fagen? Da antwortete Karl: Ich werde schon eine Ausrede finden, deren Wahrheit meine Mutter nicht bezweifeln wird. Und ift deine Ausrede, erwiederte Georg, nicht eine Luge? Und ift die Luge nicht eine Sunde? Bedenke nur, dafs Gott überall gegenwärtig ift! Gottes Auge fieht alles. Gott ift der Richter unserer Sandlungen. - Da errothete Rarl (ift Rarl erröthet) und versprach (hat versprochen) dem guten Georg, dass er immer die Gegenwart und Allwissenheit Gottes bedenken und nie Boses thun merde.

Liebe Kinder! vergesset nicht des göttlichen Gebotes, welches besiehlt, dass ihr Vater und Mutter ehren sollet. Gedenket des unglücklichen Cham. Schon sein Vater verssluchte ihn (hat ihn verflucht). Konnte er nun seines

¹⁾ in den Sinn kommen, eszébe jőni. — 2) vorstellen, eléje terjeszteni.

Lebens froh sein? ') Sem und Jaset ehrten ihren Bater (haben ihren Bater geehrt), und wurden des göttlichen Segens theilhaftig (und sind theilhaftig geworden). Erinenert euch jener Belohnungen, welche Gott jenen versprach (versprochen hat), die ihre Ültern ehren und lieben; und vergesset der Strasen nicht, welche die Kinder zu erwarten haben, die sich ihrer alten und kranken Ültern nicht erbarmen.

1) feines Lebens froh fein, eletenek örülni.

Was das Kind fleißig üben foll.

Wahrheit reden, Lügen fliehen, Blümlein pflanzen, Bäumchen ziehen, Alte ehren, Blinde leiten, Gutes denken, Böses meiden, Hände waschen, Kleider schonen, Dienste leisten, Freundschaft lohnen, Wohlthat merken, Leid vergessen, Wasser trinken, Schwarzbrot essen, Bücher lesen, Lieder singen, Arbeit suchen, Ruten bringen, Laster hassen, Tugend lieben: Dieß nur will ich sleißig üben.

A XVI. szám alatti fejezetben foglalt szabályok szerint.

Anftatt meines Baters hat mein Bruder den Brief geschrieben. Unweit des Dorfes ift der schöne Garten. Das Feuer entstand (ist entstanden) während des Gottesdiensstes. Sei aufmerksam mährend des Vortrages! Der Schiffsmann sehte die Reise ungeachtet des Windes fort (hat die Reise fortgeseht). Karl kommt aus der Schule. Von Gott erhalten die Menschen alle 1) Wohlthaten. Der Weg führt durch den Garten. Die Knaben gehen in die Kirche. Die Mädchen sind in der Kirche. Das Haus ist am Ende der Stadt. Lehne den Stock an die Wand. Auf dem Berge steht das schöne Haus. Über den Bäumen sliegen die Vögel umher; oft verbergen sie sich auch unter den Blättern der Bäume.

Midőn a német határozatlan névmásokat: einige, viele, alle, s a. t. magyarra fordítjuk, vigyáznunk kell, hogy a mi a németben többes számban áll, azt mi egyes számba tegyük.

Der Winter. — Der Tag ist kurz und die Racht lang. Die Sonne scheint nicht mehr so heiß ¹). Der Fluss ist zugefroren. Anaben und Mädchen schleifen dars auf. Um Firmamente hängen graue Wolken. Der Wind weht kalt ²). Es schneit. Die Erde ist mit Schnee bedeckt.

Im Dfen lodert das Feuer. Die schönen Gisblumen an den Fenstern schmelzen. In der Stube ist es warm. Die Kinder bleiben gern in der Stube. Sie machen ihre Aufgaben. Emma lernt den Bers. Adolf liest die Geschichte. Karl schreibt die Aufgabe. Der kleine Franz spielt mit seinem hölzernen Pferde.

In der Schule lernt das Kind lesen, schreiben, zah, Ien und sprechen. Das aufmerksame Kind hort dort vieles

¹⁾ heiß, melegen. — 2) kalt, hidegen.

von Gott und Jesu Christo erzählen. In der Schule wird das Kind fromm und gut. Das Kind ist noch nicht stark, und kann noch nicht arbeiten. Das Kind kann sich sein Brot noch nicht selbst verdienen. Wenn es die Ültern nicht hatte, so mußte es Hungers 1) sterben.

Die Altern forgen für das Kind. Sie geben ihm Speise und Trank, Rleidung und Wohnung; sie sorgen für seine Gesundheit; sie schicken das Kind in die Kirche und in die Schule, damit es gut, fromm und geschickt werde. Die Altern scheuen keine Kosten für ihre Kinder und freuen sich, wenn dieselben sich bestreben, fromme, geschickte und folgsame Menschen zu werden.

1) Sungers sterben, ehhel halni.

Der Thierqualer. — Karl qualte und neckte die Thiere (hat die Thiere gequalt und geneckt), wo und wie er immer konnte (gekonnt hat). Wenn dann ein Thier vor Schmerzen schrie (geschrien hat), hatte er (hat er geshabt) eine besondere Freude 1).

Einst gieng er ganz allein an einem Bauernhofe vorbei (einst ist er gegangen). Da lagen (sind gelegen), eben vor der Thür zwei Schase 2), deren Füße mit Stroh zusammengebunden waren (gewesen sind). Er sah niemanzden (hat niemanden gesehen). Er gieng hinzu (ist hinzugegangen), riss (hat gerissen) die armen Thiere und stieß sie (hat sie gestoßen) mit den Füßen. Da schlich ein Mann, der unbemerkt 3) zusah, aus dem Hause heraus, (da ist ein Mann, der unbemerkt zugesehen hat, aus dem Hause herausgeschlichen), ergriff (hat ergriffen) den muthwilligen Knaben, und schüttelte ihn so gewaltig 4) (hat ihn so gewaltig geschüttelt), dass er heftig schrie (geschrien hat): au weh! au weh! "So?" sagte der Mann, "thut's

weh? Es thut auch den armen Thieren weh, wenn du sie qualest und marterst." — Bon dieser Stunde an hat Karl keinem Thiere mehr etwas zu Leide gethan 5).

Duale nie ein Thier aus Bosheit oder Scherz, es fühlt fo gut, wie du, o Mensch! den Schmerz.

1) eine besondere Freude daran haben, az különös örömére szolgál. — 2) zwei Schafe, két birka. — 3) unbemerkt, észrevétlenül. — 4) gewaltig, erősen. — 5) zu Leide thun, megbántani.

A XVII. és XVIII. szám alatti fejezetekben foglalt szabályok szerint.

Promontor ist ein Dorf und liegt unterhalb Dsen an der Donau. Die Sinwohner beschäftigen sich mit Weinbau. Anton und Johann besuchen die Schule, diesser ist sleißig, jener aber nachlässig. Sehe zu Anton und ruse ihn zu mir. Viele Schüler lernen in der Schule ihre Aufgaben. Wenige Menschen besuchen die Schule prüsungen. Alle Menschen beten Gott an. Österreich ist ein Raiserthum. Böhmen 1) ist ein Königreich. Unsgarns erster 2) König war der heilige Stefan. Wien ist die Hauptstadt Österreichs. In Wien residiert unser Kaiser.

1) Böhmen, Csehhon. — 2) erster, első.

Megmutattuk a fordítónak, hogy s mikép lehet a félmult időben levő mondatokat a fordításban a mult időbe áttenni. Ezentul a félmult időből átteendő igéket a mult időbe jegygyel fogjuk megjegyezni. Äneas war ein trojanischer ') Prinz. Nachdem Troja von den Griechen zerstört worden war, irrte er lange Zeit umher. Seine Schicksale ') hat der römische Dickster Virgilius in einem Heldengedichte ') beschrieben. Diesses Heldengedicht heißt Üneide '). — Zuletzt kam Üneas nach Italien. Er ließ ich in Lazium nieder '). Uskanius, der Sohn des Üneas, baute Ulbalonga, eine Stadt in Lazium. Hier herrschten mehrere ') Könige bis auf den Prokas. Der letzte König war Rumitor, der Großvater des Komulus und Kemus. Unter der Regierund des Numitor erbauten Komulus und Kemus mit Hispelse Kinwohner von Ulbalonga ') Kom. Kom war also eine Kolonie ') Ulbalonga's.

1) trojanischer, trójai. — 2) Schickal, viszontagság. — 3) Helstengedicht, hős költemény. — 4) Üneide, Aeneis. — 5) niesterlassen, letelepedni. — 6) mehrere, több. — 7) Einwohner von Albalonga, albalongai lakos. — 8) Rolonie, gyarmat.

Unreifes Dbst ift nicht gefund. Ihr follet fein unreifes Dbst effen. Darum höret die folgende Geschichte:

Rarl aß gern Obst. Einst gieng er auf das Feld. An der Straße standen viele Bäume. Die Bäume waren . mit Obst beladen. Der Bind 1) gieng sehr stark. Auf der Straße lag viel Obst. Karl las es auf 2) und füllte alle Taschen. Das Obst war noch ganz grün und hart. Karl aß viel davon. Er wurde von dem unreifen Obste frank. Er mußte sich zu Bette legen und durste lange kein Obst essen.

¹⁾ Der Bind geht, fü a szél. — 2) auflesen, felszedegetni.

Die Menschen mußen durch Arbeit ihr Brot verdienen. Viele mählen sich das Handwerk 1). Und wahrlich 2), wenn der Mensch in eine Stadt kommt, so bemerkt er viele Handwerker; zum Beispiele 3): mehrere Riemer, einige Bäcker und Fleischhauer, etliche Gürtler 4) und Töpfer, wenige Goldarbeiter und Buchbinder, endlich viele Schneider und Schuhmacher. Da sieht er, dass jeder Mensch arbeitet. — Auch sind in den Städten Beamte 5). Einige der Beamten wachen über die Sicherheit 6) des Eigenthumes 7); andere verwalten 8) die Einkunste und Ausgaben der Gemeinde; noch andere wachen, dass in allem Gerechtigkeit ausgeübt werde. So sindet jeder Mensch seinen Ernährungszweig 9) und dient dadurch dem Staate 10) als dessen nützliches Mitglied.

Handwerf, kézimesterség. — ²) wahrlich, valóban, valósággal. — ³) zum Beispiele, például. — ⁴) Gűrtser, sárgarézmüves. — ⁵) Beamter, hivatalnok, tisztviselő. — ⁶) Sicherheit, biztosság. — ⁷) Eigenthum, birtok. — ⁸) verwalten, sáfárolni. — ⁹) Ernährungszweig, táplálékiág. — ¹⁰) Staat, álladalom, ország.

Der fromme Bater. — Ein Bater gieng · auf das Feld, um zu arbeiten. Sein kleiner Sohn gieng · mit ihm. Es war · ein schöner Frühlingsmorgen ¹). Das Kind lief · voll Freuden ²) neben dem Bater her. Es gieng · eben die Sonne auf. Da nahm · der Bater seinen Hut ab, sah · gegen den Himmel, und sagte · etwas in der Stille ³). Als das Kind dieses sah · , fragte · es den Bater, warum er den Hut abnehme, und was er in der Stille gesagt habe? "Mein Kind," antwortete · der Bater, "ich dachte · jeht an Gott, da ich die liebe, schöne Sonne aufgehen sah · ; ich betete · in der Stille den gütizgen, allmächtigen Bater im Himmel an ⁴). Sieh, mein

Sohn, Gott hat die Sonne und alles, was du hier fiehst, erschaffen, und alles so schön gemacht. Liebst du, "fragte der Bater das Kind, "liebst du den guten Gott?" "D ja, " sagte das Kind, und vor Freude traten Thränen in seine Augen.

1) Frühlingsmorgen, tavaszi reggel. — 2) voll mit Freude. — 3) in der Stille, titkon. — 4) den gütigen, allmächtigen himmlischen Bater.

A XIX. es XX. szám alattifejezetben foglalt szabályok szerint.

Der fleißige Bauer pflügt das fruchtbare Feld. Der wachsame Schäfer hütet die jungen Schafe. Ein treues Gedächtnis hat großen Wert. Alle Menschen lieben die artigen und höslichen Knaben. Die Zeisige sind muntere und lustige Bögel. Jene reiche Frau gab den Armen Almosen. Manche Menschen meiden jede: Arbeit. Bon welchem sleißigen Schüler sprechen Sie? Die weiße Lilie ist eine schöne Blume. Ich werde heute mein neues Buch mitbringen. Jedes Kind liebt seine guten und sorgfältigen Altern. Wann wirst du meinen kranken Bruder besuchen? Meine Schwester hat keine reisen Apfel gebracht. Wo haben Sie so gute Pflaumen 1) gekauft?

1) Pflaumen, szilya.

Demuth, Gehorsam und Geduld find schöne Tugensten. Jünglinge können Greise werden. Brot und Wasser stillen Hunger und Durst. Träume sind Schäume 1), sagt das Sprichwort. Der Bater hat gutes Brot gekauft. Der Frost schadet den zarten Bäumen. Mäßigkeit und Reinlichkeit verleihen dem Körper Dauer und Kraft; aber

Müßiggang und Unmäßigkeit schwächen und zerstören ihn Der Schneider verfertiget verschiedene Kleidungsstücke. Die gute Tante schickte uns Butter und Kase. Jugend, Kraft und Schönheit sind vergänglich. Vorsicht ist die Mutter der Weisheit.

1) Schaume, von Schaum, hab.

Städte und Dörfer liegen nicht so der Reihe nach neben einander, wie Häuser in der Stadt oder im Dorfe. Sie sind oft sehr weit von einander entsernt. Zwischen dem einen und dem andern Dorfe, der einen und der anz dern Stadt sind Ader, Wiesen, Weingärten, Weiden, Bäche, Wälder und Straßen, öfters 1) auch Berge, Thäsler, Teiche und Flüsse. Manche Menschen, besonders Landsleute, gehen zu Fuße von einem Dorfe in das andere, oder vom Dorfe in die nahe Stadt, und bieten dort vielerslei Obst, als ! Üpfel, Virnen, Rüsse, Weintrauben, u. s. w. zum Verkause an. Andere mieten eine Kutsche und sahren von einem Orte zum andern. In neuerer 2) Zeit können wir schnelle Reisen mittels der Eisenbahn oder der Dampfsschiffe machen.

1) öftere, gyakrabban. - 2) neuerer, ujabb.

Jedes gute Kind befolgt alle schönen und nütlichen Ermahnungen, welche es von Altern, Lehrern und anstern wohlwollenden Menschen hört. Leider aber müßen wir bekennen, daß wir auch solchen Kindern begegnen, die, für alle Ermahnungen taub, mit Muthwillen alles nur erdenkliche Böse ausüben, ihre guten Altern betrüben und durch ihr unsittliches Leben deren frühen Tod herbeisführen. Manche bekehren sich zwar im reisen Alter; einige

aber verharren in ihrer Bosheit, häufen Laster auf Laster, aber sie fühlen oft noch in diesem Leben die strafende Hand Gottes.

Gyakorlatok az eddig ismételt nyelvtani szabályokra alkalmazva.

Die Geburt Jesu.

In der kleinen Stadt Nazareth, im Lande Galilaa, lebten der arme Zimmermann Josef und die Jungfrau Maria. Sie waren fromm und gut; darum hatte fie Gott auch lieb d) und versprach ihnen Jesum, den Erlöser der Welt.

Um diese Zeit gab · der römische Kaiser Augustus den Befehl, dass sich alle Ginwohner des Landes dort aufschreiben lassen sollten, woher sie stammten :

Josef und Maria stammten · aus Bethlehem. Darum giengen · sie von ihrem Wohnorte Razareth weg und reisten · nach Bethlehem. Weil aber schon sehr viele Leute daselbst waren ·, so mußten · sie in einem Stalle übersnachten. ²)

Hier kam : Jesus Christus, der Sohn Gottes, zur

Die Mutter Waria wickelte · das Kind in Windeln 3) und legte · es in eine Krippe, weil kein besserer 4) Plat vorhanden war ·.

¹⁾ lieb haben, szeretni. — 2) übernachten, meghálni. — 8) Windel, pólya. — 4) besserer, jobb.

Die Hirten bei der Krippe.

In dieser heiligen Nacht waren 'fromme Hirten bei ihren Schafen auf dem Felde. Da stand plötlich ein Engel im himmlischen Glanze vor ihnen, und sagte :: "Fürchtet euch nicht! Ich verkunde euch eine große Freude. Heute Nacht ') kam 'Iesus Christus auf die Welt. Ihr werdet das Kind in Bethlehem sinden, wo es in Windeln gewickelt '), in einer Krippe liegt."

Sogleich machten · 3) sich die Hirten auf und suchten · das Kind Jesu. Sie fanden · den Nährvater 4) Josef, die Mutter Maria und das liebenswürdigste 5) aller Kinster, Jesum, wie es der Engel gesagt hatte.

Die Sirten freuten : sich, und beteten · das Rind Jesu an.

Heute Nacht, ma éjjel. — ²) gewidelt, takarva. —
 s) sich aufmachen, útnak indulni. — ⁴) Nährvater, nevelőatya. — ⁵) das liebenswűrdigste aller Kinder, a gyermekek legkedvesbike.

Die Weisen aus dem Morgenlande 1).

Aus dem Morgenlande kamen drei weise Männer 2), welche Jesum auch anbeten wollten . Ein Stern gieng vor ihnen her und zeigte ihnen den Weg in das Judensland. Sie kamen in die Stadt Jerusalem, wo der König Herodes wohnte, und fragten ihn, wo der Heiland geboren sei? Herodes erschrak sehr, als die drei Weisen nach dem neugebornen 3) Könige fragten. Weil er nicht wusste, wo Jesus zur Welt gekommen sei, so ließ er

die Priefter und Schriftgelehrten zusammenrufen 4), und fragte ifie, wo Chriftus follte geboren werden? Sie antworteten ihm: "zu Bethlehem im Lande Juda."

Herodes schickte die Weisen nach Bethsehem und fagte ihnen: "Suchet das Kind, und wenn ihr es gefunden habet, so sagt mir es wieder, damit ich es auch ansbeten kann." Er wollte das Kind Jesu nicht anbeten, sondern ermorden.

Die drei Weisen fanden · das Kind Jesu, knieten · 5) vor ihm nieder und beteten · es an. Sie brachten · ihm kostbare Geschenke: Gold, Weihrauch und Myrrhen. Gott beschützte · Jesum vor dem Könige Herodes. Er warnte · die Weisen im Traume, dass sie nicht mehr zum Herodes gehen follten, weil er Jesum tödten wolle. Sie befolgzten · Gottes Besehl und giengen · auf einem andern Wege heim.

Die Beisen aus dem Morgensande, a napkeleti bölcsek. — 2) drei weise Männer, harom bölcs fersiu. — 3) neugeboren, ujszületett. — 4) zusammenrusen lassen, egybehivatni. — 5) niederknien, terdre esni.

Die Flucht nach Agypten.

Alls Herodes sah ', dass er auf die Rückkunft der Weisen vergeblich warte. gab ' er den grausamen Besehl, dass in Bethlehem alle Knäblein ermordet werden sollten 1), die noch nicht zwei Jahre alt waren ' 2). Er glaubte ' auch so Jesum tödten zu können.

Gott beschütte ' das Kind Jesu. Er fandte ' einen Engel zu Josef, der ihm fagte ', er folle mit dem Kinde

Jesu und der Mutter Maria nach Ügypten fliehen, weil Herodes das Kind ermorden wolle.

Bald ftarb · der gottlose Herodes. Gin Engel sagte : nun zu Josef: "Kehre in deine Heimat 3) zurud, denn Herodes ist todt 4)."

Nun giengen ' fie wieder nach Nagareth gurud.

¹) minden gyermek megölessék. — ²) ki még két éves nem volt. — ³) Heimat, szülőföld. — ⁴) ift tobt, meghalt.

Der Knabe Jesus.

Jesus, holder Sottesknabe! Reich an jeder schönen Sabe, reich an Tugend und Verstand warst · du an der Mutter Hand, warst · du in der Ültern Hütte, warst · du in der Ültern Hütte, warst · du in der Lehrer Mitte, stets ein Muster ¹) jeder Tugend für der Kinder zarte Jugend ²). Mach so fromm und wohlsgesinnt ³), du o Herr, auch jedes Kind!

1) Muster, peldány. — 2) Kinderjugend, gyermekkor. — 3) wohlgefinnt, jógondolkodású jóindulatú.

Die Kornähren 1).

Ein Landmann gieng · mit seinem kleinen Sohne Peter auf den Acker hinaus, um zu sehen, ob das Korn bald reif sci 2). Sie kamen · zu ihrem Acker und sahen ·, dass einige Halme ganz aufrecht 3) standen ·, andere aber ihre Ühren tief zur 4) Erde neigten · 5). Peter sagte · : "Es ist doch schade, dass so viele 6) Halme fast am Boden liegen Oder nuten sie vielleicht nichts?" 7)

Der Vater pfluckte zwei Ühren ab und sprach: "Sieh, diese Ühre hier, die sich so bescheiden neigte, ist voll der schönsten 8) Körner 9); diese aber, die sich so ftolz in die Höhe ftreckte, ist ganz taub 10) und leer."

1) Kornáhre, rozskalász. — 2) meg lesz-e érve. — 3) aufrrecht, egyenesen. — 4) dur, felé. — 5) neigen, aláhajtani; az igekötő alá végül teendő. — 6) so viele, ennyi. — 7) Oder sind sie vielseicht schlecht? — 8) legszebb. — 9) ist voll mit den schönsten Körnern. — 10) taub, itt: vak, blind.

Wenn wir die Geschichte der Kömer aufmerksam 1) lesen, so müßen wir gestehen, dass viele unter den Kömern tapfer, wenige aber seige 2) waren :. Romulus, der erste 3) König, war : ein tapferer Feldherr.

Seine Nachfolger unterjochten viele Nazionen. Das römische Reich war groß und mächtig, wie selten 4) ein Reich. Nachdem die Kömer ihre Feinde besiegt hatten, siengen seie auch an, die schönen Künste und Wissenschaften zu lieben. Wir lesen viele Namen berühmster 5) römischer Redner und ausgezeichneter 6) Künstler. Das große und mächtige Kömerreich mußte durch innersliche Zwistigkeiten 7) untergehen.

1) aufmerksam, figyelemmel. — 2) feige, gyáva, félénk. —
3) erste, első. — 4) selten, ritkán. — 5) berühmt, hires.
— 6) ausgezeichnet, jeles. — 7) Zwistigkeit, czivódás.

Die Müte.

Sines Tages ') sagte · die Mutter zu Gertrud und Karl: "Kinder, morgen fruh fahren wir zur Großmutter und zwar mit dem Postwagen; stehet also bei Zeiten 2)

auf, denn ihr wisset wohl, der Postwagen wartet nicht, und wer nicht zur rechten Zeit 3) dort ist, muß zu Hause⁴) bleiben." Als die Kinder dieß hörten ·, freuten · sie sich sehr; denn zur Großmutter suhren · sie gar zu gern, weil sie so gut war ·, und ihre Enkel mit Obst und Kuchen bewirtete · 5). Den ganzen Tag 6) sprachen · sie von der morgigen Reise und freuten · sich schon im voraus 7).

Aber Rarl mar . ein fehr unordentlicher Rnabe. Sein Spielzeug, feine Bucher, feine Rleidungsftude marf . er in allen Winkeln umber 8), anftatt 9) jedes Ding an den gehörigen Plat zu legen. Wenn er in die Schule geben follte , mußte er immer feine Rechentafel und fein Schreibebuch suchen, verfaumte · deshalb öfters die Beit, und murde . vom Lehrer beftraft 10). Wenn er mit dem Vater einmal spazieren geben follte ., dann mar . gewise auch immer feine Kleidung in unordentlichem Buftande: bald hatte · er ein Loch im Rocke, bald war . die Wefte beschmutt. Deshalb mar . der Bater häufig gezwungen, ihn zu Saufe zu laffen, und allein zu geben. Weil Gertrud nun feine Unordentlichkeit kannte ., fragte . fie ihn noch am Abend vor der Reise: "Karl, haft du aber alle beine Sachen zurecht gelegt 11), damit du fie morgen 12) gleich finden kannst ?" - "Freilich, freilich 13)!" erwiederte · er, und legte · fich zu Bett 14).

Am andern Morgen sollte · es fortgehen ¹⁵). Schon hörte · man ¹⁶) das Posthorn von weitem, und sie sahen · den Wagen vor dem Posthause. Die Mutter und Gerstrud eilten · hinzu, und Karl wollte · folgen ¹⁷). Da bemerkte · die Mutter, dass er keine Müße aufgesetht hatte ¹⁸). "Schnell hole sie!" rief · sie ihm zu. Karl rannte · in's Haus, suche · eine Weile, konnte · aber

die Mütze nicht finden. "Sie ist nicht da!" rief ' er; "ich muß ohne sie fahren!"

Die Mutter aber litt 'es nicht. "Nein," sagte 'fie, "wenn du deine Müge nicht haft, mußt du zu Hause bleiben. Ein unordentliches Kind darf ich der Großmutter nicht bringen 19), und warten können wir nicht mehr."

Damit stiegen · 20) sie ein, der Wagen fuhr · fort21), und Karl mußte · weinend die Strafe für seine Unordents lichkeit ertragen 22).

2) Gines Tages, egykor, egyik napon. 2) bei Zeiten, jókor—3) zur rechten Zeit, idején. —4) zu Hause, otthon. —5) bewirten, megvendégelni. —6) den ganzen Tag, mondjad: egész nap. —7) im vorans, előre. —8) in allen Winkeln umherwersen, szerteszéthányogatni. —9) anstatt dass er jedes Ding an den gehőrigen Plah gelegt hätte. —10) und der Lehrer bestraste ihn. —11) zurecht legen, helyére tenni. —12) morgen, reggel. —13) Freilich, freilich! hogy ne. —14) zu Bett legen, lefeküdni. —15) Másnap reggel indulni kellett. —16) Már messziről hallatszott. —17) wollte ihnen solgen. —18) dass auf (én) Karls Kopf seine Müge ist. —19) zu euerer Großmutter nicht bringen. —20) eins steigen, fölülni. —21) fortsahren, elindulni. —22) und Karl hat lange (sokáig) seine Unordentlichseit beweint (siratni).

Der Wiederhall.

Der kleine Adolf wußte · noch nichts von dem Wiesberhalle. Sinmal schrie · ¹) er auf der Wiese: Ho, hop! Sogleich ²) ries's · im nahen Wäldchen auch: Ho, Hop! Er ries · hierauf verwundert ³): Wer bist du? Die Stimme ²) ries · auch: — bist du. Er ries ·: Du bist ein dummer Junge 5) — dummer Junge! hallte · es aus dem Wäldchen

zurud. Jest ward Adolf verdrießlich) und rief immer ärgere Schimpfnamen) in den Wald hinein. Alle) hallten getreulich) wieder zurud. Er suchte hierauf den vermeinten Knaben im ganzen Wäldchen, um sich an ihm zu rächen, konnte aber niemanden finden.

Hierauf lief · Adolf heim, und klagte · es der Mutzter, dass ein böser Bube sich im Wäldchen versteckt und ihn geschimpft habe. Die Mutter sprach · : "Dießmal haft du nicht recht gerathen 10) und dich selbst angeklagt. Wisse, du haft nichts vernommen 11), als deine eigenen Worte. Denn wie du dein Gesicht schon öfters im Wasser gesehen haft, so haft du jest deine Stimme 12) im Walde gehört. Hättest 13) du ein freundliches Wort hineingerussen, so wäre dir ein freundliches Wort herausgekommen."

1) schreien, ausschreien, elkialtani magat. — 2) Sogleich haben sie im nahen (közellévő) Wäldchen (erdőcske) gerusen. — 3) verwundert, elcsodálkozva. — 4) Stimme, szózat. — 5) dummer Junge, balga gyerkőcze. — 6) verdrießlich wersden, megboszankodni valamin. — 7) ärgere, csusadb; Schimpsname, günynév. — 8) alle, mondjad: egytől egyig — 9) getreusich, itt: azon módon. — 10) No, most ugyan megjártad. — 11) Wisse, wie du nur (miként csak) deine eigenen Worte gehőrt hast. — 12) deine eigene (saját) Stimme. — 13) Wenn du ein freundliches Wort hineingerusen hättest, so hättest du ein freundliches Wort zurüderhalten. — zurüderhalten, mondjad: seleletül kapni.

Der Star.

Der alte Jäger Moriz hatte in seiner Stube einen abgerichteten 1) Star, der einige Worte sprechen 2) konnte : Wenn zum Beispiel der Jäger rief · 3): "Stärlein, wo bist du ?" so schrie · der Star allemal: "Da bin ich!"

Des Nachbars fleiner Karl hatte an dem Vogel eine ganz besondere Freude *) und machte demselben öfters einen Besuch. Us Karl wieder einmal hinkam , war der Jäger eben nicht in der Stube. Karl sieng geschwind den Vogel, steckte ihn in die Tasche und wollte damit fortschleichen.

Allein in eben dem Augenblicke kam der Jäger zur Thür herein 5). Er dachte dem Knaben eine Freude zu machen 6) und rief wie gewöhnlich: "Stärlein, wo bist du ?" Und der Bogel in der Tasche schrie io laut ?) er fonnte : "Da bin ich!"

1) abgerichtet, kitanított. — 2) sprechen, itt: kiejteni. — 8) der Jäger gefragt hat. — 4) Des Nachbars kleinem Karl hat der Bogel sehr gefallen, weswegen er nicht einmal zu Moriz hinübers gegangen ist, den Star zu besuchen. — 5) ist der Jäger in das Zimmer gekommen. — 6) Er hat dem Knaben eine Freude machen wollen. — 7) Und der Bogel in der Tasche hat so saut (könhangon) geschrien, wie er nur hat schreien können.

Das Tischgebet.

In einem Gasthofe saßen · zu Mittag ¹) bei der Tafel ²) viele Gäste aus allen ³) Ständen ²). Die Untershaltung ⁵) war · lebhaft und munter °). Da trat · noch ein junger Mann zur Tasel hin; er blieb · stehen ²), machte · das heilige Kreuzzeichen ⁸), betete · und setzte · sich dann zu Tische. Aller Augen richteten · sich nach ihm ⁹); einige

3) allen, itt: mindenfèle. — 4) Stand, rang. — 5) Unterhalstung, tårsalgås. — 6) lebhaft und munter, élènk és vidám — 7) stehen bleiben, megállani. — 8) daß heilige Kreuzzeichen machen, magára vetni a szent keresztjelét. — 9) Seder hat daß Auge nach ihm gerichtet. — Daß Auge nach jemand richten,

blickten · mit Staunen auf ihn, andere machten · unter einander ¹⁰) Bemerkungen, viele aber lächelten · . — Der Fremde blickte · ruhig um sich ¹¹); als er aber nicht mehr zweifeln durfte · ¹²), dass Lachen ihm gelte · ¹³), fragte . er: "Weine Herren, warum lachen Sie so allgemein ¹⁴)? Habe ich, der ich zuletzt eintrat · , vielleicht Beranlassung dazu gegeben ¹⁵)?"

"Ach, da follte man nicht lachen 16), wenn Sie folche Grimaffen 17) machen?" antwortete einer der Gafte 18).

"Also, das macht Sie sachen ¹⁹)?" erwiederte · der Fremde. "Wissen Sie, es ift eine Kleinigkeit, mit 40 Personen ²⁰) über etwas zu lachen, aber dem Hohne ²¹) einer solchen Gesellschaft gegenüber das zu thun, was Resligion und Gewissen gebieten, das kann nur — der Mann ²²). Ich bin ein Katholik, und schäme mich meines Glaubens nicht; ich danke meinem Gotte gern für die Gaben, welche seine Güte mir spendet."

Alle schwiegen einige Augenblicke ²³), der Saft blickte · ²⁴) verlegen die andern an; indes begann · er ein anderes Gespräch, und bald hatten · die übrigen Gäste Gelegenheit, in diesem entschiedenen Katholiken einen äußerst gebildeten Gesellschafter zu finden. — Alls er etwas früher ²⁵) vom Tische aufstand · , das Kreuz machte · ,

a szem valaki felé fordul. — ¹⁰) unter sich. — ¹¹) um sich blicken, körültekinteni. — ¹²) zweiseln durste daran. — ¹³) ihm gelte, a magyardan: öt illeti. — ¹⁴) allgemein, közösen. — ¹⁵) Beranlassung zu etwaß geben, okot adni valamire. — ¹⁶) Ejnye, hogyne nevessen az ember. — ¹⁷) Grimasse, fintorgás. — ¹⁸) hat ein Gast geantwortet. — ¹⁹) Also darum lachen Sie? — ²⁰) negyven személylyel. — ²¹) dem Hohne gegenűber, gúnyolás daczára. — ²²) daß fann nur der Mann thun. — ²³) biß einige Augenblicke. — ²⁴) verlegen jemanden anblicken, zavarodottan valakire tekinteni. ²⁵) etwaß

und zum Danke 26) betete ·, lachelte · niemand. Nach allen Seiten grußend 27) und wieder gegrußt, verließ · er den Speisefal.

früher, idő előtt. — ²⁶) zum Danke, háladólag. — ²⁷) Er hat alle und alle haben ihn gegrüßt. So hat er den Speisesal

verlaffen.

Morgenlied.

Sott schuf die schöne Sonne, er gab dem Tag sein Licht, und mir, mir gibt er Wonne bei 1) treuersfüllter 2) Pflicht.

Mich hat erquickt der Schlummer, schnell floh · 3) die Nacht dahin; Gott schützte · mich vor Kummer, gab · mir den heitern Sinn.

Ihm weih' ich meine Tage, dem Guten weih' ich sie; dann truben Reu' und Plage den heitern *) Mor= gen nie.

1) bei, nach után, utóljáróval fordítandó. — 2) treuersüllt, hiven teljesített. — 3) dahinstiehen, tovaszállani. — 4) heiter, derült.

Albendlied.

Lieber Gott, wir danken dir 1)! Haft auch diesen Tag das Leben 2), haft viel Gutes uns gegeben 3): deine Kinder danken dir.

Bleibe bei uns in der Nacht, der du wacheft, wenn wir schlafen, wie der Hirte bei den Schafen, wenn sie ruhen, treulich ⁴) wacht. Lafs uns 5), bricht der Morgen an 6), mit den uns fern froh erwachen 7), und dann hilf uns besser machen 8), was wir noch nicht recht gethan 9).

Dank sagen wir dir. — ²) hast auch diesen Tag (e napon) uns das Leben gegeben. — ³) hast viel Gutes mit uns gethan. — ⁴) treulich, hüségesen. — ⁵) Engedd. — ⁶) wenn der Worgen anbricht. — ⁷) dass wir mit den unsrigen froh er wachen. — ⁸) und dann hilf uns, dass wir besser dieß machen — ⁹) wo (miden) wir gesehlt haben.

Die Singvögel.

Ein freundlickes ¹) Dörflein war von einem ganzen Walde ²) fruchtbarer Bäume umgeben ³). Die Bäume blühten und dufteten auf das lieblichfte ⁴). Auf ⁵) ihren Üften und in den Hecken umher sangen und nisteten allerlei muntere Bögel. Im Herbste aber waren alle Zweige reichlich ⁶) mit Üpfeln, Birnen und Pflaumen beladen ⁷).

Da fiengen einmal einige bose Buben an, die Nester auszunehmen ⁸) und zu zerftören. Die Bögel wurden badurch verscheucht ⁹), und zogen nach und nach ¹⁰) ganz aus der Gegend ¹¹) hinweg. Man hörte ¹²) in den Gäreten und auf der Flur kein Böglein mehr singen. Alles ¹³) war ganz still und traurig. Die schädlichen Raupen aber,

¹⁾ freundlich, itt: kies.—2) mit einem ganzen Walbe.—3) umgeben, körülvéve.—4) auf das lieblichste, a leggyönyörübben.—5) auf, itt: között.—6) reichlich, gazdagon.—
7) beladen, megrakva.—8) ausnehmen, itt: fölkeresni.—
zerstören, pusztitani.—9) wurden verscheucht, elriasztattak.—
10) nach und nach, lassankent.—11) aus der ganzen
Gegend.—12) Nem volt hallani.—13) die ganze Gegend

die sonst von den Bögeln hinweggefangen wurden · 14), nahmen · überhand 15) und fraßen · Blätter und Blüten ab 16). Die Bäume standen · kahl da, wie mitten im Winster 17), und die bösen Buben, die sonst köstliches Obst im Überflusse 18) zu verzehren hatten 19), bekamen · 20) nicht einen Apfel mehr zu essen.

ist still und traurig gewesen. — ¹⁴) welche sonst die Bögel hinsweggesangen haben. — hinwegsangen, tulajdonkép: elkapni; itt: fölemészteni. — ¹⁵) überhand nehmen, elhatalmaskodni. — ¹⁶) und haben die Blötter und Blüten der Bäume abgesfressen. — absressen, megemészteni. — ¹⁷) wie in (én) der Mitte des Winters. — ¹⁸) im Übersusse, böviden. — ¹⁹) gegessen hatten. — ²⁰) haben jeht nicht einmal einen (egyetlen egy) Apfel bekommen.

Der Birnbaum.

Der alte Ruprecht saß im Schatten des großen Birnbaumes vor seinem Hause. Seine Enkel aßen von den Birnen und konnten '1) die sußen Früchte 2) nicht genug loben.

Da sagte · der Großvater: "Ich muß euch doch erzählen, wie der Birnbaum hieher gekommen ist. Bor mehr als fünfzig Jahren 3) stand · ich einmal hier, wo damals ein leerer Raum war ·, und wo jetzt der Baum steht, und ich klagte · 4) dem reichen Nachbar meine Urmut 5). Uch, sagte · ich, gern 6) wollte ich zufrieden sein, wenn ich mein Bermögen nur auf 7) hundert Thaler 8) bringen 9) könnte."

¹⁾ konnten, itt fordítsd győzni, igével. — 2) die süße Frucht. — 3) Bor mehr als sünszig Jahren, Ötven esztendő előtt. — 4) klagen, panaszkodni. — 3) von meiner Armut. — 6) gern, örömest. — 7) auf, ig. — 8) száz tallér. — 9) bringen, Gyakorlati Német Nyelvtan.

Der Nachbar, der ein kluger Mann war ', sprach ': "Das kannst du leicht 10), wenn du es recht anzufangen weißt 11). Sieh 12), hier auf dem Plätzchen, wo du stehst, sind mehr als hundert Thaler in dem Boden versteckt 13). Mache nur 14), dass du sie herausbringst."

Ich war damals noch ein unverständiger junger Mensch, und grub in der folgenden Nacht ein großes Loch in den Boden, fand aber zu meinem Verdrusse keinen einzigen Thaler.

Als der Nachbar am Morgen das Loch sah., lachte er, dass er sich beide Seiten hielt · 15) und sagte · : "D du einfältiger Mensch, so war · es nicht gemeint ¹⁶)! Ich will dir aber einen jungen Birnstamm schenken, den setze in das Loch, das du gemacht hast ¹⁷), und nach einigen Jahren werden die Thaler schon zum Vorschein ¹⁸) kommen."

Ich setzte den jungen Stamm in die Erde; er wuchs und wurde der große, herrliche 19) Baum, den ihr hier vor Augen sehet 20). Die köstlichen Früchte 21), die er nun seit wielen Jahren her getragen hat, brachten mir schon weit mehr als hundert Thaler ein, und noch immer ist er ein Kapital, das reichliche Zinsen trägt 22). Ich habe des halb das Leibsprüchlein 23) des klugen Nachbars nicht verzgessen, merkt es euch auch:

hozni, itt: növelni. — 10) Das kannst du seicht thun. — 11) wenn (du dich) verstehest zum Ansangen. — 12) Sieh, läm. — 13) sind versteckt, rejlik. — 14) Besseiße dich, das von dort herauszubringen. — 15) hat er aus seiner ganzen Krast gelacht. — 16) du hast mich nicht verstanden. — 17) das du gegraben hast. — 18) zum Vorschein kommen, elöjönni. — 19) herrlich, itt: derék. — 20) wie er vor euch steht. — 21) die köstlichen Früchte, welche nun seit vielen Jahren auf ihm (azon) gewachsen (teremni) sind, haben mir schon mehr als hundert Khaler eingebracht (jövedelmezni). 22) tragen, itt: hajtani. — 23) Leibe

Den sichersten 24) Gewinn bringt 25) Fleiß und kluger Sinn." sprüchlein, szava járása. — 24) sichersten, legbiztosabb. — 25) gibt Fleiß und kluger Sinn.

Das Sufeisen.

Gin Mann gieng mit seinem Sohne Frit über Feld. "Sieh 1)," sprach der Vater unterwegs 2), "da liegt ein Stud von einem Hufeisen 3) auf der Straße; hebe es auf und stecke es ein."

"Ei, " fagte · Fritz, "das ist ja nicht der Mühe wert 4), dass man 5) sich darum bude. "

Der Bater hob · das Eisen stillschweigend 6) auf und schob · es in die Tasche. Im nächsten Dorfe verstaufte · er es dem Schmiede für einige Pfennige, und kaufte · für das Geld Kirschen. Beide 7) giengen · weiter. Die Sonne schien · sehr heiß; weit und breit 8) war · fein Haus, kein Baum und keine Quelle zu sehen, und Fritz verschmachtete · beinahe vor Durft 9).

Da ließ · der Bater von ungefähr ¹⁰) eine Kirsche fallen ¹¹). Friz hob · sie begierig ¹²) auf, als ware sie Gold, und fuhr · ¹³) damit sogleich dem Munde ¹⁴) zu. Nach einiger Zeit ließ · der Bater wieder eine Kirsche fallen;

1) Sieh, lásd, nézd. — 2) unterwegs utközben. — 3) ein Stud von einem Huseisen, patkódarab. — 4) es ist nicht der Mühe wert, nem érdemes. — 5) daß der Mensch sich darum bude. — 6) stillschweigend, szó nélkül. — 7) beide, mindketten. — 8) weit und breit, az egész vidéken. — 9) wegen Durst — 10) von ungefähr, történetesen. — 11) hat sallen lassen. leejtett. — 12) begierig, itt: mohón. — 13) zusahren, vetni — 14) in seinen Mund. — 15) So hat er nach und nach 19*

Fritz buckte · sich eben so schnell darnach. So ließ · 15) der Vater ihn nach und nach alle Kirschen ausheben, und als Fritz die letzte verzehrt hatte, wandte · der Vater sich lächelnd um und sprach ·: "Sieh, wenn du dich um das Huseisen ein einzigesmal hättest bücken mögen, so hättest du dich um die Kirschen nicht so vielemale bücken müßen. Erkenne daraus, wie gut und wahr das kleine Sprüchelein ist:

Wer kleine Dinge nicht achten mag, hat ¹⁶) oft um kleinere Müh' und Plag." (szemenként) alle Kirschen ausgehoben. — ¹⁶) muß oft um kleinere (kisebb) sich bemühen (magát fárasztani) und plagen.

Der Weihnachtsfegen.

Karl und Anna 1), zwei arme Kinder, saßen · allein in der Stube und arbeiteten · Karl rechnete · und Anna strickte · Auf einem Tische lag · ihr Abendbrot 2), das ihnen die Mutter bereitet hatte. Die Kinder sollten · es aber erst erhalten 3), wenn sie mit ihren Aufgaben fertig wären. Während ihrer Arbeit dachten · sie zuweilen 4) daran, wie gut ihnen heute das Abendbrot schmecken werde; denn es war · besser als gewöhnlich, weil es heiliger Abend war · Die Mutter sammelte · im nahen Wäldchen Holz, damit sie während der Weihnachtstage nicht frieren müßten ·

Da klopfte · es an der Thur 5). "Sollte · das die Mutter schon sein 6)?" fragte · Anna. Karl aber sprang ·

¹⁾ Die zwei armen (két szegény) Kinder, Karl und Anna, sind allein in der Stube gesessen. — 2) Abendbrot, vacsora. — 3) fordítsd: De nem volt szabad hozzányúlniok. — 2) zusweisen, néhanéha. — 5) Az ajtón valaki kopogtatott. — 6) Jit etwa (talán) die Wutter schon gesommen? — 7) alt,

hurtig hinaus, und öffnete die Thur der alten 7) Hutte. Da stand ein Kind 8), zitternd und blass. Es hatte nichts als ein dunnes Köckchen an 9), und sein 10) Auge sah so bittend empor, als wollte es sagen: D nehmt 11) mich auf! Ich bin hungrig und durstig und friere so sehr.

Karl erbarmte ich, und führte das Kind herein in die Stube. Anna machte große Augen ¹²), als sie den fremden Gast kommen sah . Als sie aber dem Kinde in's Antlit ¹³) blickte , ward sie wunderbar ergriffen ¹⁴). Sie nahm es bei der Hand, führte es zum Ofen und legte rasch einige Reiser auf die Glut.

"Willst 15) du dein Honigbrot nicht essen, Karl?" fragte ise, geschäftig 16) hin und her laufend. "Jis du doch das deine, "fagte der Bruder, "du hast ja 17) vorhin so geshungert." "Uch, Karl, ich kann nicht 18)," erwiederte Anna, "mich dauert das arme Kind, ich will es ihm geben." "Das wollte ich eben auch, 19)," sprach Karl, "dann kannst du das deine behalten." Da jedes dem armen Kinde das seisnige geben wollte i, so reichten se endlich beide ihr Brötschen dem Kinde. Und dieses nahm freundlich dankend 20) die Gaben an.

Da sahen bie Dutter heimkommen, welche einen schriftbaum in der Hand trug . Die Geschwister sprangen fröhlich hinaus. "Freuet euch nur nicht zu früh,"

itt: rozzant. — ⁸) Ein zitterndes (reszkető) und blasses Kind ist da gestanden. — ⁹) Seine Kleidung bestand (állani) aus einem dünnen Röckhen. — ¹⁰) und seine bittenden (könyörgő) Augen haben ungesähr sagen wollen; ungesähr, mintegy. — ¹¹) ausnehmen, befogadni. — ¹²) große Augen machen, bámulni. — ¹³) in's Antlis blicken, jól megnézni. — ¹⁴) nagyon megilletődött. — ¹⁵) Assein du nicht dein Honigbrot? — ¹⁶) serényen ide s tova forogva. — ¹⁷) ja, itt: hiszen. — ¹⁸) ich sann mein Brot nicht essen. — ¹⁹) Das habe ich auch eben thun wollen. — ²⁰) freundlich dansend, szives köszönet

fagte die Mutter; "da bring' ich zwar den Baum, aber weder Üpfel noch Ruffe. Die gute Frau Pate war auszgegangen, und kommt erft fpåt zurück. Nur ein paar Kreuzer Spinnerlohn ²¹) habe ich geholt, allein das wird uns kaum genug Brot für das Fest geben. Aber was seh' ich dort?" fragte sie eintretend ²²). "Wem gehört ²³) das fremde Kind?" — "Ach, Mutter," sagte Karl, "es fror und hungerte so sehr, da hab' ich es in die Stube geführt." — "Das war brav von dir," erwiederte die Mutter.

Das fremde Kind verlangte · ²⁴) nun nach seinem Water. Sie gaben · ihm ²⁵) ein warmes Kleid und ein Mütchen Das Kind lächelte · und dankte · . Karl begleistete · es noch ein Stuck Weges.

Alls er zurudgekommen war, reichte ihnen die Mutter einige Schnitte schwarzen Brotes 26). Die 27) schmede ten ihnen jest, als seien sie mit dem besten Honig belegt.

Unterdessen kummerte · 28) es die Mutter, wo sie wohl etwas an den Christbaum hernehmen könne. Die Kinder wurden · zu Bette gebracht ²⁹). Alsdann suchte · sie einige Wachslichtlein vom vorigen Weihnachtsabend hervor, schnitt · einige Sterne von buntem Papier, und band · 30) diese mit zwei Kipfeln und einigen Birnen in 31) die Zweige. "Gesegne es Gott!" sagte · sie leise. "Ich habe nichts Besseres 32)."

mellet. — ²¹) ein paar Krenzer Spinnersohn, egy par krajczárnyi fonásbér. — ²²) eintretend, a szobába lépvén; vagy: bejövén. — ²³) Bem gehört, kié. — ²⁴) versangen, vágyakozni. — ²⁵) Sie haben auf ihn gegeben. — ²⁶) einige Schnitte schwarzen Brotes, egy par szelet fekete kenyér. — ²⁷) Die haben ihnen jeşt so gut geschmedt, als (mintha) set beste (legjobb) Honig daraufgesegt gewesen; daraufgesegt rákenve. — ²⁸) kümmern, azon aggódni. — ²⁹) zu Bette bringen, ágyba fektetni. — ³⁰) binden, kötözgetni. — ³¹) in,

Als nun am Morgen das feierliche Glockengeläute 33) das heilige Christfest 34) verkündete , sprangen Rarl und Anna hurtig von ihrem Lager 35) auf, denn sie sahen durch die Spalte der Thür ein helles Weihnachtslicht (schimmern). "Das Christfind 36) ist da!" riefen beide, und eilten in die Stube. Da stand der Weihnachtsbaum mit zahllosen Lichtern bekränzt 37), und rothe Üpfel und goldene Nüsse hiengen in solcher Fülle daran, dass die Üstlein fast brachen. Ganz oben stralte aber ein sunfelnder 38) Morgenstern, als wollte er sagen: "Seid verzgnügt 39), der Heiland ist geboren!"

"D Mutter, Mutter!" riefen die Kinder und stürzten wie außer sich ⁴⁰) in die Kammer. Verwundert richtete sich diese empor ⁴¹) und sagte : "Warum störet ihr mich in meinem Schlummer ⁴²)? Ich habe so lieblich gesträumt! Ich sah das heilige Jesuskind im himmlischen Glanze. Es reichte * mir ⁴³) freundlich die Hände (entzgegen), und rathet einmal, womit es bekleidet war ?— Mit dem Köckhen, das ich gestern dem armen Kinde schenkte · ." "So ?" rief · Karl, "dann ist das fremde Kind niemand anders gewesen als das heilige Christkind." "Sieh nur, Mutter, " sagte · Unna hastig, "heute Nacht ist es wiedergekommen, und hat uns schöne, schöne Sachen gebracht. Komm nur!"

Wie 44) erstaunte · die Mutter, als sie die herrliche Christgabe 45) sah ·! Unter dem Bäumchen lag · noch

ra, re. — 32) Bessers kann ich nicht geben. — 33) Gloden, geläute, harangszó. 34) heil. Christsest, karácson ünnepe. — 35) Lager, ágy. — 36) Christsind, Jézuska. — 37) bekránzt, koszorúzva. — 38) sunkelnder, tündöklő. — 39) vergnügt sein, örvendeni. — 40) wie außer sich, mintegy magán kivűl. — 41) sich emporrichten, szemeit fölemelni. — 42) Warum störet ihr meinen Schlummer? — 43) mir reichen, felém nyújtani. —

vieles andere ⁴⁶) eingewickelt: Röcke, Schuhe, Bücher und allerlei Arbeitsgeräth ⁴⁷). Da falteten ⁴⁸) Mutter und Kinder die Hände und dankten ⁶ Gott. Und während sie so auf den Knien ⁴⁹) beteten ⁶, schaute ⁶ jemand zum Fenster herein in das erleuchtete Stübchen, und verschwand dann in der Dämmerung des Morgens ⁵⁰). Es war ⁶ ein Diener der benachbarten Herrschaft, die zusfällig von der Liebesthat gehört ⁵¹), und nun der armen Familie dafür ⁵²) diese Freude bereitet hatte. So bedient ⁵³) sich Gott edler Menschen, um durch sie seinen Willen zu vollbringen.

Setröstet und gestärkt 54) erhoben ich die Betenden, und jubelnd stimmten · 55) die Festglocken 56) ein, und bald sangen · tausend Stimmen 57) dem aufdammernden Tage entgegen 58): "Ehre sei Gott in der Höhe, und Friede den Wenschen auf Erden, die 59) eines guten Willens sind!"

⁴⁴⁾ wie, mennyire. — 45) herrliche Chriftgabe, diszes karácsoni ajándék. — 46) vieles andere, sok egyéb. — 47) Arbeitsgeräth, munkaszer. — 48) Da find Mutter und ihre Kinder auf das Knie gefallen, und haben mit gefalteten Händen Gott Dank gefagt; gefaltet, összetett. — 49) auf den Knien, térden állya. — 50) die Dämmerung des Morgens, reggeli szürkület. — 51) die Jufállig die Liebesthat gehört; die Liebesthat, a szeretet e müve. — 52) dafür, ez okból. — 53) So verwendet (használni) Gott edle (jámborlelkű) Mensschen zur Bollziehung (teljesítés) seines heiligen Willens. — 54) Megvigasztalódva és fölvidítva. — 55) jubelnd einstimmen, vigadozva közé vegyülni. — 6) die Festglode, a harang ünnepies szava. — 57) ezer ajak. — 58) den aufdämmernden Zag begrüßend; ausbämmernd, kelő. — 59) den gutwilligen Menschen.

Der Schatgräber.

Ein Bauer, namens Paul, hat nicht gern gears beitet. Da fiel ihm ein 1), daß ihm seine Großmutter einmal erzählt habe, wenn man nachts um 12 llhr 2) an einen gewissen Platz gehe, so könne man dort Geld graben. Man durfe aber kein Wörtchen (dabei) sprechen.

In der folgenden Nacht stand er auf und gieng 'heimlich an den Ort. Und als er eine Zeit lang 3) gesgraben hatte, sah er einen Anaben kommen, der eine Lampe trug '4). "Was suchst du da, Thörichter 5)?" sprach er; "hier liegen keine Schäße 6); aber ich weiß, wie du reich werden kannst. Sehe heim, und arbeite fleißig vom Morgen bis zum Abend, dann wirst du zufrieden sein, und es wird dir nie an Geld sehlen 7)." Das that der Mann auch, und seit jener Zeit 8) hat er nie mehr Langeweile 9) und ist viel gesunder 10) als früher.

1) einfallen, eszébe jutni. — 2) nachts um 12 Uhr, éjfélkor. — 3) eine Zeit lang, egy ideig. — 4) tragen, vinni. — 5) Thórichter, balgatag. — 6) hier ift kein Schah verborgen. — 7) an Geld fehlen, pénzben szükölködní. — 8) seit jener Zeit, azóta. — 9) Langeweise haben, unatkozni — 10) gesunder, egészségesebb.

Der Hahn, der Hund und der Fuchs.

Gin Hund und ein Hahn schlossen 'Freundschaft und wanderten ' zusammen in die Fremde '). Gines Abends konnten fie kein Haus erreichen '), und mußten im Walde übernachten. Da sah ' der Hund eine hohle Eiche, worin

¹⁾ und sind zusammen wandern gegangen. — 2) etwas erreichen,

für ihn 3) eine treffliche Schlafkammer 4) war. "Hier wollen wir bleiben 5), " fagte er zu feinem Kameraden. "Ift mir auch recht 6), " fagte der Hahn, "aber ich schlafe gern in der Höhe 7). " Damit flog er auf einen Ust, wunschte dem andern eine gute Nacht, und setzte sich zum Schlasen 8).

Als es nun Tag werden wollte , fieng der Sahn an ju fragen, benn er dachte ., es fei ") bald Zeit jum Weiterreisen. Das Rikeriki hatte der Ruche gehört, deffen Wohnung nicht weit davon mar ', und schnell mar 'er da, um den Sahn zu fangen 10). Da er aber ben Sahn fo hoch 11) figen fah ., dachte . er 12): den muß ich durch aute Wörtlein 13) herunterlocken, denn fo hoch 14) kann ich nicht flettern. Gut, das Ruchslein macht 15) fich gang höflich herbei und fpricht: "Gi, guten Morgen, lieber Herr Better 16)! Wie fommen Sie hierher? 3ch habe Sie gar ju lange nicht gefehen! Aber Sie haben fich da gar keine geschickte 17) Wohnung gewählt, und wie es scheint, haben Sie auch noch nicht gefrühftuckt. Wenn es Ihnen gefällig ift, mit in mein haus zu tom= men, fo werde ich Ihnen mit frisch gebackenem Brote aufwarten." Der Sahn fannte . aber ben alten Schelm, und es fiel ihm nicht ein herunter zu fteigen. "Gi," fagte . er, "wenn Sie ein Better 18) von mir find, fo werde ich recht gern mit Ihnen fruhftuden. Aber ich

valamihez jutni. — ³) für ihn, számára. — ²) treffliche Schlaffammer, alkalmas hálókamra. — ⁵) Bleiben wir hier. — ⁶) nem bánom. — ˀ) in der Höhe, fönn. — ʹ) és alunni készült. — ʹ) die Zeit wird da sein zum Weiterreisen. — ¹¹¹) dass er den Hahn fangen könne. — ¹¹¹) so hoch, oly magasan. — ¹²) hat er in sich gedacht. — ¹³) mit gutem Worte. — ¹⁴) so hoch, oly magasra. — ¹⁵) sich ganz hössich herbeimachen, nyájas képet mutatni. — ¹⁵) bátyám uram. — ¹²⟩ feine geschickte, alkalmatlan. — ¹³) wenn ich Shr Better

habe noch einen Reisegefährten, der hat die Thur zusgeschlossen ¹⁹). Wollen Sie so gefällig sein, diesen zu wecken, so können wir gleich mit einander gehn." Der Vuchs, welcher meinte ·, er könne ²⁰) noch einen zweiten Hahn erwischen, lief · schnell nach der Öffnung ²¹), wo der Hund lag ·. Dieser aber war · wach ²²) und hatte alles angehört, was der Fuchs gesprochen hatte, und freute · sich, den alten ²³) Betrieger jett strasen zu können. She der Vuchs ²⁴) es sich versah ·, sprang · der Hund hervor ²⁵), packte · ihn an der Kehle, und biss · ihn todt ²⁶).

Dann rief er seinen Freund ²⁷) vom Baume herunter und sagte : "Wenn du allein gewesen wärest, hätte dieser Bösewicht dich umgebracht. Aber safs uns eilen ²⁸), dass wir aus dem Walde kommen."

bin. — 19) die Thür zuschließen, magara zarni az ajtöt. — 20) daß er noch einen Hahn s. a. t. — 21) Öffnung, itt: faüreg. — 22) wach sein, ebren lenni. — 23) daß er den alten Betrieger jeht erwischen kann. — 24) Ehe der Fuchs es wars genommen hat; warnehmen, eszre venni. — 25) ift der Hund aus der Höhlung (odu) gesprungen. — 26) und hat ihn erwürgt. — 27) seinen Freund. — 28) Aber komm, gehen wir.

Alle gezählt 1).

Weißt du, wie viel Sterne stehen 2) an dem blauen Himmelszelt? Weißt du, wie viel Wolken gehen 3) weitshin über alle Welt? Gott, der Herr, hat sie gezählet, dass ihm auch nicht eines fehlet an der ganzen großen Zahl.

¹⁾ Alle gezählt, Mind meg van szämlälva. — 2) wie viel Sterne schmuden den blauen Himmel? schmuden, disziteni. — 3) wie viel Wolken gehen (elvonulni) über (felett) unsre runde Welt?

Weißt du, wie viel Mücklein spielen 4) in der hellen Sonnenglut? wie viel Fischlein auch sich kühlen 5) in der hellen Wasserslut 6)? Gott, der Herr, rief ie mit Namen 7), dass sie all' in's Leben kamen 8), dass sie nun so fröhlich sind 9).

Weißt du, wie viel Kinder frühe 10) steh'n aus ihrem Bettlein auf, dass sie ohne Sorg' und Mühe fröhlich sind im Tageslauf 11)? Gott im Himmel hat an allen seine Luft 12), sein Wohlgefallen, kennt auch dich und hat dich lieb.

— 4) wie viel Müdlein (szünyogocska) schweben (lejteni) in der hellen Sonnenglut? (napsény). — 5) sich kühlen, magåt hüssteni. — 6) in den kühlen Wellen? (hab). — 7) mit Namen rusen, megnevezni. — 8) hat ihnen das Leben gegeben. — 9) fröhlich sein, vigadozni. — 10) frühe, reggel. — 11) Sageslauf, naphosszanta. — 12) Lust haben, valamiden kedvét találni.

Der Schäfer.

Wer hat 1) die schönften Schäfchen? Die hat 2) der gold'ne Mond, der hinter unsern Baumen 3) am Himmel druben wohnt.

Er kommt am späten Abend, wenn alles schlafen 4) will, hervor aus seinem Hause zum Himmel leif' 5) und still.

Dann weidet er die Schäfchen auf seiner blauen Flur 6); denn all' die weißen Sterne sind seine Schäfschen nur.

1) Wer weidet die schönsten (legszebb) Schäschen? — 2) die weidet. — 3) der über uns am Himmel wohnt; wohnen, itt mondjad: tanyazni. — 4) wenn die Menschen und Thiere schlasen gehen. — 5) leise, halkal. — 6) Flur, virany. —

Sie thun sich nichts zu Leide 7), hat ein's das and're gern, und Schwestern 8) sind und Brüder da droben Stern an Stern.

7) sich nichts zu Leide thun, egymast nem bantani. — 8) und in (ben) einer Geschwisterschaft (testveriseg) lebt da oben Stern mit Stern.

Die große Linde.

Bor dem Saufe eines Bauern 1), namens Peter, ftand · einft eine ichone Linde. Im Sommer blubte · fie gar herrlich, und Bogel wohnten . unter 2) ihren Zweigen; auch taufend Bienen fummten : um die Bluten berum, den fugen Saft daraus zu ziehen. Peters Sohn Bermann 3) hatte icon oft mit des Nachbars Rindern unter dem Schatten der Linde gespielt. Gines Tages 4) fam . der Bater zum Bermann und feinen Gespielen 5). "Nicht mahr 6)," fagte er, "es ift doch herrlich, dafs der liebe Gott Baume machsen lafet 7)? Man muß aber auch dafür forgen 8), dass immer neue gepflanzt werden 9)." "Wer hat diefe Linde gefett?" fragte . Hermann. Darauf antwortete · ihm der Bater: "Der Mann lebt nicht mehr; denn diese Linde kann wohl schon über 100 Jahre alt fein 10); dafs er aber ein braver und thatiger Mann gewesen ift, bemerkt man heute noch 11), er hat nicht bloß diese Linde gepflanzt, fondern auch fast alle Dbst=

¹⁾ Vor dem Hause des Bauern Peter. — 2) között. — 3) Hermann, Armin. — 4) Egy napon. — 5) die Gespiesen, játszótársak. — 6) Nicht wahr, nemde. — 7) Baume ersschaffen hat. — 8) Man muß dasur sorgen, arra ügyelni kell. — 9) dass wir immer neue pstanzen (ültetni). — 10) über hundert Jahre alt sein, száz esztendősnél is több. — 11) ist

bäume in unserm Garten. Da kannst du sehen, dass ein Baum nicht allein demjenigen Freude gewährt ¹²), der ihn pflanzte; sondern auch seinen Nachkommen ¹³) bis auf späte Zeiten. Wer einen Baum pflanzt und ihn pflegt, der thut Gutes; wer aber einen Baum beschädigt und in seinem Wachsthum stört, der sündigt sehr und wird der Strase nicht entgehen ¹⁴). "Da ergriff Fermann die Hand seines Vaters und sprach: "Das will ich nicht thun, ich will keine Bäume beschädigen; aber pflanzen will ich sie und ihrer ¹⁵) pflegen mit Sorgfalt ¹⁶), dass recht viele schöne Väume werden ¹⁷), unter deren Schatten sich Vögel und Menschen erfreuen, auch müde Wanderer sich erquicken. Nicht wahr, so will es auch der liebe Gott?"

gewiss, az bizonyos. — 12) Freude gewähren, örömet szerezni. — 13) Nachkommen, utódok. — 14) der Strafe nicht entgehen, ki nem kerülni a büntetést. — 15) und sie psies gen. — 16) mit Sorgfalt, gonddal; vagy gondosan. — 17) das wir viele schöne Bäume haben.

Der Zöllner und der Pharifaer 1).

Zwei 2) giengen in den Tempel (um) zu beten: ein Zöllner und ein Pharifaer, und dieser wagt dem Altar nah zu treten 3), der andere betet ferneher 4).

"Ich danke dir, dass ich nicht gleiche jenen ⁵), die schlecht find!" so der eine sprach · ⁶); der Zöllner schlug · die Brust voll Thränen ⁷), indem sein Heue brach · ⁸).

 ³öllner, vámos, vámszedő; Pharijáer, farizeus, képmutató —
 3) mei, ketten. —
 3) nahetreten, közelgeni valamihez. —

⁴⁾ betet von fern. — 5) dass ich nicht gleich bin jenen. —

⁶⁾ so hat der eine gesprochen. — 7) unter Thranen. — 8) denn

Und jener konnte · keine Gnade finden, der ftolg *) fich hat erhöht; und sieh! der mard · erhört 10) in seinen Sunden, denn nur die Demuth ist Gebet.

er hat seine Sünden bereut. — 9) büszken. — 10) ist erhört worden, meghallgattatott.

Das Rind und ber Glefant.

- R. Elefant, du haft so große Gewalt 1), wohl 2) hundert Menschen bezwängest 3) du bald, und lässest 4) dir doch von uns Kindern allen das Ansehen und das Fragen gefallen, thust alles, was dein Herr besiehlt, und freuest dich, wenn er mit dir spielt.
- E. Ich weiß nicht, wie es ist zugegangen 5), aber sie haben mich gefangen. Da denk' ich, ihr Menschen seid nur klein, doch müßt ihr wohl viel klüger sein 6). Auch Essen und Trinken bekomm' ich vom Herrn, drum hab' ich ihn lieb und gehorch' ihm gern.
 - beine Gewalt ist groß. ²) wohl, tan, biz. ³) bezwingen, leküzdeni. ⁴) und uns Kindern erlaubst du doch gern, dass wir dich ansehen und fragen. ⁵) wie es geschehen ist. ⁶) doch seid ihr gewiss viel klüger (sokkal okosabbak) als wir Elesanten.

Jesu Lehre von ') der Liebe Gottes und des Nächsten.

Jesus predigte · überall im Judensande. Viele Leute versammelten · sich oft, um ²) seine schönen Lehren zu hören. Die Guten freuten · sich und glaubten · seine

1) von der Liebe gegen Gott und den Nächsten (Isten es felebarat iranti). — 2) dass sie seine schonen Lehren hören können. —

heilige Lehre; die Bösen aber wollten · ihr 3) nicht Gehör schenken, weil fie lieber 4) böse bleiben wollten ·.

Einst sprach : Jesus: Sott hat die Menschen unausspreche lich 5) lieb, er hat sie so 6) lieb, dass er seinen eingebornen Sohn 7) hingegeben hat, damit alle, die an ihn 8) glauben, nicht zu Grunde gehen 9), sondern das ewige Leben erlangen.

Sott hat die Menschen lieb, wie ein 10) guter Vater seine Kinder. Ihr sollet also 11) zu ihm beten: Vater unser, der du bist im Himmel.

Sott hat die Menschen lieb und gibt ihnen, was sie nothig haben 12), wenn sie nur fromm leben und auch fleißig arbeiten. Wer fromm ist, sleißig arbeitet und ordentlich lebt, darf sich nicht ängstigen 13). Sott wird ihm sicher geben, was er bedarf 14). — Er sprach : Sorget nicht ängstlich 15): was werden wir essen? womit werden wir uns bekleiden? Sehet die Bögel an! sie säen nicht aus, ärnten nicht und sammeln nicht in Scheunen 16); dennoch ernährt sie euer himmlischer Bater. Ihr seid ja mehr, und Sott lieber 17) als sie. Warum sollet ihr ängstlich um Kleider sorgen? Seht die Blumen auf dem Felde, wie sie wachsen: sie arbeiten nicht, und doch haben sie ein schöner gefärbtes 18) Kleid, als ein großer 19)

³⁾ ihr, egyesszámu tárgyesetbe teéndő. — 4) lieber, inkább. — 5) unauksprechlich, kimondhatatlanul. — 6) so, annyira. — 7) eingeborner, egyszülött. — 8) an ihn, benne. — 9) zu Grunde gehen, elveszni. — 10) wie (miként) der gute Bater. — 11) darum műßet ihr auf diese Beise (ekképen) zu ihm beten. — 12) mire szükségök van. — 13) annak nem kell búsulnia. — 14) etwas bedűrsen, valamiben szükölködni. — 15) ångstlich, búslakodva. — 16) in Scheunen sammeln, csürbe gyüjteni. — 17) mehr und lieber sein, becsesebb és kedvesebb lenni valaki előtt. — 18) schöner gesűrét, szebbszinű. — 19) als ein máchtiger König. — 20) trachten, iparkodni. —

König. Wenn nun Gott das Gras so schön kleidet, um wie viel mehr wird er für euch sorgen! Euer Vater weiß schon, dass ihr dieses nöthig habet. Trachtet 20) nur fromm und gerecht zu leben, das übrige wird euch gegeben 21).

Alles, was ihr den Bater 22) in meinem Namen bitten werdet, das wird er euch geben.

Alls Jesus gefragt wurde · 23), welches das größte Gebot sei, und er gelehret hatte: Du sollst Gott, deinen Herrn, aus deiner ganzen Seele und aus deinem ganzen Gemüthe lieben, dieß ist das erste 24) und größte Gebot — setze · er sogleich hinzu: Das zweite 25) Gebot ist aber diesem gleich: Du sollst deinen Nächsten lieben, wie dich selbst. — Gott, der liebe Gott, der gute Gott, ist aller Menschen Vater; er liebt sie alle, wie seine Kinder; er will, dass sie unter einander immer so leben sollen, wie die guten Kinder eines und desselben 26) Vaters.

Da Jesus dieß lehrte ·, fragte · ihn ²7) ein böser Mensch: Ja ²8), wer ist denn mein Rächster? Jesus erzählte · ihm dann folgende Geschichte: Ein Jude reiste · von einer Stadt in eine andere. Unterwegs kamen · ²9) Räuber über ihn. Die nahmen · ³0) ihm alles weg und schlugen · ihn so sehr, dass er halb todt in seinem Blute liegen ³1) blieb ·, und sie giengen · fort. Da kam . ein jüdischer Priester auf demselben Wege, sah · den Armen liegen, aber gieng · vorbei, ohne ³²) ihm zu helfen. Es kam · auch ein Kirchendiener ³³) hin, sah · ihn und gieng ·

 $^{^{21}}$) wird gegeben, megadatik. — 22) von dem Bater. — 23) Midön Jézustól kérdezték. — 24) erste, első. — 25) zweite, második. — 26) ein und derselbe, ugyan azonegy. — 27) hat von ihm gefragt. — 28) ja, valljon. — 29) sind Ráuber über ihn gefommen, rablók törtek rajta. — 30) etwaß wegnehmen, valamitöl megfosztani. — 31) liegen, fekve. — 32) ohne daß er ihm (rajta) geholsen hátte. — 33) Kirchendiener,

auch vorbei. Endlich kam ein ganz fremder Mensch, der kein Jude war , und sah ihn liegen; der gieng hinzu, und hatte : Mitseid mit dem Armen 34); er goss ihm Öl und Wein in die Wunden, verband ise, und brachte : 35) ihn fort in ein Wirtshaus, und pslegte : 36) dort desselben. Da er weiterreisen mußte : , gab er dem Wirte Geld und sagte : Verpslege ihn noch länger 37) und wenn die Verpslegung mehr kosten 38) sollte : , als ich dir jetzt gegeben habe, so werde ich dir das Fehlende, wenn ich zurückreise, bezahlen.

Wer scheint dir 39) als Nächster 40) gegen diesen Menschen gehandelt zu haben? sagte : Jesus zu dem, der ihn gefragt hat. Der bose Mensch mußte : nun Jesu antworten: Der hat als Nächster gehandelt 41), der gesholsen hat. Und Jesus sprach :: Mache 42) du es auch so! Hilf dem, der Hilse braucht, auch wenn 43) du ihn nicht kennst, weil er ein Mensch, ein Kind Gottes 44) ist, wie du!

templomszolga. — ³⁴) szive megindult látván a nyomorultat. — ³⁵) fortőringen, elvinni. — ³⁶) feiner pflegen, őt ápolni. — ³⁷) lánger, tovább. — ³⁸) mehr fosten, többekerülni. — ³⁹) Bas bentst bu. — ⁴⁰) welcher ist bes Juden Rächster gewesen? — ⁴¹) als Rächster handeln, felebarátként cselekedni. — ⁴²) Thue. — ⁴³) auch wenn, ha mindjárt. — ⁴⁴) ein Geschöps Gottes ist, wie du!

Tartalom.

Első szakasz.

Legegyszerűbb mondatok.

I. Fejezet.

	Lap.
Alanyok: Személyes névmások	3
Állítmányok: Jelenidejü igék	
II. Fejezet.	
Alanyok: Főnevek egyes és többes számban	7
Állítmányok: Jelenidejü igék	
	- 4
III. Fejezet.	
Alanyok: Személyes névmások vagy főnevek Állítmányok: Melléknevek vagy multidejü ige-	15
nevek • • • • • • • • • • • • • • • • • • •	-

IV. Fejezet.	
Az alany is főnev, az állítmány is főnév ·	р. 21
V. Fejezet.	
Az ügynevezett hivó esetről és a parancsoló módról. 2	26
VI. Fejezet.	
Az an, auf, aus, bei sat. elválasztható elüljárókkal összetett igékről · · · · · · · · · · · · · · · ·	29
VII. Fejezet.	
A rendhagyo igékről a jelentő mód jelen idejében és a parancsoló módban · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	31
VIII. Fejezet.	
Legegyszerűbb mondatok a mult időben	35
IX. Fejezet.	
Legegyszerűbb mondatok a jövő időben	12
X. Fejezet.	
Különféle alaku mondatok és pedig a) állító és tagadó mondatok, egyenes és megfordított szórenddel; b) állítva kérdő és tagadva kérdő mondatok; c) parancsoló és tiltó mondatok	17
XI. Fejezet.	
Ismétlés	55

Második szakasz.

Szélesbitett mondatok.

		XII.	Fejezet.	¥
A 1	főnevek, nemszóc negyedik vag		•	60
	1 2	XIII.	Fejezet.	
A :	főnevek, nemszóc harmadik vag			66
	2	XIV.	Fejezet.	
A :	főnevek, nemszócs második vag			73
	- 74	XV.	Fejezet.	
Alt	alános átnéze személyes névmá			80
	1-0	XVI.	Fejezet.	
Az	elüljárók esctei -	• • •		 86
	X	WII.	Fejezet.	
A 4.	daidan manahuzi			0~

XVIII. Fejezet.

La	ap.
Azon szókról, melyek a nemszócskával hasonlóan ragoztatnak.	99
Taguziainak	99
XIX. Fejezet.	
A melléknevek ragozásáról, ha nemszócskák	
vagy a nemszócskákkal rokon természetű biefer,	
jener, solcher, welcher, mancher, jeder, kein, mein,	
dein, sein szócskák által előztetnek meg · · · · 10	09
XX. Fejezet.	
A nemszócskák elhagyásáról s a melléknevek ra-	
gozásáról, ha sem nemszócskák sem nem- szócska-természetü szók által nem előztetnek	
	19
XXI. Fejezet.	
AZZI. Pejezet.	
Általános ismétlés · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	27
XXII. Fejezet.	
man et 192 de la facilitation de	25
Rövid előismeretek a német helyesírásról 13	35
Némat Olyacellanya	
Német Olvasókönyv.	
A kis fordítóhoz · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	4 0
Az I., II., III. és IV. szám alatti fejezetekben fog-	
lalt szabályok szerint · · · · · · · · · · · ·	-

	1
Az V., VI. és VII. szám alatti fejezetekben fogl	I lalt
szabályok szerint	
A VIII, IX., X. és XI. szám alatti fejezeteki foglalt szabályok szerint	
A XII. szám alatti fejezetben foglalt szabály szerint	
A XIII. szám alatti fejezetben foglalt szabály szerint	
A XIV. szám alatti fejezetben foglalt szabály szerint	
A XVI. szám alatti fejezetben foglalt szabály szerint	ok
A XVII. és XVIII. szám alatti fejezetekben fog szabályok szerint	
A XIX. és XX. szám alatti fejezetekben fog	lalt
szabályok szerint	:
Gyakorlatok az eddig ismételt nyelvta	nen i
	LENA
szabályokra alkalmazva:	
Die Geburt Jesu	• • :
Die Hirten bei der Krippe	:
Die Flucht nach Agypten	• •
Der Knabe Jesus	
Die Kornähren	
Die Mühe	
Der Wiederhall	
Der Star	1
Das Tischgebet	
Morgen lied	

																Lap
Abei	idlied.															175
Die	Singvöge	ί.							٧.							176
Der	Birnbaun	ι.		e				,	٠.							177
Das	Hufeisen											١.			 ١.	179
Der	Weihnach	tßseg	en													180
	Schatgräl															
Der	Sahn, de	r Hı	ınd	und) de	r F	սակց	;								
Alle	gezählt															187
Der	Schäfer					•		٠				•				188
Die	große Lin	de.				٠				٠					١.	189
Der	Zöllner 11	nd d	er s	Pha	rifă	er						٠			٠	190
Das	Rind und	der	(%)	lefan	ıt							٠	٠	. 1		191
Jesu	Lehre vo	n dei	r L	іеве	Go	tte3	un	8	des	Mi	ächst	en				-

